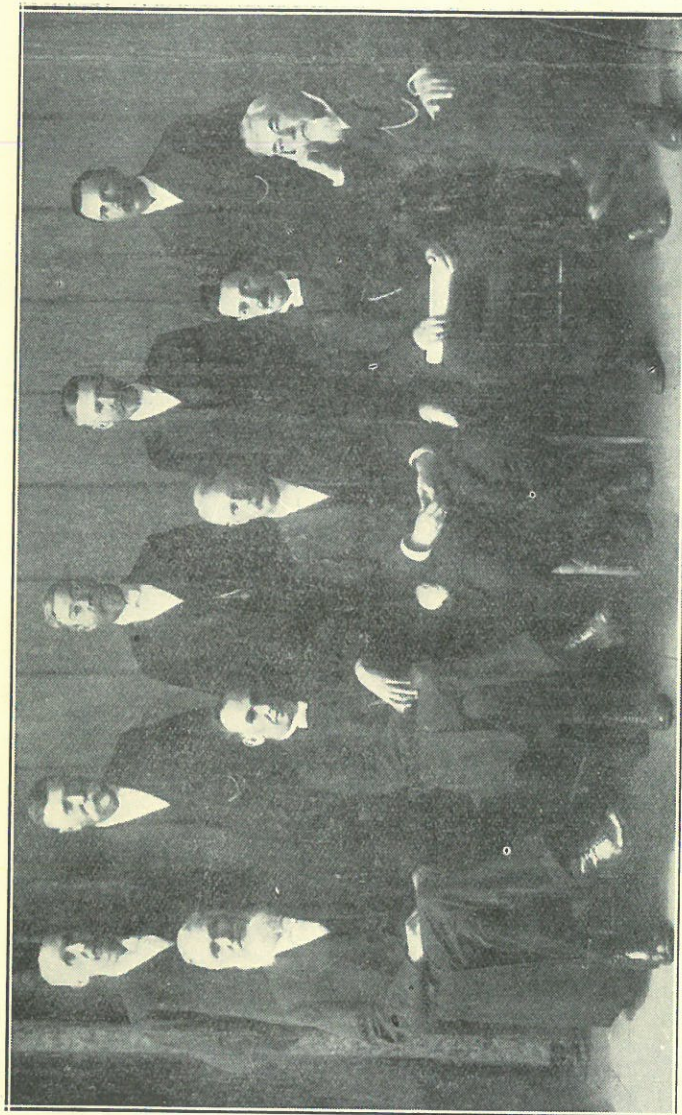

Komm. der Alg. Kerkvergadering 1922—1925.

*Boven Rij (v.l.n.r.) Oudd. A. H. Koomans, J. H. Vorster, F. W. Buitendag, G. J. Engelbrecht, J. J. Prinsloo.
Beneden Rij (v.l.n.r.) Oud. H. C. v. d. Merwe, Di. S. Vernooten, L. E. Brandt, voorg., A. J. Barger, Scriba,
J. van Belkum.*

ALMANAK

VOOR DE

Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika

voor het jaar Onzes Heren

1927.

*Uitgegeven van wege de Algemene Vergadering der
Nederduitsch Hervormde Kerk.*

2le JAAR.

Hoofd Redacteur:

Ds. JAC VAN BELKUM

Assistent Hoofd Redacteur:

Dr. S. P. ENGELBRECHT

Redakteuren:

Ds. J. J. KUHN,

Ds. H. P. WOLMARANS,

Ds. T. F. J. DREYER.

„Die Weste“-Drukkery,

Potchefstroom.—2980.

BARCLAYS BANK (DOMINION, COLONIAL AND OVERSEAS)

Hoofkantoor: 54 LOMBARDSTRAAT, LONDEN, E.C. 3.

WAARMEE INGELYF IS

DIE NASIONALE BANK VAN SUID-AFRIKA, BPK.

HOOFKANTOOR IN SUID-AFRIKA: PRETORIA, TRANSVAAL.

**BANKIERS VIR DIE REGERINGS VAN DIE UNIE VAN
SUID-AFRIKA EN SUIDELIKE RHODESIE.**

Kapitaal geoutoriseer	-	£10,000,000
Kapitaal bygedra	-	£ 6,975,500
Kapitaal opbetaal	-	£ 4,975,000
Reserwefonds	-	£ 1,000,000
Nie-opgeroepe Kapitaal	-	£ 2,000,000

LONDENSE KANTORE:

CIRCUS PLACE, LONDON WALL, E.C.2.;

111, ST. MARTIN'S LANE, TRAFALGAR SQUARE, W.C.2.

'n Uitgebreide netwerk van takke in die Unie van Suid-Afrika, Rhodesië, Suidwes-Afrika, Swazieland, Portugees Oos-Afrika, Nyasaland, Tanganjeka, Kenia Kolonie, Brits Wes-Indies, Brits Guiana, Egipte, die Soedan, Brits Wes-Afrika en Palestiena; ook Takke in Malta, Gibraltar, Mauritius, Liverpool, Manchester Hamburg en Nu-York (Agentskap).

INHOUD.

	Bladzij
Feestdagen	5
Seisoenen	7
Verduisteringen	7
Bijbelse Kalender	9
Historiese Kalender	33
Posttarief	53
Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika	58
Dienstdoende Predikanten op 30 September, 1926	94
Predikanten der Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika sedert 1853	96
Onze Almanak	99
Stil Vertroue op God	103
De Vorming onzer Jonge Dochters	109
Naklanke uit die Martelaarstye	118
Die Ruïne van Simbabwe	129
Pleit voor de Eenheid van het Protestantisme	135
Kindervragen	143
Gedenkschrift van Anna Elizabeth Steenkamp (geb. Retief)	145
Vir U my Hart	160

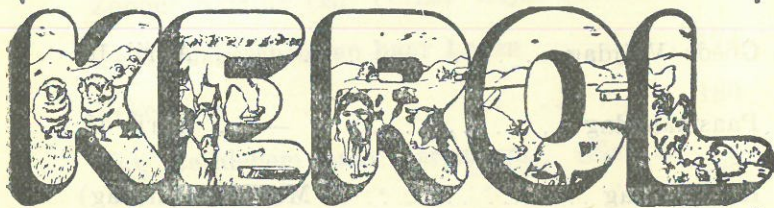
	Bladzij.
Piet Retief Viljoen	161
Anna Elizabeth Steenkamp (Geb. Retief) ..	163
Ses Honderd Myl per Moter deur die Bosse van Afrika	165
Zonder Kristus (Ef. 11:12) Wijze Ps. 65 ..	170
De Zondagsschool en haar Leden	174
Bekeering	180
Van Bethlehem naar Jeruzalem. (Een le- vensgang)	185
Het ontstaan van de Opleiding onzer Pre- dikanten	194
Theunis Frederik Jacobus Steyn	208
Pieter Jacobus Greyling	209
Hoeksteenlegging van de Kerk te Makwassie in 1878	211
Kinderen	214

FEEST- EN VAKANTIEDAGEN.

Nieuwjaarsdag	Januarie 1 (Zaterdag).
Goede Vrijdag	April 15.
Paasmaandag	— .. April 18.
Empire Dag	Mei 24 (Dinsdag)
Hemelvaartsdag	Mei 26 (Donderdag)..
Uniedag	Mei 31 (Dinsdag)..
Konings Verjaardag	Augustus 1 (Maandag)..
Bank Vakantiedag	Oktober 3 (Maandag)..
Dingaansdag	Desember 16 (Vrijdag)..
1ste Kerstdag	Desember 25 (Zondag)..
2de Kerstdag	Desember 26 (Maandag)..
Publieke Vakantiedag ..	Desember 27 (Dinsdag)..

AS U TWYFEL PROBEER DAN

EERS

As Skape, Vee, Perde en Hoenders siek is probeer so baie eienaars elke soort medisyne, en by die tyd wat hulle 'n paar honderd pond aan waarde verloor het, dan probeer hulle **KEROL** in hulle wanhoop, en

DIE SIEKTE STOP ONMIDDELLIK.

Ons kry elke dag briewe wat ons dit vertel, maar die bure leer nie. Ondervinding moes U al vertel het. So nie U eie nie, dan die van ander.

VOER JOU VEE MET KEROL

en dit sal nie nodig wees nie om dit eerste of laaste te probeer nie, jou vee sal in eersteklas kondiesie bly en sal glad nooit siek word nie. Meng dit, 1 gewone wynbottel met twee petrolblikke veesout en gee vryelik en baie keer.

Kerol word verkoop in een en vyf gallon dromme, deur elke goeie winkel in die Unie.

Vir Spesiale Advies skryf aan die Kerol Spesialis, Bus 114, Queenstown, K.P.

SEISOENEN 1927.

Maart 21ste (Nacht en dag evening) Herft begint.
Junie 22ste (korste dag) Winter begint.
September 24ste (Nacht en dag evening) Lente begint.
Desember 22ste (langste dag) Zomer begint.

—o0o—

VERDUISTERINGEN 1927.

In 1927 zullen er vyf Verduisteringen zijn, drie van de Zon en Twee van de Maan.

(1) Een ringvormige Verduistering van de Zon op 15 Januarie, onzichtbaar in Zuid Afrika.

(2) Een totale verduistering van de Maan op 15 Junie, onzichtbaar in Zuid Afrika.

(3) 'n Totale verduistering van de Zon op 29 Junie, onzichtbaar in Zuid Afrika.

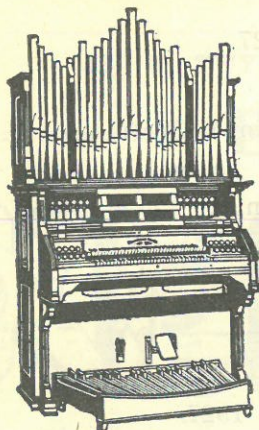
(4) 'n Totale verduistering van de Maan op 8 Desember zichtbaar in Zuid Afrika. De Maan bereikt de schaduw van de aarde om 7 uur 52 min. n.m. Halfweg van de verduistering is om 9 uur 35 minuten n.m. Einde van de verduistering om 11 uur 18 minuten n.m.

5) 'n Gedeeltelike verduistering van de Zon op 24 Desember onzichtbaar in Zuid Afrika.

SATISFAKSIE EN WAARDE

Kry U as U met die ou beproefde Duits-Afrikaanse Firma—

R. MÜLLER,
KAAPSTAD,

handel. Oorals in die land geniet hulle die beste reputasie. Duisende van Müller se instrumente verskaf vandag plesier en genoeg in Suid-Afrikaanse huise. Die rede dat aan hulle

die voorkeur gegee word is omdat hulle ook op die duur volkome bevredig.

R. MÜLLER het duisende instrumente voorhande om van uit te soek.

PIANOS, ORRELS,

en alle andere Musiekinstrumente word uiters voordelig aangebied. Die firma lewer, sit op, stem en repareer **KERK - ORRELS** van alle soorte. Groot voorraad van **MUSIEK-**

TOEBEHORE, Gedrukte Musiek-Boeke en -stukke. R. Müller lewer ook beste Duitse

WAPENS

EN PATRONE.

Spesialiteit Duitse Mausers, van alle Kaliebers.— Geweers met verrekykers vir skiet op groot distansies.

Agent vir die beroemde Duitse **JAGDKÖNIG HAELPATRONE**. Skryf om nuwe katalogus I.K. 27.

R. MÜLLER,
(Gevestig 1882).

91—93, Waterkant Str.,
Posbus 133. Tel: Rellum.
KAAPSTAD.

JANUARIE.

1 Zaterdag	Mijne tijden zijn in Uwe hand. Psalm 31:16.
2 Zondag	Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, O Heer! Ps. 4:7.
3 Maand.	Daar zij licht. Genesis 1:3.
4 Dinsdag	Dit is Gods vinger. Exodus 18:19.
5 Woensd.	Aaron zweeg stil. Leviticus 10:3.
6 Dond.	De Heer doodt en maakt levend. 1 Samuel 2:6.
7 Vrijdag	Gij zijt groot, Heere God; er is niemand gelijk Gij. 2 Sam. 7:22.
8 Zaterdag	Hij is om onze overtredingen verwond. Jesaja 53:4.
9 Zondag	Gij zult geen andere Goden voor mijn aangezicht hebben. Exodus 20:3.
10 Maand.	De Heer heeft gegeven de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd. Job. 1:21.
11 Dinsdag	De liefde zij ongeveinsd. Rom. 12:9.
12 Woensd.	Gij zult zijnen naam heeten Jezus. Mattheus 1:21.
13 Dond.	Volg Mij. Marcus 2:14.
14 Vrijdag	Vrees niet Zacharius, uw gebed is verhoord. Lucas 1:13.
15 Zaterdag	Laat mijn gebed voor Uw aangezicht komen. Psalm 88:3.
16 Zondag	Zalig zijn de armen van geest. Mattheus 5:3.
17 Maand.	Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mensch Lucas 5:8.
18 Dinsdag	Wilt gij gezond worden? Johannes 5:6.
19 Woensd.	Doch gij zijt van Christus en Christus is Gods. 1 Kor. 3:23.
20 Dond.	Indien gij een zoon zijt, zoo zijt gij ook een erfgenaam Gods door Christus. Galaten 4:7.
21 Vrijdag	Neemt aan de geheele wapenrusting Gods. Ef. 6:13.
22 Zaterdag	Beproeft alle dingen, behoudt het goede. 1 Thes. 5:21.
23 Zondag	Kwade zamensprekingen bederven goede zeden. 1 Kor. 15:33.
24 Maand.	Zijt daders des Woords en niet alleen hoorders. Jacobus 1:18.
25 Dinsdag	De wereld gaat voorbij en hare begeerlijkheid. Joh. 2:17.
26 Woensd.	Houdt dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme. Openbaringen 3:11.
27 Dond.	Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Ps. 119:9.
28 Vrijdag	Rijken en armen ontmoeten elkander. Spreuken 22:2.
29 Zaterdag	De liefde denkt geen kwaad. 1 Korinthen 13:5.
30 Zondag	De hemel en de aarde zullen voorbijgaan maar mijne woorden zullen geenszins voorbij gaan. Mattheus 24:35.
31 Maand.	Mijne ziel maakt groot den Heer. Lucas 1:46.

**VIR BOEKE EN
SKRYFBEHOEFTE**

DIRK PONS & KO.

(Voorheen Koomans Boekwinkel)

BUS 149, POTCHEFSTROOM.

DIE GROOTSTE BOEKWINKEL

in Westelike Transvaal en die mees uitgebreide Keuse in

AFRIKAANSE- EN ENGELSE BOEKE,
PSALMBOEKE EN BYBELS,
SKOOLBOEKE,
SKRYFBEHOEFTE,
SKILDER MATERIALE,
HOLLANDSE KUNS AARDEWERK,
SPORTS ARTIEKELE,
LYSTE MAKERS.

DIE BESTE EN GOEDKOOPSTE ADRES.

FEBRUARIE.

1 Dinsdag	Hoe lang weigert gij u voor Mijn aangezicht te verootmoedigen. Exodus 10:3.
2 Woensd.	Het is niet goed dat de mensch alleen zij. Genesis 2:18.
3 Dond.	Gij zult heilig zijn, want ik de Heer uw God ben heilig. Ex 19:3.
4 Vrijdag	Gij zult u niet keeren tot de waarzeggers Exodus 19:31.
5 Zaterdag	De Heere zegene en behoede u. Numeri 6:24.
6 Zondag	De Heer maakt arm en maakt rijk. 1 Samuel 2:7.
7 Maand.	Ik heb gezondigd tegen den Heer. 2 Samuel 12:13.
8 Dinsdag	De Heer geeft wijsheid. Spreuken 2:6.
9 Woensd.	Wat is er meer te doen, aan mijnen wijngaard dat ik aan hem niet gedaan heb. Jesaja 5:4.
10 Dond.	Weet dan en ziet, dat het kwaad en bitter is dat gij den Heer uwer God verlaat. Jeremia 2:19.
11 Vrijdag	Zouden wij het goede van God ontvangen en het kwade niet? Job 2:10.
12 Zaterdag	Ik zal de goedertierenheden des Heeren eeuwiglik zingen. Ps. 89:2.
13 Zondag	Vertrouw op den Heer met uw gansche hart. Spreuken 3:5.
14 Maand.	Hebt een afkeer van het booze, en hangt het goede aan Rom. 12:9.
15 Dinsdag	Brengt vruchten voort der bekeering waardig. Rom. 3:8.
16 Woensd.	Bekeert u en geloof het Evangelie. Marcus 1:15.
17 Dond.	Heer, ga uit van mij want ik ben een zondig mensch. Lucas 5:8.
18 Vrijdag	Ik ben het brood des levens. Johannes 6:48.
19 Zaterdag	Niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is hetwelk is Jezus Christus. 1 Kor. 3:11.
20 Zondag	Gij zult u geen gesneden beeld maken. Exodus 20:4.
21 Maand.	Staat in de vrijheid, waarmede Christus ons vry gemaakt heeft. Galaten 5:1.
22 Dinsdag	Het leven is mij Christus, het sterven is gewin. Fill. 1:21.
23 Woensd.	De nacht komt wanneer niemand werken kan. Johannes 9:4.
24 Dond.	Hij die u roept is getrouw. 1 Thes. 5:24.
25 Vrijdag	De liefde verblijdt zich in de waarheid. 1 Kor. 13:6.
26 Zaterdag	De goede Herder stelt zijn leven voor de schapen. Joh. 10:11.
27 Zondag	Eerste Lydensweek. Vader vergeef het hun, zij weten niet wat zij doen. Lucas 23:34.
28 Maand.	Gij zult den naaste liefhebben, als u zelven. Matt. 22:39.

Het Beste Huis voor Heren Kleding is—

A. SVELKOU & KO., BPK.

Hoek Markt- en Pretoriusstraat,
P R E T O R I A.

MANSKLEDEREN, SCHOENEN,
HEMDEN, ONDERKLEDEREN,
— — — — — ENZ. — — — — —

— — — — — tegen. de voordeligste Prijzen.

Onze Spesialiteit: Pakken op maat gemaakt,
tegen de billikste prijzen.

TELEFOON 946.

BUS 811.

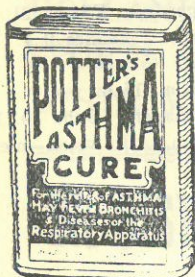
AAN ASMA LYERS, ONMIDDELIKE VERLIGTING

Daardie verpletterende Hoes hou op, en
jou asemhaling word makliker op die
omblik wat U dit in haal.

POTTER'S ASMA GENEESMIDDEL.

Die verligting is bui-
tengewoon. Dit ver-
dryf ook *Brongietes*,
Katar, *Kinkhoes*,
Kroep en "*Hay*

Fever". Vry van slaapmiddels en veroor-
saak nie hoofpyn nie. Orals verkrybaar
teen 2/6, of stuur 2/10 aan *Whites*
Agency, Bus 446, Port Elizabeth. (Ook
Potters Asma Middel Sigarette, doos van
18 vir 2/8 posvry, of Potters Asma Mid-
del Rookmengsel, vir die pyp 1/5 posvry.
Makers: Potter & Clarke Bep., Londen, E.1.

MAART.

1 Dinsdag	Adam waar zijt gij. Genesis 3:9.
2 Woensd.	Zeg den kinderen Israels dat zij voorttrekken. Exodus 14:15.
3 Dond.	Zou dan des Heeren hand verkort zijn? Num. 11:23.
4 Vrijdag	Gij zult den Heere uwen God liefhebben. Deut. 6:5.
5 Zaterdag	Gehoorzamen is beter dan slachtoffer. 1 Samuel 15:22.
6 Zondag	Tweede Lydensweek Wie is God, behalve de Heer? 2 Sam. 22:32.
7 Maand.	Ik dank U Heer, dat Gij toornig op mij geweest zijt. Jes.12:1.
8 Dinsdag	Wachter wat is er van den nacht. Jesaja 21:11.
9 Woensd.	De Heere Heere is een eeuwige Rotssteen. Jesaja 26:4.
10 Dond.	Alleen ken uwe ongerechtigheid. Jeremia 3:13.
11 Vrijdag	Grijp de tucht aan, laat niet af; bewaar ze, want zij is uw leven. Spreuken 4:14.
12 Zaterdag	Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent. Ps. 89:16.
13 Zondag	Derde Lydensweek. Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn. Lucas 23:43.
14 Maand.	Heeft niet de mensch een strijd op aarde? Job 7:1.
15 Dinsdag	Zijt niet traag in het bemaastigen. Rom. 12:11.
16 Woensd.	Volgt Mij na. Ik zal u visschers van menschen maken. Mattheus 4:19.
17 Dond.	Vrees niet, geloof alleenlik. Marcus 5:36.
18 Vrijdag	Iedere boom wordt uit zijn vrucht gekend. Lucas 6:44.
19 Zaterdag	Een ding is nodig. Lucas 10:42.
20 Zondag	Vierde Lijdensweek. Eli! Eli! Lama Sabachtani! Matt. 27:46.
21 Maand.	In ben de goede Herder. Johannes 10:14.
22 Dinsdag	Wandelt door den Geest. Galaten 5:16.
23 Woensd.	Gij bidt en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt. Jac. 4:3.
24 Dond.	Die de zonde doet, is uit den duivel. 1 Johannes 3:8.
25 Vrijdag	Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. Openbaring 5:9.
26 Zaterdag	Onze Heer Jezus Christus vertrooste uwe harten. 2 Thes. 2:17.
27 Zondag	Vyfde Lydensweek. Mij dorst. Johannes 19:28.
28 Maand.	De liefde bedekt alle dingen. 1 Kor. 13:7.
29 Dinsdag	Het is God die in u werkt beide het willen, en het werken. Philippensen 2:13.
30 Woensd.	Kruis Hem. Marcus 15:12.
31 Dond.	Geeft den Keizer, dat des Keizers is, en Gode dat Gods is. Mattheus 22:21.

UITGAVEN VAN DE NED. HERVORMDE KERK.

Hervormer Maandblad der Kerk per jaar	7/6
Almanak	1/-
Wetten en Bepalingen	2/-
Preekbundel verzameling door onze Predikanten	5/-
Bijbelse Geschiedenis door Ds. v. d. Flies 2 gedeelten	1/-
Kerkgeschiedenis, 2 gedeelten door A. D. W. Wolmarans, elk	1/6
Zondagschool Roosters met Klas register per 100	25/-
Kas Dagboeken elk	22/6
Doop en Lidmaat Register	42/6
Vormen (Doop, Aanneem, Lidmaat Certificatie,) per 100	6/-
Kort Begrip door Dr. Barger	1/-
Of per dozijn	10/-

Bestel met poswissels ingesloten bij—

DE HEER H. J. L. ROORDA,
BUS 444, JOHANNESBURG.

APRIL.

1 Vrijdag	Met u zal ik Mijn verbond oprichten. Genesis 6:18.
2 Zaterdag	O Heer, wie is als Gij onder de Goden. Exodus 15:11.
3 Zondag	Zesde Lijdensweek. Wacht u dat gij den Heer uwen God niet vergeet. Deut. 8:11.
4 Maand.	De mensch ziet aan wat voor oogen is, de Heer ziet het hart aan. 1 Samuel 16:7.
5 Dinsdag	Er is maar eene schrede tussen my en den dood. 1 Sam. 20:3.
6 Woensd.	Laat mij niet vallen in de hand der menschen. 2 Samuel 24:14.
7 Dond.	Al waren uwe zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw. Jesaja 1:18.
8 Vrijdag	Mijn zoon, bewaar het gebod uws vaders. Spreuken 6:20.
9 Zaterdag	Wij brengen onze jaren door als eene gedachte. Ps. 90:9.
10 Zondag	Palm Zondag. Gezegend is Hij, die komt in den naam des Heeren. Lucas 19:38.
11 Maand.	Versterkt de slappe handen. Jesaja 35:3.
12 Dinsdag	Kastijdt mij Heer, doch met mate. Jeremia 10:24.
13 Woensd.	Onze dagen op de aarde zijn als eene schaduw. Job 8:9.
14 Dond.	Zijt vurig van geest. Rom. 12:11.
15 Vrijdag	Goede Vrijdag. Het is volbracht. Johannes 19:30.
16 Zaterdag	Vader in Uwe handen beveel ik mijnen Geest. Lucas 23:46.
17 Zondag	Paaschfeest. De Heer is waarlijk opgestaan. Lucas 24:34.
18 Maand.	Weest gij volmaakt gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is. Matt. 5:48.
19 Dinsdag	Geeft gij hun te eten. Marcus 6:37.
20 Woensd.	Die zoekt, die vindt. Lucas 11:10.
21 Dond.	Ik ben de opstanding en het leven. Johannes 11:25.
22 Vrijdag	Al wat nit het geloof niet is, dat is zonde. Rom. 14:23.
23 Zaterdag	Gij zijt duur gekocht. 1 Kor. 7:23.
24 Zondag	Gij zult de naam des Heeren uws Gods, niet ijdel gebruiken. Exodus 20:7.
25 Maand.	De vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede. Gal. 5:22.
26 Dinsdag	Onze wandel is in den hemel. Filipp. 3:20.
27 Woensd.	Vertraagt niet in goed te doen. 2 Thes. 3:13.
28 Dond.	De liefde gelooft alle dingen. 1 Kor. 13:7.
29 Vrijdag	Die de minste is onder u allen, die zal groot zijn. Lucas 9:48.
30 Zaterdag	Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. Matt. 22:14.

VIR HAELGEWERE, KOELGEWERE,
MINIATUUR GEWERE,
WINDBUKSE.

*Alle Soorte van Ammuniesie, Visgereed-
skap en Vuurwerk, — Gaan na*

**GROENEVELD & HICKS
BEPERK,**

Markgeboue, KERKSTRAAT OOS.
Bus 102. Foon 794. Telegram: "Gunfire".

REPARASIES 'N SPESIALITEIT.

TEKEN IN OP

"DE HERVORMER"

Officieel Orgaan van de NEDERDUITSCH
HERVORMDE KERK VAN AFRIKA.

Verschijnt op de 8ste en 23ste van iedere
maand.

7/6

PER JAARGANG

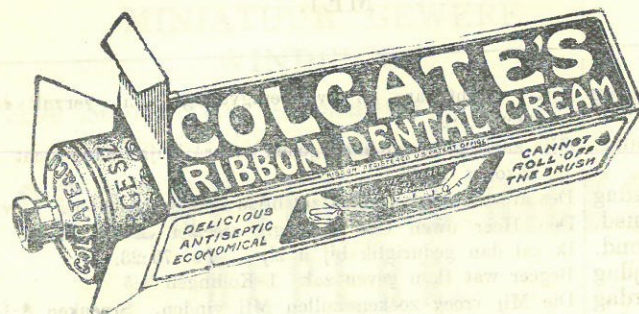
7/6

Alle abonnements gelden te zenden aan

DE HEER H. J. L. ROORDA,
BUS 444, JOHANNESBURG.

MEI.

1 Zondag	Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde. Gen. 9:1.
2 Maand.	Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. Exodus 20:3.
3 Dinsdag	Des arbeiders arbeidsloos zal bij u niet overnachten. Levi. 19:13.
4 Woensd.	Den Heer uwen God zult gij vreezen. Deut. 10:20.
5 Dond.	Ik zal dan geduriglik bij u zijn. Ps. 73:23.
6 Vrijdag	Begeer wat Ik u geven zal. 1 Koningen 3:5.
7 Zaterdag	Die Mij vroeg zoeken zullen Mij vinden. Srpeuken 3:17.
8 Zondag	Gedenkt den Sabbathdag, dat gij dien heiligt. Exodus 20:8.
9 Maand.	Troost, Troost mijn volk zal uw God zeggen. Jesaja 40:1.
10 Dinsdag	Allen, die u verlaten, zullen beschaamd worden. Jesaja 17:13.
11 Woensd.	Mijne ziel is verdrietig over mijne leven. Job 10:1.
12 Dond.	Dient den Heer. Rom. 12:11.
13 Vrijdag	Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid. Matt. 6:34.
14 Zaterdag	Gij Heer zijt mijne toevlucht. Ps. 91:9.
15 Zondag	Zalig zijn die treuren. Mattheus 5:4.
16 Maand.	Wees welgemoed; ik ben het. Marcus 6:50.
17 Dinsdag	Die klopt, dien zal opengedaan worden. Lucas 11:10.
18 Woensd.	Zijt niemand iets schuldig, dan elkander lief te hebben. Rom. 13:8.
19 Dond.	Zoo iemand God liefheeft, die is van Hem gekend. 1 Kor. 8:3.
20 Vrijdag	Zoo wat de mensch zaait, zal hij ook maaien. Galaten 6:7.
21 Zaterdag	Heb acht op uzelf en op de leer. 1 Timotheus 5:16.
22 Zondag	Waar Ik ben, zal ook Mijn dienaar zijn. Johannes 12:26.
23 Maand.	Verblijdt u in den Heer ten allen tijd. Efese 4:4.
24 Dinsdag	Wie dan weet goed te doen en het niet doet, dien is het zonde. Jacobus 5:17.
25 Woensd.	Verwonderd u niet, zoo u de wereld haat. Johannes 3:13.
26 Dond.	Hemelsvaartdag. De steen die de gowwlieden verworpen hebben deze is geworden tot een hoofd des hoeks. Ps. 118:22.
27 Vrijdag	In het huis Mijns Vader zijn vele woningen. Johannes 14:2.
28 Zaterdag	Die liefde hoopt alle dingen. 1 Kor. 13:7.
29 Zondag	De Zoon der menschen is gekomen, om zalig te maken, dat verloren was. Mattheus 18:11.
30 Maand.	God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen. Openb. 7:17.
31 Dinsdag	In verwacht den Heer. Psalm 130:5.

Die geheim van skoon,
gesonde tande bestaan
daarin deur dit gereeld
twee keer per dag te bor-
sel en 'n tandarts twee
keer per jaar te
konsulteer.

U ook, moet die aangename
tandepoeier gebruik.

COLGATE'S

(Ribbon Dental Cream)

Verkrybaar by alle Aptekers.

Enigste Suidafrikaanse Verteenwoordiger.
H. V. Patrick & Co., P.O. Box 3705,

Johannesburg.

JUNIE.

1 Woensd.	Wees een zegen. Genesis 12:1.
2 Dond.	Gij zult u geen gesneden beeld maken. Exodus 20:4.
3 Vrijdag	Oprecht zult gij zijn met den Heer uwen God. Deut. 18:13.
4 Zaterdag	Gij hebt het licht en de zon bereid. Ps. 74:16.
5 Zondag	Pinksteren. Zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest. Hand. 2:4.
6 Maand.	De hand des vlijtigen maakt rijk. Spreuken 10:4.
7 Dinsdag	Die den Heere verwachten zullen de kracht vernieuwen. Jesaja 40:31.
8 Woensd.	Heere, Gij zijt te sterk geweest en hebt overmocht. Jer. 20:7.
9 Dond.	Zal het goed zijn als Hij u zal onderzoeken. Job. 13:9.
10 Vrijdag	Verblijdt u in de hoop. Rom. 12:12.
11 Zaterdag	O Heere hoe groot zijn uwe werken. Ps. 92:6.
12 Zondag	Eert uwen vader en uwe moeder. Exodus 20:12.
13 Maand.	Bid en u zal gegeven worden. Mattheus 7:7.
14 Dinsdag	Hebt zout in u zelve. Marcus 9:50.
15 Woensd.	Waar uw schat is, daar zal uw hart zijn. Lucas 12:34.
16 Dond.	In ben de ware wijnstok. Johannes 15:1.
17 Vrijdag	Door de Wet is de kennis der zonde. Rom. 3:20.
18 Zaterdag	De bezoldiging der zonde is de dood. Rom. 6:23.
19 Zondag	Zalig zijn de zachtmoedigen. Mattheus 5:5.
20 Maand.	Word van het kwade niet overwonnen. Rom. 12:21.
21 Dinsdag	Die meent te staan, zie toe dat hij niet valle. 1 Kor. 10:12.
22 Woensd.	Laat ons goedgevoelen aan allen maar meest aan de huisgenooten. des geloofs. Galaten 6:10.
23 Dond.	De godzaligheid is een groot gewin met vergenoegen. 1 Tim. 6:6.
24 Vrijdag	Ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben. Filippensen 4:11.
25 Zaterdag	De Heer regeert. Psalm 93:1.
26 Zondag	Heere, het is goed, dat wij hier zijn. Mattheus 17:4.
27 Maand.	Belijdt elkander uwe misdaden en bidt voor elkander. Jac. 5:16.
28 Dinsdag	Die niet liefheeft, die heeft God niet gekend. Johannes 4:8.
29 Woensd.	Ik zal den dorstigen geven uit de fontein van het water des levens voor niet. Openb. 20:6.
30 Dond.	De liefde verdraagt alle dingen. 1 Kor. 13:7.

DE BESTE
DRANK VAN ALLEN

"CASTLE BIEREN"

MELK EN OATMEAL STOUT,
ALE EN LAGER.

ALGEMEEN VERKOCHT IN
ZUID-AFRIKA. GEEN BETER
VERKRIJGBAAR.

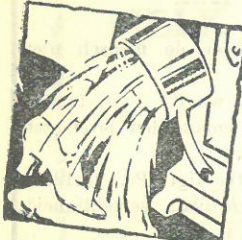
ZUID-AFRIKAANSE
BROUWERIJEN BEPKT.
BROUWERS EN MOUTERS.

Johannesburg, Pretoria, Bloemfontein, Kaapstad,
Port Elizabeth, Pietermaritzburg en Salisbury
(Rhodesie.)

JULIE.

1 Vrijdag	Mijn verbond is met u. Genesis 17:4.
2 Zaterdag	Gij zult den naam des Heeren uws Gods niet ijdelijk gebruiken. Exodus 20:7.
3 Zondag	Een os zult gij niet muilbanden, als hij dorscht. Deut. 25:4.
4 Maand.	God is Rechter. Ps. 75:8.
5 Dinsdag	Sta op, eet, de weg zoude voor u te veel zijn. 1 Kon. 19:7.
6 Woensd.	De zegen des Heeren maakt rijk. Spr. 10:22.
7 Dond.	Vrees niet, want ik ben met u. Jes. 41:10.
8 Vrijdag	De Heer zal niet verstooten in eeuwigheid. Klaagl. 3:31.
9 Zaterdag	De mensch van eene vrouw geboren, is kort van dagen. Job 14:1.
10 Zondag	Gij zult niet doodslaan. Ex. 20:13.
11 Maand.	Zijt geduldig in de verdrukking. Rom. 12:12.
12 Dinsdag	Gaat in door de enge poort. Matt. 7:13.
13 Woensd.	Hetgeen God zamengevoegd heeft, scheidt de mensch niet. Mar. 10:9.
14 Dond.	Dwing ze in te komen, opdat mijn huis vol wordt. Luc. 14:23.
15 Vrijdag	Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand het leven zet te voor zijne vrienden. Joh. 15:13.
16 Zaterdag	Welgelukzalig is de man Heer dien gij tuchtigt. Ps. 94:12.
17 Zondag	Zalig zijn, die hongeren en dorsten naar gerechtigheid. Matt. 5:6.
18 Maand.	In de wereld zult gij verdrukking hebben. Joh. 16:33.
19 Dinsdag	Ik weet, dat in mij, dat is in mijn vleesch geen goed woont. Rom. 7:18.
20 Woensd.	Koop de waarheid en verkoop ze niet. Spr. 23:23.
21 Dond.	Alles wat uwe hand vindt om te doen, doe het met kracht. Pred. 9:10.
22 Vrijdag	De wil des Heeren geschiede. Hand. 21:41.
23 Zaterdag	Weegt mijne navolgens, gelijkterwijs ook ik van Christus. 1 Kor. 11:1.
24 Zondag	Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof. Ef. 2:8.
25 Maand.	In hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk. Kol. 2:9.
26 Dinsdag	Strijd den goeden strijd des geloofs. 1 Tim. 6:12.
27 Woensd.	Houdt uwen handel eerlijk onder de Heidenen. 1 Petrus 2:12.
28 Dond.	God is liefde. 1 Joh. 4:16.
29 Vrijdag	De Eefde vergaat nimmermeer. 1 Kor. 13:8.
30 Zaterdag	Laat ons knielen voor den Heer die ons gemaakt heeft. Ps. 95:6.
31 Zondag	Heer, help mij. Matt. 15:25.

Genees het met Zam-Buk!

Voer Kosteloze
MONSTER DOOS
stuur 'n postkaart
vandaag aan
Zam-Buk Co.,
Kaapstad.

INDIEN U zich plotseling in de vinger snijdt, of 'n kwetsuur, brandwond, of zo iets, oploopt, gebruik dan 'n geneesmiddel dat bekend is om z'n groot pijnstillend en antisepties vermogen. Genees het met Zam-Buk!

In geval van puisten, uitslag of ekseem, veldzeer of ringworm, of 'n andere ingewortelde huidaandoening, genees het dan nog vandaag met Zam-Buk!

Gezondheid van de huid en Zam-Buk behoren bij elkaar. Als u last heeft van Uw huid dan zal Zam-Buk 't bewijs leveren Uw vriend te zijn. 't Is nodig in elke woning.

"Terwijl ik bezig was aan het kleinzagen van hout kreeg ik 'n ernstige wond in mijn linker hand. M'n gehele arm was vol giftstoffen en klopte verschrikkelijk toen ik 'n doos Zam-Buk kocht, maar door dit middel werd de ontsteking en de wond prachtig genezen." Mev. J. P. Neethling, Alpha, Kraaifontein, K.P.

"M'n dogter haar been was met 'n brandwond bedekt vanaf de knie tot de voet, en 't meeste vel was er af. Gelukkig hadden wij Zam-Buk in huis en binnen veertien dagen was de open plek geheel genezen en met nieuw vel bedekt." Mev. A. H. Weyers, Bird St, Beaufort West.

Altijd Pijnstillend En Veilig

Koop nog vandaag 'n doos Zam-Buk bij Uw handelaar en zorg dat U 't altijd gereed hebt staan. 1/6 of 3/9 voor familiegebruik.

AUGUSTUS.

1 Maand.	Behoud u om uws levens wil. Gen. 19:17.
2 Dinsdag	Gedenkt den Sabbathdag dat gij die dien heilig. Ex. 20:8.
3 Woensd.	De verborgen dingen zijn voor den Heer, onzen God. Deut. 29:29.
4 Dond.	Waarom zouden de Heidenen zeggen: Waar is hun God? Ps. 79:10.
5 Vrijdag	Is het wel met u? 2 Kon. 4:26.
6 Zaterdag	De zegenende ziel zal vet gemaakt worden. Spr. 11:25.
7 Zondag	Gij zult niet echtbreken. Ex. 20:14.
8 Maand.	Ik gedenk uwer zonden niet. Jes. 43:25.
9 Dinsdag	In zal Mijne schapen weiden. Eze. 34:15.
10 Woensd.	De hand Gods heeft mij aangeraakt. Job 19:21.
11 Dond.	Volhardt in het gebed. Rom. 12:12.
12 Vrijdag	Heer indien Gij wilt Gij kunt mij reinigen. Matt. 8:2.
13 Zaterdag	Vermeerder ons het geloof. Luc. 17:5.
14 Zondag	Zingt den Heer een nieuw lied. Ps. 96:1.
15 Maand.	Een ding ontbreekt u. Mar. 10:21.
16 Dinsdag	Heilig ze in Uwe waarheid: Uw woord is de waarheid. Joh. 17:17.
17 Woensd.	Zoo hebt acht op u zelve en op de geheele kudde. Han. 20:28.
18 Dond.	De liefde is lankmoedig zij is goedertieren. 1 Kor. 13:4.
19 Vrijdag	Wij hebben altijd goeden moed. 2 Kor. 5:6.
20 Zaterdag	Hij is onze vrede. Gal. 2:14.
21 Zondag	Zalig zijn de barmhartigen. Matt. 5:7.
22 Maand.	Waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid. 2 Kor. 3:17.
23 Dinsdag	Geef den duivel geen plaats. Gal. 4:27.
24 Woensd.	Bedenk de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn. Kol. 3:2.
25 Dond.	Schaam u dan niet het getuigenis onzer Heeren. 2 Tim. 1:8.
26 Vrijdag	Vreest God eert den Koning. 1 Petr. 2:7.
27 Zaterdag	Die den Zoon heeft, heeft het leven. 1 Joh. 5:12.
28 Zondag	Heere, behoud mij. Matt. 14:30.
29 Maand.	Waakt, staat in het geloof. 1 Kor. 16:13.
30 Dinsdag	Een enig zondaar verderft veel goeds. Pred. 9:18.
31 Woensd.	Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Joh. 18:36.

DE GROTE FOUT

die door vele moeders gemaakt wordt is dat zij hun kleinen niet korrekten voeden. Moeders die geen natuurlijk voedsel voor hun zuigeling hebben, behoren onmiddellijk dat wondervolle voedsel te proberen dat nu aanbevolen wordt door alle voorname dokters en kraamverpleegsters.

LACTOGEN HET
NATUURLIKE
MELKVOEDSEL

Is eender in samenstelling, voeding en verteerbaarheid als Moedermelk en is geschikt voor verplegende moe-
zowel als voor zuigelingen.

WARM- EN KOUDWATER EN TELEFOONS IN
ALLE SLAAPKAMERS.

CENTRAAL

ZINDELIK

GE-
RIEFLIK

BILLIK.

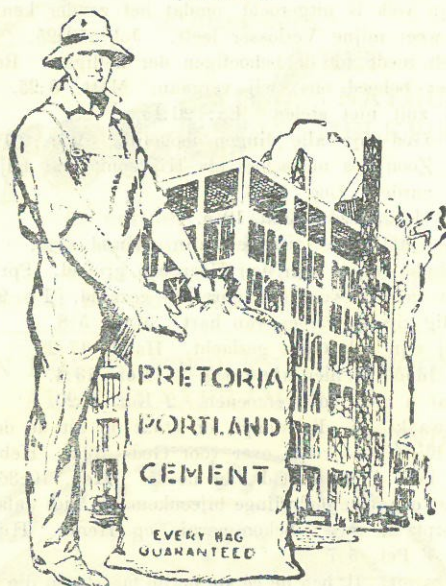
Kost en Inwoning per Dag 11/6, Week £3 3/0, en Maand £11/11/0
EIGEN KOELKAMERS EN ELEKRT. WASSCHERY.

SEPTEMBER.

1 Dond.	Op den berg des Heeren zal het voorzien worden. Gen. 28:14.
2 Vrijdag	Gij zult niet doodslaan. Ex. 20:13.
3 Zaterdag	De Heer zal u niet begeven noch u verlaten. Deut. 31:8.
4 Zondag	Doe uwen mond wijd open en ik zal hem vervullen. Ps. 81:11.
5 Maand.	Vrees niet: want die bij ons zijn, zijn meer dan die bij hen zijn. 2 Kon. 6:16.
6 Dinsdag	Ik formeer het licht en schep de duisternis. Jes. 45:7.
7 Woensd.	Mijn volk is uitgeroeid omdat het zonder kennis is. Hos. 4:6.
8 Dond.	Ik weet mijne Verlosser leeft. Joh. 19:25.
9 Vrijdag	Deelt mede tot de behoeftigen der heiligen. Rom. 12:13.
10 Zaterdag	Heer behoed ons, wij vergaan. Matt. 8:25.
11 Zondag	Gij zult niet stelen. Ex. 20:15.
12 Maand.	Bij God zijn alle dingen mogelijk. Mar. 10:27.
13 Dinsdag	De Zoon des menschen als Hij komt zal Hij geloof vinden op aarde? Luc. 18:8.
14 Woensd.	Ziet de Mensch. Joh. 19:5.
15 Dond.	Gij zult Mijne getuigen zijn. Hand. 1:9.
16 Vrijdag	Valsehe lippen zijn den Heer een gruwel. Spr. 12:22.
17 Zaterdag	Het licht is voor den oprechte gezaaid. Ps. 97:11.
18 Zondag	Zalig zijn de reinen van hart. Matt. 5:8.
19 Maand.	Wij zijn ook Gods geslacht. Hand. 17:28.
20 Dinsdag	De liefde is niet afgunstig. 1 Kor. 13:4.
21 Woensd.	Laat u met God verzoenen. 2 Kor. 5:20.
22 Dond.	Ontwaakt gij die slaapt en staat op uit de dooden. Gal. 5:14.
23 Vrijdag	Er blijft eene ruste over voor Gods volk. Heb. 4:9.
24 Zaterdag	Gij hebt lijdzaamheid van noode. Heb. 10:36.
25 Zondag	Laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten. Heb. 10:25.
26 Maand.	Werpt al uwe bekommernis op Hem, Hij zorgt voor u. 1 Pet. 5:7.
27 Dinsdag	Vrees niet, Ik ben de eerste en de laatste en die leef. Openb. 1:17.
28 Woensd.	Houdt in gedachtenis, dat Jezus Christus is opgewekt uit de dooden. 2 Tim. 2:8.
29 Dond.	De vrede Gods heersche in uwe harten. Kol. 3:15.
30 Vrijdag	Uwe oogen zijn zalig, omdat zij zien: uwe ooren omdat zij hooren. Matt. 13:16.

DIE BRUIKBAARHEID VAN KONKREET

vir byna enige soort konstruksies laat toe dat dit gebruik word waar sterkte en duursaamheid vereis word want dis vuur- en roes-proef so wel as proef teen nattigheid of ongedierte.

GEBRUIK 'PRETORIA' SEMENT

in al u Konkreet werk want dis die Gewaarborgde Standaard Merk wat aanbeveel word deur Boere Kontrakteurs, Argitekte, Bouers ens., deur die hele S.A.

**PRETORIA PORTLAND SEMENT
KO., BPK.**

Bus 3811. JOHANNESBURG. Tel: "Cement".

OKTOBER.

1 Zaterdag	De Heer heeft mijn weg voorspoedig gemaakt. Gen. 24:56.
2 Zondag	Gij zult niet echtbreken. Ex. 20:14.
3 Maand.	Bewaart uwe zielen naarstig, dat Gij den Heere liefhebt. Joz 23:11.
4 Dinsdag	Welgelukzalig zijn zij, die in Uw huis wonen. Ps. 84:5.
5 Woensd.	Er is niemand, die voor Uw aangezicht zou kunnen bestaan. Ezra 9:15.
6 Dond.	Och dat gij naar Mijne geboden geluisterd hadt. Jes. 48:18.
7 Vrijdag	Scheurt uw hart en niet uwe klederen. Joel 2:13.
8 Zaterdag	Die het geld liefheeft, wordt van het geld niet zat. Pred. 5:6.
9 Zondag	Gij zult geen valsche getuigenis spreken. Ex. 20:16.
10 Maand.	Ik schrei tot U maar Gij antwoordt mij niet. Joh. 30:20.
11 Dinsdag	Tracht naar herbergzaamheid. Rom. 12:13.
12 Woensd.	Zoon wees welgemoed uwe zonden zijn u vergeven. Matt 9:2.
13 Dond.	Ziet toe, dat u niemand verleide. Mar. 13:5.
14 Vrijdag	Het hart kent zijn eigen bittere droefheid. Spr. 14:10.
15 Zaterdag	De Heer heeft zijn heil bekend gemaakt. Ps. 98:2.
16 Zondag	Zalig zijn de vreedzamen. Matt. 5:9.
17 Maand.	Bezit uwe zielen in lydzaamheid. Lucas 21:19.
18 Dinsdag	Hij moet wassen, maar ik minder worden. Joh. 3:30.
19 Woensd.	Wij kunnen niet laten te spreken hetgeen wij gezien en gehoord hebben. Hand. 4:20.
20 Dond.	De liefde handelt niet lichtvaardig. 1 Kor. 13:4.
21 Vrijdag	Gij vrouwen, weest aan uwe eigene mannen onderdanig. Ef. 5:22.
22 Zaterdag	Ik vernag alle dingen door Christus die mij kracht geeft. Fil. 4:13.
23 Zondag	Zie het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt. Joh. 1:29.
24 Maand.	Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde. Hand. 16:30.
25 Dinsdag	Ik zal u tot een Vader zijn en gij zult mij tot zonen en dochteren zijn. 2 Kor. 6:18.
26 Woensd.	Gij hebt nog ten bleede toe niet tegengestaan. Heb. 12:4.
27 Dond.	Jezus Christus is eene verzoening voor onze zonden. Joh. 2:2.
28 Vrijdag	Houdt sterk aan in het gebed. Kol. 4:2.
29 Zaterdag	Het is zaliger te geven, dan te ontvangen. Hand. 20:35.
30 Zondag	Wie met mij niet is, die is tegen mij. Matt. 12:30.
31 Maand.	Hervormingsdag. Wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds. Rom. 12:2.

GE-ENTE VRUGTEBOME VIR 1927.

"Tyd is geld"—Dink daarom boere en moenie u tyd verkwansel om proewe te neem met vrugtebome. Dit neem u drie en meer jaar om uit te :—: vind of u die regte boom geplant het. :—:

Laat dit aan my oor, vir die laaste 20 jaar kweek ek vrugte vir die mark, en weet dus presies watter soorte die beste is om aan te plant.

MY ADVIES KOS U NIKS—VRA DAAROM.

Vra om my katalogus vir 1927. Daarin sal U 'n beskrywende lys van alle soorte Vrugtebome kry asook nuttige informasie.

G. P. BRITS, JR.,
GEREGISTREERDE-VRUGTE-BOOM-
KWEKER.

P.K. Jachtfontein, via Johannesburg.

NOVEMBER.

1 Dinsdag	Gij zult niet stelen. Ex. 20:15.
2 Woensd.	Loof den Heer mijne ziel en vergeet geene van zijne weldaden. Psalm 103:2.
3 Dond.	Ik weet den dag mijns doods niet. Gen. 27:2.
4 Vrijdag	Gij hebt al hunne zonden bedekt. Ps. 85:3.
5 Zaterdag	Wij hebben het ganschelijk tegen u verdorven. Neh. 1:7.
6 Zondag	Gij zult niet begeeren. Ex. 20:17.
7 Maand.	Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd. Jes. 49:16.
8 Dinsdag	Zoekt den Heer en leeft. Amos 5:6.
9 Woensd.	Ik de Heer word niet veranderd. Mal. 3:6.
10 Dond.	Ik schaam mij het Evangelie van Christus niet. Rom. 1:17.
11 Vrijdag	Die den arme verdrukt smaad deszelfs Maker. Rom. 14:31.
12 Zaterdag	Dient den Heer met blijdschap. Ps. 100:2.
13 Zondag	Zalig zijn zij die vervolgd worden, om der gerechtigheids wil Matt. 5:10.
14 Maand.	Zie ik ben te gering. Job 39:40.
15 Dinsdag	Zegent hen, die u vervolgen. Rom 12:14.
16 Woensd.	Zone Davids ontferm u onzer. Matt. 9:27.
17 Dond.	De armen hebt gij altijd met u. Mar. 14:7.
18 Vrijdag	Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Joh. 3:4.
19 Zaterdag	Verstaat gij ook wat gij leest? Hand. 8:9.
20 Zondag	De Zoon des menschen is Heer ook van den Sabbat. Matt. 12:8.
21 Maand.	De liefde zoekt zich zelven niet. 1 Kor. 13:5.
22 Dinsdag	Wij vermogen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid. 2 Kor. 13:8.
23 Woensd.	Ik ben met Christus gekruisigd. Gal. 2:20.
24 Dond.	Gij mannen hebt uwe eigene vrouwen lief. Ef. 5:6.
25 Vrijdag	Dit is de wil van God uwe heiligmaking. 1 Thes. 4:3.
26 Zaterdag	Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in der eeuwigheid. Heb. 13:8.
27 Zondag	Ik zal u rust geven. Matt. 11:28.
28 Maand.	Kom over en help ons. Hand. 16:9.
29 Dinsdag	De haren uws hoofds zijn alle geteld. Matt. 10:30.
30 Woensd.	Gij zult geen valsche getuigenis spreken tegen uwen naaste. Ex. 20:16.

Suid Afrikaanse Boekwinkel,

215 Pretoriusstraat,
Postbus 1016.

PRETORIA.
Telefoon 1159.

AFRIKAANSE KOOKROEK deur Jeanette C. van Duyn. Sterk gebind, 266 bladsye, met afbeeldinge Prys posvry 5/6.

KORAALBOEKEN.—

KRIEKEN KORAALBOEK, Psalmen en Gezangen 20/-.

WOP KORAALBOEKEN, Psalmen en Gezangen, 2 dln. gebonden £1:12:6.

DERX KORAALBOEK, Psalmen en Gezangen, in 1 deel gebonden, half leren band £3:5:0.

ROCCO DE VILLIERS KORAALBOEK, Psalmen en Gezangen 10/6.

DOORTMOND KORAALBOEK, Ps. en Gez., in Letteraccorden, 2 dln. Prys £1:2:6.

DE HEER KORAALBOEK, Psalmen en Gezangen, in Cyferaccorde 17/6.

PSALMEN EN GEZANGEN BOEKEN.

PSALM en GEZANGENBOEKEN, 5½ x 4 duim, sonder note 1/5.

PSALMEN en GEZANGENBOEK, 5½ x 4 duim, 1st verse note 2/9.

PSALMEN en GEZANGEN, eerste vers op note, 4 x 2½ duim, 3/9, 4/9, 6/3, 7/9, 9/9 en 10/9.

PSALMEN EN GEZANGEN, 1st vers note 4½ x 2½ 5/3.

PSALMEN en GEZANGEN, 1st vers note 5½ x 3 duim 4/9.

PSALMEN en GEZANGEN, 1st vers note 8 x 4 duim 7/-.

AFZONDERLIK Gebone in Lere Kassie, 10/9, 12/9, 15/6, 18/-, 21/6, 30/6.

ALLE VERSE OP NOTE 5 x 3 dm. 7/-, 9/-, 11/-, 13/-, 15/6, 17/-, 18/-, 20/6.

ALLE VERSE OP NOTE, 6 x 3½ duim 18/-, 21/6.

ALLE VERSE OP NOTE, grote druk, 6½ x 4 duim, gebonde in sterk lere band, vergulde snee, 21/6. Idem linnen band 13/-.

Groot Psalmen en Gezangen, 9 x 11½. Alle verse note swart linnen 32/6.

Groot Psalmen en Gezangen alle verse note 9 x 11½, swart leer 52/6.

Idem 8½ x 5½ linnen 26/-, zachtleder 43/-.

36 Psalme in Afrikaans, berymd deur Totius, musiek deur Jannasch 9 x 6 duim Prys 6/-.

50 Psalmen in Afrikaans (zonder musiek), berymd deur Totius 2/-.

Nieuwe Melodien voor enige der Psalmen. Tonic Solfa 4½ x 6¾ 8/6.

Dezelfde met lere band en goud snee 4½ x 6¾ 18/-.

BIJBELS.

BIJBEL, klein formaat 5¾ x 3¾ dm. 1/9; 6 x 4 dm. 3/-; 6½ x 4½ 4/-.

BIJBELS MET DUIM INDEX, 6 x 4 7/6 en 11/-; 6½ x 4½ 12/6. Gebonden in leer en met overslaande kante.

BIJBELS 5¾ x 4 dm. zonder duim Index, swart leer goud opsnee 6/- en idem met omslaande rand 6/6.

BIJBELS met duim Index, 7 x 5, 15/9: dezelfde "India Paper", 7 x 5 26/6. gebonden in leer met overslaande kante.

GROTE BIJBELS, 7½ x 5½ in linnen 6/-, in leer gebonden 8/6; 10½ x 7 dm. grote druk in sterk linnen gebonden 12/-, in leer gebonden met vergulde snee 15/-.

GROTE BIJBELS, 8 x 6 dm. met duim Index, gebonden in leer met overslaande kante 18/6.

GROOT 40 BIJBELS 10½ x 7½ dm. sterk gebonden, goud opsnee met duim Index 30/-.

GROTE BIJBEL 11 x 7 dm. sterk gebonden met duim index, baie grote druk 27/6.

GROTE BIJBEL 12¼ x 9½ zwart leder goud opsnee £3:15:0.

GROTE BIJBEL 13 x 10½, Rood bruin ledere met platen en koperen sloten £6:12:6.

STATEN BIJBELS, 17½ x 12 dm. gebonden in rood juchtleer met koperen hoe-

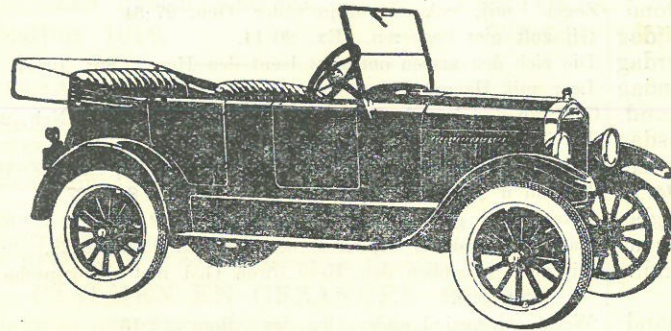
ken en knippen £9:0:0.

DIE VIER EVANGELIEËN EN DIE PSALME, 6 x 4 dm. 9d. Dezelfde gebonde met goud opsnee 1/9.

DESEMBER.

- 1 Dond. Zegen mij, ook mij, mijn vader. Gen. 27:34.
- 2 Vrijdag Gij zult niet begeeren. Ex. 20:14.
- 3 Zaterdag Die zich den armen ontfemt leent den Heer. Spr. 19:17.
- 4 Zondag Leer mij Heere! Uwen weg. Ps. 86:11.
- 5 Maand. God van den hemel, die zal het ons doen gelukken. Neh. 2:20.
- 6 Dinsdag Ik, ik ben het, die u troost. Jesaja 51:12.
- 7 Woensd. Geloofd zij de Heer: dag aan dag overlaadt Hij ons. Ps. 103:20.
- 8 Dond. Beroem u niet over den dag van morgen. Spr. 27:1.
- 9 Vrijdag Beter is een goede naam, dan goede olie. Pred. 7:1.
- 10 Zaterdag Van het kwade te wijken is het verstand. Job 28:28.
- 11 Zondag Gij zult liefhebben den Heer uwen God met uw gansche hart. Deut. 6:5.
- 12 Maand. Weest eensgezind onder elkander. Rom. 12:16.
- 13 Dinsdag De oogst is groot, de arbeiders weinige. Matt. 9:37.
- 14 Woensd. Niet wat ik wil maar wat Gij wilt. Mar. 14:36.
- 15 Dond. Gij zult den Heer uwen God niet verzoeken. Lucas 4:8.
- 16 Vrijdag Wie hoog is van hart is den Heer een gruwel. Spr. 16:5.
- 17 Zaterdag Gij Heer blijft in eeuwigheid. Ps. 102:13.
- 18 Zondag Gij zijt het zout der aarde. Matt. 5:13.
- 19 Maand. God is Geest, en die Hem aanbidden moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. Joh. 4:24.
- 20 Dinsdag Zie hij bidt. Hand. 9:11.
- 21 Woensd. De liefde wordt niet verbitterd. 1 Kor. 13:5.
- 22 Dond. De rechtvaardige zal uit het geloof leven. Gal. 3:11.
- 23 Vrijdag Gij kinderen zijt uwen ouders gehoorzaam in den Heer. Ef. 6:1.
- 24 Zaterdag Het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Matt. 10:7.
- 25 Zondag Kerstfeest. Uw licht komt. Jesaja 60:1.
- 26 Maand. Ik ben het Licht der wereld. Joh. 8:12.
- 27 Dinsdag Een dubbelhartig man is ongestadig in al zijne wegen. Jac. 1:8.
- 28 Woensd. Hebt de wereld niet lief noch wat in de wereld is. Joh. 2:15.
- 29 Dond. Bidt zonder ophouden. 1 Thes. 5:16.
- 30 Vrijdag Nu laat Gij Heer, uwen dienstknecht gaan 'n vrede. Lucas 2:29.
- 31 Zaterdag De dagen des menschen zijn als het gras. Ps. 103:15.

DIE VERBETERDE FORD TOERMOTER.

PRYS £159.

Vry op Spoor Alle Kushawens.

Vragkoste na die Binneland Ekstra.

Alles Staal Stroomlyn Liggaam—Vernikkelde Straalver-
spreier Skil.

Vernikkelde Voorlamp Rante—Storm Gordyne gaan met
Deure Oop.

Standaard uitrusting bevat—

Stof Hoofdeksel vir Tent—Vyf Koord bande met Band-
draer—Windskerm Veër, Agterhoede Spieël — Storm-
Lamp en alle nodige gereedskap — Battery en Magneet
Ontbranding—Elektriese Aansitter en Verligting.

Keur van Liggaamskleure:—GEEL-VAAL—GRYS—BLOU

Nou verkrybaar op gemaklike Terme — £50 dadelik en
£10 per maand by—

HAAK'S GARAGE, BEPERK,

KOCHSTRAAT, PRETORIA.

Posbus 769.

Telegramme: „HAAK”.

JANUARIE, 31 Dagen.

		MAANSVERANDERINGEN.		Zons	
Dag	der			Opg.	Ond.
Week	Maand				Spoorweg- tijd
		Januarie 3	Nieuwe Maan	10.28	n.m.
		Januarie 10	Eerste Kwartier	4.43	n.m.
		Januarie 18	Volle Maan	0.27	v.m.
		Januarie 26	Laatste Kwartier	4.05	v.m.
Z	1	Verschijning van de Almanak der Ned. Herv. Kerk, 1907.			v.m. n.m.
Z	2			5.22	7.08
M	3			5.23	7.08
D	4			5.24	7.08
W	5			5.25	7.08
D	6	Eerste dienst in de eerste kerk te Kaapstad, 1704. Inzwering van President M. W. Pretorius, 1857. De Vierkleur voor het eerst te Potchefstroom gehesen, 1857.			5.26 7.08
V	7	Ds. L. E. Brandt bevestigd te Niezijs, Nederl., 1901.			5.27 7.08
Z	8			5.28	7.09
Z	9	Ds. P. van Drimmelen te Pietersburg bevestigd, 1915.			5.29 7.09
M	10			5.29	7.09
D	11	Ds. A. J. Barger geordend, te Boven Smilde, 1914. Afscheiding van de Geref. Kerk in Z.A., 1850.			5.30 7.09
W	12	Ds. J. J. Kuhn te Zwartuggens bevestigd, 1916.			5.31 7.09
D	13			5.31	7.09
V	14	De Herv. Kerk te Wolmaransstad ingewijd, 1911.			5.32 7.09
Z	15			5.32	7.09
Z	16			5.33	7.09
M	17			5.33	7.09
D	18	Eerste Gekombineerde Kerkvergadering aan de Kaap gehouden, 1746.			5.34 7.09
W	19			5.35	7.09
D	20			5.36	7.09
V	21	De Herv. Gemeente van Rustenburg gesticht, 1850. Dr. H. C. M. Fourie, bevestigd te Bronkhorstspuit, 1911.			5.37 7.09
Z	22			5.38	7.08
Z	23			5.38	7.09
M	24	Ds. J. J. Prinsloo te Krugersdorp bevestigd, 1920.			5.39 7.08
D	25			5.40	7.08
W	26			5.41	7.07
D	27	Ds. A. J. Begemann t Pretoria bevestigd, 1861.			5.42 7.06
V	28			5.43	7.06
Z	29			5.44	7.05
Z	30			5.44	7.05
M	31			5.45	7.05

MOSAIC EN SEMENTEN TEGELS.

Behaalde Eerste en Speciale Prijs Pretoria
Tentoonstelling, 1915.

Silver Medalje, Pretoria Tentoonstelling, 1919.

Eerste Klasse Diploma, 1922.

Gouden Medalje, Pretoria Tentoonstelling, 1924.

Gouden Medalje, Pretoria Tentoonstelling, 1926.

Beste voor Vloeren, Terrassen, Portico's, Vestibules, Varandah's Keukens, Provisiekamers, Badkamers, W.C.'s, enz

Gezond, aantrekkelijk en 'n bescherming tegen ongedierte.

Duurt net zolang als 't gebouw zelve.

Hoofdzakelijk van Zuid-Afrikaanse Materialen gefabriseerd.

Grote sortering aantrekkelijke figuren in voorraad.

Fabriseren ook volgens ontwerp van architect.

Ook Beton Kolommen, Gewone Beton-pijpen, van 6 duim tot 24 duim doorsnede.

16 x 16 duims Beton Platen.

Schrijf om alle biezonderheden en prijzen.

THE ITALIAN MOSAIC AND CEMENT TILES FACTORY,

C. POLTO, Eigenaar.

Fabriek: Telefoon 643,

Achter No. 265 PRETORIUSSTRAAT,

Huis Adres: 53 CELLIERSSTRAAT,

Postbus 594. PRETORIA. Telefoon 966.

Katalogus stuur ons op aanvraag vry.

FEBRUARIE, 28 Dagen.

		MAANSVERANDERINGEN.		Zons	
Week	Maand	Dag der		Opg.	Ond.
				Spoorweg-tijd	
				v.m.	n.m.
		Februarie 2	Nieuwe Maan	10.54	v.m.
		Februarie 9	Eerste Kwartier	1.54	v.m.
		Februarie 16	Volle Maan	6.18	n.m.
		Februarie 24	Laatste Kwartier	10.42	n.m.
D	1	De Hervormde Kerk te Eendracht ingewijd, 1919.		5.46	7.04
W	2			5.47	7.04
D	3			5.48	7.03
V	4			5.49	7.03
Z	5			5.50	7.02
Z	6	De Hervormde Kerk te Heilbron ingewijd, 1916.		5.50	7.01
M	7			5.51	7.00
D	8			5.52	7.00
W	9			5.53	6.59
D	10			5.54	6.58
V	11			5.54	6.58
Z	12			5.55	6.57
Z	13			5.55	6.56
M	14			5.56	6.55
D	15			5.57	6.55
W	16	Ds. L. E. Brandt te Johannesburg bvestigd, 1908.		5.57	6.54
D	17			5.58	6.54
V	18	Dr. Martin Luther gestorven, *546.		5.59	6.53
Z	19			5.59	6.52
Z	20	Gemeente Ventersdorp gesticht *892.		6.00	6.51
M	21			6.01	6.50
D	22	De eerste Hervormde Kerk van Pretoria ingewijd, 1857.		6.02	6.49
W	23	De Vierkleur voor het eerst te Pretoria gehesen, 1857.		6.02	6.48
D	24	De Herv. Kerk te Potchefstroom ingewijd, 1866.		6.03	6.47
V	25	De Herv. Kerk te Pretoria ingewijd, 1905.		6.03	6.47
Z	26			6.04	6.46
Z	27	Amajuba, 1881. De Herv. Gemeente van Johannesburg gesticht, 1895.		6.05	6.45
M	28	Ds. P. van Drimmelenoverleden in Humpata, 1919.		6.05	6.44

TRANSVAALSE UNIWERSI- TEITSKOLLEGE, PRETORIA.

*Rektor: Professor N. M. Hoogenhout, M.A., Ph.D.
Registrateur: Adv. A. A. Roberts, B.A., LL.B.*

Die Kollege bestaan uit ag fakulteite, n.l.—

LETTERE.
EKSAKTE WETENSKAPPE.
GODGELEERDHEID.
REGSGELEERDHEID.
HANDEL EN PUBLIEKE DIENS.
LANDBOU.
VEEARTSENYKUNDE.
MUSIEK.

Studente word voorberei vir die volgende grade en diplomas van die Universiteit van S.-Afrika:
B.A., B.Sc., B.D., B.Sc (Landbou), B.Econ.,
P.Com., LL.B., B.V.Sc., B.Mus., en ook vir die
Meesters graad en die Doktoraat in elke
fakulteit.

*Studente word ook voorberei vir die volgende
professionele eksamens—*

Hoër Onderwys Diploma, Landbou Onderwys Diploma, Musiek Onderwys Diploma, Landmeting, Staatsdiens Wetseksamens, Wetsertifikaat, Eksamen vir Rekenmeesters, Eksamens van die S.A. I.B. Diploma in Bantoe Studieë.

VOORSIENING WORD GEMAAK VIR HERE
STUDENTE IN KOLLEGE TEHUIS, SONOP
EN BUXTON TEHUIS EN VIR DAMES IN
UNIWERSITEITS DAMES HUIS.

Verdere informasie kan verkry word by die
Registrateur.

MAART, 31 Dagen.

		MAANSVERANDERINGEN.		Zons	
				Opg.	Ond.
Dag der					
Maart	3	Nieuwe Maan ...	9.25 n.m.		
Maart	10	Eerste Kwartier ...	1.03 n.m.		
Maart	18	Volle Maan ...	12.24 n.m.		
Maart	26	Laatste Kwartier ...	1.35 n.m.		
Week	Maand			Spoorweg-tijd	
D	1	Ds. D. F. Erasmus hulpprediker Kaapstad, 1918.		v.m.	n.m.
W	2			6.06	6.43
D	3	Hoeksteen van de Herv. Kerk te Ermelo gelegd, 1910.		6.07	6.40
V	4			6.08	6.39
Z	5			6.08	6.38
Z	6			6.09	6.37
M	7	Ds. P. van Drimmelen te Zeerust bevestigd, 1907. Ds. A. R. Smit te Pieter Maritzburg bevestigd, 1925.		6.09	6.36
D	8			6.10	6.35
W	9			6.10	6.34
D	10			6.11	6.33
V	11			6.11	6.32
Z	12			6.12	6.31
Z	13			6.12	6.30
M	14			6.13	6.29
D	15			6.13	6.29
W	16			6.14	6.28
D	17			6.14	6.27
V	18			6.15	6.26
Z	19			6.15	6.24
Z	20	Oudl. A. Röcher te Ventersdorp overleden, 1912.		6.16	6.23
M	21	Ds. A. J. G. Oosthuizen te Germiston bevestigd, 1924.		6.16	6.22
D	22			6.17	6.21
W	23			6.17	6.20
D	24			6.18	6.19
V	25	Herv. Kerk te Potgietersrust ingewijd, 1922.		6.18	6.18
Z	26			6.19	6.17
Z	27	Ds. M. J. Goddefroy te Middelburg bevestigd, 1905.		6.19	6.16
M	28	De Herv. Kerk te Ventersdorp ingewijd, 1913.		6.20	6.15
D	29			6.20	6.14
W	30			6.20	6.13
D	31			6.21	6.12

STANDARD BANK

VAN ZUID-AFRIKA, BEPT.
(Waarbij ingelijfd de AFRICAN BANKING CORPORATION, Limited.)

Bankiers van het Imperiale Goevernement
in Z.-Afrika en de Administratie van
Rhodesië.

HOOFDKANTOOR IN AFRIKA:

KAAPSTAD.

Bankzaken van iedere deskriptie
worden verhandeld bij alle Takken en
Agentschappen.

Eksekuteurs en Kurators Bezigheid on-
dernomen. Kommersiële Dienst.

De Bank onderhoudt de nauwste verbin-
ding met Handels en Industriële kondi-
ties, zowel lokaal als overzees, en speciale
aandacht wordt gegeven aan handelsin-
lichtingen die van klanten worden
ontvangen.

Londen Kantoren—

10 CLEMENTS LAAN, LOMBARDSTR.

LONDON, E.C. 4.

63 London Wall, E.C. 2—9 Northumber-
land Avenue, W.C. 2.

New-York Agentschap, 67 Wallstraat.
Hamburg Agenten:

Bank of British West Africa, Ltd., 49 tot
53 Schauenburgerstrasse.

Geautoriseerd Kapitaal ..	£10,000,000
Onderschreven Kapitaal ..	£8,916,660
Gestort Kapitaal	£2,229,165
Reserve Fonds	£2,893,335

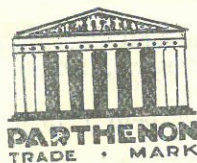
MEER DAN 350 TAKKEN EN AGENTSCHAP-
PEN IN AFRIKA.

AGENTEN EN KORRESPONDENTEN DOOR
DE GEHELE WERELD.

APRIL, 30 Dagen.

		MAANSVERANDERINGEN.		Zons	
				Opg.	Ond.
Dag	der				
Week	Maand				
				Spoorweg-	
				tijd	
				v.m.	n.m.
		April 2	Nieuwe Maan	6.24	v.m.
		April 9	Eerste Kwartier	2.21	v.m.
		April 17	Volle Maan	5.35	v.m.
		April 25	Laatste Kwartier	0.21	v.m.
V	1	Dr. J. H. Greyvenstein hoogleraar te Pretoria, 1917.		6.21	6.11
		Dr. S. P. Engelbrecht hoogleraar te Pretoria, 1921.		6.22	6.10
Z	2			6.22	6.08
Z	3	De Nieuwe Psalm-beryming in Z.A. ingevoerd 1775.		6.23	6.07
M	4			6.23	6.06
D	5			6.24	6.05
W	6	Van Riebeeck geland in Tafelbaai, 1652. Herv. Gemeente van Chrissiesmeer gesticht, 1892.		6.24	6.04
				6.24	6.03
D	7			6.25	6.02
V	8			6.25	6.01
Z	9	Ds. L. E. Brandt te Pietersburg bevestigd, 1904.		6.26	6.00
Z	10			6.26	5.59
M	11	Ds. J. J. Prinsloo te Standerton bevestigd, 1919.		6.27	5.58
D	12	De Herv. Kerk te Bronkhorstspuit ingewijd, 1913.		6.27	5.57
W	13	Oudl. M. J. Prinsloo van Witfontein overl., 1892.		6.28	5.56
D	14			6.28	5.55
V	15	Hoeksteen oude Kerk Ventersdorp gelegd, 1893.		6.29	5.54
Z	16			6.29	5.53
Z	17	Luther voor de Rijksdag te Worms, 1521. Ds. M. J. Goddefroy emeritus, 1917.		6.30	5.52
M	18	Ds. S. Vermooten te Potchefstroom bevestigd, 1919.		6.31	5.51
D	19	De eerste Herv. Kerk in Potchefstroom ingewijd, 1851.			
		Ds. T. Dreyer te Standerton bevestigd, 1924.		6.31	5.50
W	20	Hoeksteen van de Herv. Kerk te Chrissiesmeer gelegd, 1892.		6.32	5.49
D	21	Ds. G. W. Smits te Rustenburg bevestigd, 1861.			
		Ds. N. J. van Warmelo overleden, 1892.		6.32	5.49
V	22	De eerste Herv. Kerk te Middelburg ingewijd, 1876.			
		Ds. S. J. Strijdom te Makwassie bevestigd, 1919.		6.33	5.48
Z	23	De Kerkraad van Witfontein wil niet verenigen, 1886.			
Z	24			6.33	5.47
M	25	Protest van de Hervormers te Spiers, 1529. — Vandaar "Protestanten."			
D	26	Eerste Herv. Kerk van Rustenburg ingewijd, 1851.		6.33	5.46
W	27			6.34	5.45
D	28			6.34	5.44
V	29			6.34	5.44
Z	30			6.35	5.43

VOLK EN VLOER.

"PARTHENON" is die teken van Volmaaktheid in Polish. Sal U die naam ont-hou?

PARTHENON PRO-DUKTE het Goue Medalie op die Witwatersrand Landbou Tentoonstelling 1925 en 1926 verwerf.

As mense hulle oppoets, noem hulle dit rein maak. As 'n huis opgepoets word is dit meer as ver-beel.....dit is 'n seker aanwysing van trots in die huis wat die fonda-ment is van egte reinheid. Daar is hoogmoed en huislikheid in 'n goed ge-poetste kamer. Reinheid is sigbaar in die glansen-de vloer na dit opgewryf is.

PARTHENON VLOER „POLISH”

Eg PARTHENON "POLISH" gee 'n harde glansende Vloer, wat gemak-lik skoongemaak kan word en wat hou.

Vra U hande-laar daarvoor, of skryf aan "Par-thenon Polish", Bus 1227, Johan-nesburg.

SPICK & SPAN
"DIE PARTHENON SEUNS."

Hierdie Firma salin Afrikaans ant-woord op alle Afrikaanse briewe wat hulle ontvang

MEI, 31 Dagen.

MAANSVERANDERINGEN.				Zons	
Dag der	Week	Maand		Opg.	Ond.
Mei 1		Nieuwe Maan	2.40 n.m.		
Mei 8		Eerste Kwartier	5.27 n.m.		
Mei 16		Volle Maan	9.03 n.m.		
Mei 24		Laatste Kwartier	7.34 v.m.		
Mei 30		Nieuwe Maan	11.06 n.m.		
				Spoorweg-tijd	
				v.m.	n.m.
Z	1	Eerste dienst der Hervormden te Wolmaransstad, 1892.		6.35	5.42
M	2			6.36	5.41
D	3	Dr. J. H. Greyvenstein te Pretoria bevestigd, 1914. Ds. J. Dreyer te Dullstroom bevestigd, 1924.		6.37	5.40
W	4			6.37	5.39
D	5	Ds. A. J. Barger te Johannesburg bevestigd, 1918.		6.38	5.39
V	6			6.39	5.38
Z	7	Ds. J. J. Kuhn te Krugersdorp bevestigd, 1909.		6.39	5.38
Z	8	Prof. Dr. P. J. Muller te Pretoria bevestigd, 1904. Herv. Gemeente van Memel gesticht, 1915.		6.40	5.37
M	9			6.40	5.37
D	10			6.41	5.36
W	11			6.41	5.35
D	12	Eerste Avondmaals bediening aan die Kaap, door Ds. Backerius, 1652.		6.42	5.34
V	13			6.42	5.34
Z	14			6.42	5.33
Z	15	De Hervormer uitgekomen, 1909.		6.43	5.33
M	16			6.43	5.32
D	17			6.44	5.32
W	18			6.45	5.31
D	19			6.45	5.31
V	20			6.46	5.30
Z	21	Ds. G. E. Alers te Germiston bevestigd, 1921. De Nieuwe Psalmen voor het eerst in Kaapstad gezon-gen, 1775.		6.46	5.30
Z	22			6.47	5.30
M	23			6.47	5.29
D	24			6.48	5.29
W	25			6.48	5.29
D	26			6.49	5.28
V	27	Calvijn overleden, 1564.		6.49	5.28
Z	28	Ds. P. S. Grobler te Krugersdorp bevestigd, 1922.		6.50	5.28
Z	29	Ds. G. W. Smits overleden, 1894. Dr. S. P. Engelbrecht geordend, 1921.		6.50	5.28
M	30			6.50	5.27
D	31			6.51	5.27

*"Salamander" Brand-Assurantie Mpij. van
Amsterdam*

LAAGSTE KOMPETITIE TARIEVEN.

Onze Polissen dekken ook enige schade aangericht door *Weerlicht*, onverschillig of daarbij brand ontstond of niet.

Polissen uitgereikt in een der *beide Landstalen* al naar verkiezing van de geassureerde.

Schaden worden prompt geregeld en betaald door de ondergetekende gevolmachtigde Hoofd-Agenten voor Transvaal.

TAYLOR & GEERLING,

29 KERKPLEIN, PRETORIA, P.K. Bus 738.

DE LOOR'S BEPERKT,

471 KERKSTRAAT, PRETORIA.
Posbus 124. Foon 395.

BROOD EN BANKETBAKKER.

(Gevestig sedert 1896.)

BEKEND VOOR EERSTE
KWALITEIT, GROOT EN
KLEIN GEBAK. SPESIAAL
VIR TROU- EN VERJAAR-
KOEKE.

LET OP DIE ADRES.

JUNIE, 30 Dagen.

Dag der	Week Maand	MAANSVERANDERINGEN.		Zons	
				Opg.	Ond.
Junie 7		Eerste Kwartier	9.49 v.m.		
Junie 15		Volle Maan	10.19 v.m.		
Junie 22		Laatste Kwartier	12.29 n.m.		
Junie 29		Volle Maan	8.32 v.m.		
				Spoorweg- tijd	
				v.m.	n.m.
W	1	Dr. B. Gemser hoogleraar te Pretoria, 1926.		6.52	5.26
D	2	De Herv. Gemeente van Gwelo (Rhodesia) gesticht 1923.		6.52	5.26
V	3	Ouderling G. J. Engelbrecht, L.T.V. (Standerton), aan kogelwonden overleden, 1901.		6.53	5.26
Z	4			6.53	5.26
Z	5	Ds. J. van Belkum te Rustenburg bevestigd, 1891. Uitspraak van het Hooggerechtshof in zake de Kerk te Trichardsfontein, 1893.		6.54	5.26
M	6	De Herv. Gem. van Humpata gesticht 1910. Dr. H. Fourie te Johannesburg bevestigd, 1924.			
D	7			6.55	5.25
W	8			6.55	5.25
D	9			6.56	5.25
V	10			6.56	5.25
Z	11			6.57	5.25
Z	12			6.57	5.25
M	13	De Herv. Kerk te Ermelo ingewijd, 1910.		6.58	5.25
D	14			6.58	5.25
W	15	Ds. N. J. van Warmelo geordend te Potchefstroom, 1864.		6.59	5.25
D	16			6.59	5.26
V	17			6.59	5.26
Z	18	Ds. F. S. du Toit van Ventersdorp, overl., 1914. Ds. P. J. J. Venter te Lichtenburg bevestigd, 1921.		7.00	5.26
Z	19			7.00	5.26
M	20	Komdt. Salomon Th. Prinsloo overleden, 1892.		7.00	5.26
D	21			7.00	5.26
W	22	Ds. D. F. Erasmus te Pietermaritzburg bevestigd, 1918.		7.00	5.26
D	23			7.00	5.27
V	24			7.00	5.27
Z	25			7.00	5.27
Z	26			7.00	5.28
M	27			7.01	5.28
D	28			7.01	5.28
W	29	Ds. A. J. Begemann emeritus, 1872.		7.01	5.28
D	30			7.01	5.29

HUPP GARAGE,

Agenten voor de—

HUPMOBILE, FIAT, HUDSON EN
ESSEX MOTORKARREN.
HARLEY-DAVIDSON MOTOR RIJ-
WIELEN.

Alle soorten Heren-, Dames- en
Kinderrijwielen voorhanden.

*Wij specialiseren in het Reparereren van enig
soort Motor Voertuig.*

Groot Sortering van Onderdelen
altoos in voorraad.
Schilderen, Bekleden en
Vulcanisering.

Foon 765. Dag of Nachtdienst. Bus 694.

HUPP GARAGE,

GERARD H. BRAAK,
236 PRETORIUSSTR., PRETORIA.

JULIE, 31 Dagen.

		MAANSVERANDERINGEN.		Zons	
				Opg.	Ond.
Dag	der				
Julie	7	Eerste Kwartier	2.52 v.m.		
Julie	14	Volle Maan	9.22 n.m.		
Julie	21	Laatste Kwartier	4.43 n.m.		
Julie	28	Nieuwe Maan	7.36 n.m.		
Week	Maand			Spoorweg- tijd	
V	1			7.01	5.29
Z	2			7.01	5.30
Z	3			7.01	5.30
M	4			7.01	5.30
D	5			7.01	5.31
W	6			7.01	5.31
D	7	Johannes Huss verbrand, 1415.		7.01	5.32
V	8	Hervormde Gemeente Bloemhof gesticht, 1916. Ds. H. P. Wolmarans te Zeerust bevestigd, 1922.		7.01	5.32
Z	9			7.00	5.33
Z	10	Calvijn geboren, 1509.		7.00	5.33
M	11			7.00	5.33
D	12			7.00	5.34
W	13			7.00	5.34
D	14			7.00	5.34
V	15	Schoemansdal verlaten 1867.		7.00	5.35
Z	16			7.00	5.35
Z	17	Oudl. J. v. Graan te Ventersdorp overleden, 1917.		6.59	5.36
M	18	Ds. N. J. v. Warmelo te Heidelberg bevestigd, 1868.		6.59	5.36
D	19	Ds. L. G. F. Biccard overleden, 1900.		6.59	5.37
W	20			6.58	5.37
D	21			6.58	5.38
V	22			6.58	5.38
Z	23			6.57	5.39
Z	24	Ds. Biccard in Zoutpansberg bevestigd, 1875.		6.57	5.39
M	25	Afscheid van Prof. Dr. P. J. Muller van Pretoria, 1910.		6.57	5.40
D	26	Kerkorde van de Mist ingevoerd, 1804.		6.56	5.40
W	27	De Prokuratie Kommissie in 't leven geroepen, 1890.		6.56	5.40
D	28			6.55	5.41
V	29			6.55	5.41
Z	30	Ds. N. J. v. Warmelo te Schoemansdal bevestigd, 1864.		6.54	5.42
Z	31			6.53	5.42

VERGENOEGD CITRUS KWEKERY.

HIER WORD ALLE SOORTE LEMOEN, NARTJIE EN POMELO BOME GEKWEK. KRY U BOME VAN HIERDIE GEREGISTREERDE KWEKERY. PRYS 1/6 PER STUK VIR BOME VAN 3 VOET EN HOER OF £7:10:0 PER 100 BOME.

G. J. LABUSCHAGNE,
VERGENOEGD, P.K. GROOT MARICO,
TRANSVAAL.

ELK HUISGESIN MOET
VOORZIEN ZIJN VAN

MEYERSON'S GEZONDHEIDSSNUIF.

Enigste Fabrikante—

STANDARD PHARMACY,

222 St. Andriesstraat, PRETORIA.

P.K. Bus 868, Eienaar: D. LEVY, M.P.S.

Verlicht een verstopte of pijnlike neus oogenblikkelik. Een beetje op de tong geeft onmiddellik verlichting voor zere keel en verkoudheid. Hetzij men ze opsnuift of de snuif op de tong legt, verheldert dit 't hoofd dadelik, en verlicht Hoofdpijn; en de ontsmettende eigenschappen dienen als een voorbehoedmiddel tegen besmettelike ziekten, welke veroorzaakt worden door inademing van kiemen, door neus of mond.

Zeer vele brieven van dank uit alle delen des lands bewijzen dat de naam GEZONDHEIDSSNUIF ten volle verdiend is.

AUGUSTUS, 31 Dagen.

Week	Maand	Dag der	MAANSVERANDERINGEN.	Zons	
				Opg.	Ond.
			Augustus 5 Eerste Kwartier	8.05	n.m.
			Augustus 13 Volle Maan	6.37	v.m.
			Augustus 19 Laatste Kwartier	9.54	n.m.
			Augustus 27 Nieuwe Maan	8.46	v.m.
				Spoorweg-tijd	
				v.m.	n.m.
M	1			6.52	5.43
D	2			6.52	5.43
W	3		Ds. J. van Belkum te Heidelberg bevestigd, 1903.	6.51	5.44
D	4			6.50	5.45
V	5			6.49	5.45
Z	6			6.49	5.46
Z	7			6.48	5.46
M	8		Eerste Algemene Kerkvergadering van de Ned. Herv. Kerk van de Z.A.R. te Rustenburg geopend, 1853.	6.48	5.47
D	9		Ds. M. J. Goddefroy overleden, 1920.	6.47	5.47
W	10			6.46	5.48
D	11			6.45	5.48
V	12			6.44	5.49
Z	13			6.44	5.49
Z	14			6.43	5.50
M	15		Vertrek van Ds. v. Warmelo uit Holland naar Z.A., 1862.	6.42	5.50
D	16		De Hervormde Gem. te Vereniging gesticht, 1913.	6.41	5.51
W	17		Ds. A. J. Lagerwey overleden, 1898.	6.40	5.51
			Herv. Kerk Venterskroon ingewijd, 1889.	6.39	5.52
D	18			6.39	5.52
V	19			6.38	5.53
Z	20		Eerste Doopbediening aan de Kaap, door Ds. Fredricus Fronten, 1653.	6.37	5.53
Z	21			6.36	5.54
M	22			6.35	5.54
D	23		Ds. J. v. Arkel eerste predikant in Kaapstad, 1665.	6.34	5.55
W	24		Bloedbad van St. Bartholomeus, 1572. Samenkomst te Pretoria, onder leiding van Pres. Kruger om de kerk-kwestie te bespreken, 1891.	6.33	5.55
D	25			6.32	5.56
V	26			6.31	5.56
Z	27			6.30	5.56
Z	28			6.29	5.57
M	29			6.28	5.57
D	30			6.27	5.58
W	31		Lijdenburg scheidt zich van de Herv. Kerk af, 1854.		

ER ZIJN TWEE ZAKEN WAAR U BESLIST MEER VAN BEHOORT TE WETEN!

DAT ZIJN:—

- (1) De "DOMO" ROOMAFSCHEIDERS welke de eenvoudigste, de meest doelmatige en de goedkoopste Roomafscheiders zijn op de Markt. *Prijs aanmerkelijk verlaagd.*
- (2) Het "UTILITY" (WATERSAVING) BAD dat een grote zegen is voor alle Plattelandsbewoners — speciaal waar water schaars is.

Indien uw lokale winkelier niet kan leveren
schrijft dan dadelik aan de Alleen-Agenten —

WOLFF & ELIAS, BEPKT.,

POSTBUS 854,

DURBAN.

SEPTEMBER, 30 Dagen.

		MAANSVERANDERINGEN.			Zons	
Dag der					Opg.	Ond.
Week	Maand	September 4	Eerste Kwartier	12.44	n.m.	
		September 11	Volle Maan	2.54	n.m.	
		September 18	Laatste Kwartier	5.30	v.m.	
		September 26	Nieuwe Maan	0.11	v.m.	
						Spoorweg-tijd
						v.m. n.m.
D	1					6.26 5.58
V	2	Prof. Hofmeyr overleden, 1909.				6.25 5.59
Z	3					6.24 5.59
Z	4					6.23 6.00
M	5					6.22 6.00
D	6					6.21 6.00
W	7					6.19 6.01
D	8	Ds. N. J. van Warmelo geboren, 1835.				6.18 6.01
V	9					6.17 6.01
Z	10					6.16 6.02
Z	11					6.15 6.02
M	12	De Herv. Kerk te Johannesburg ingewijd, 1908.				6.14 6.03
D	13					6.13 6.03
W	14					6.12 6.03
D	15					6.11 6.04
V	16					6.09 6.04
Z	17					6.08 6.04
Z	18					6.07 6.05
M	19					6.06 6.05
D	20	Eerste huweliksordonantie van J. A. de Mist, 1804.				6.05 6.05
		Prof. J. Lion Cachet overleden, 1912.				6.04 6.06
W	21					6.03 6.06
D	22					6.02 6.06
V	23	Ds. P. W. Ennis te Klerksdorp bevestigd, 1905.				6.01 6.07
Z	24					5.59 6.07
Z	25					5.58 6.08
M	26					5.57 6.08
D	27					5.56 6.09
W	28	De Hervormde Kerk te Witpoort ingewijd, 1912.				5.55 6.09
D	29					5.54 6.10
V	30	Ds. M. J. Goddefroy te Witfontein bevestigd, 1887.				5.54 6.10

OKTOBER, 31 Dagen.

Week	Dag der Maand	MAANSVERANDERINGEN.	Zons	
			Opg.	Ond.
		Oktober 4 Eerste Kwartier	4.02 v.m.	
		Oktober 10 Volle Maan	11.15 n.m.	
		Oktober 17 Laatste Kwartier	4.32 n.m.	
		Oktober 25 Nieuwe Maan	5.37 n.m.	
Week	Dag der Maand		Spoorweg-tijd	
			v.m.	n.m.
Z	1		5.53	6.10
Z	2		5.52	6.11
M	3		5.51	6.11
D	4	Ds. A. J. Barger te Middelburg bevestigd, 1919.	5.50	6.12
W	5		5.49	6.12
D	6	Ouderling D. P. J. v. Schalkwijk van Trichardtsfontein overleden, 1911.	5.48	6.13
V	7		5.47	6.13
Z	8		5.46	6.14
Z	9	Ds. Dirk van der Hoff overleden, 1881.	5.45	6.14
M	10	Hoeksteenlegging Herv. Kerk, Pietersburg, 1891.	5.44	6.14
		Ds. S. J. Strijdom te Krugersdorp bevestigd, 1914.		
D	11	De Hervormer Ulrich Zwingli gesneuveld, 1531.	5.43	6.15
W	12		5.42	6.15
D	13	Ned. Herv. Weeshuis te Krugersdorp ingewijd, 1923.	5.41	6.16
V	14		5.40	6.16
Z	15		5.39	6.17
Z	16		5.38	6.17
M	17	Ds. S. Vermooten te Zeerust bevestigd, 1915.	5.37	6.18
D	18	Eerste dienst der Hervormden te Lichtenburg, 1891.	5.36	6.19
W	19		5.35	6.19
D	20	De Herv. Kerk te Louis Trichardt ingewijd, 1906.	5.34	6.20
V	21		5.33	6.20
Z	22	Het Edikt van Nantes herroepen, 1685.	5.32	6.21
Z	23	Ds. D. F. Erasmus te Ventersdorp bevestigd, 1920.	5.31	6.21
M	24		5.30	6.22
D	25		5.29	6.22
W	26		5.28	6.23
D	27	Ds. L. E. Brandt te Vereeniging bevestigd, 1923.	5.28	6.23
V	28		5.27	6.24
Z	29		5.27	6.24
Z	30	Ds. J. J. Prinsloo te Trichardtsfontein bevestigd, 1909.	5.26	6.25
M	31	Hervormingsdag. Samenkomst van Kommissies Ned. Herv. en Ned. Ger. Kerk om te Verenigen, 1882.	5.25	6.26

NOVEMBER, 30 Dagen.

Week	Dag der Maand	MAANSVERANDERINGEN.	Zons	
			Opg.	Ond.
		November 2 Eerste Kwartier	5.16 n.m.	
		November 9 Volle Maan	8.36 v.m.	
		November 16 Laatste Kwartier	7.28 v.m.	
		November 24 Nieuwe Maan	12.09 n.m.	
Week	Dag der Maand		Spoorweg-tijd	
			v.m.	n.m.
D	1	Eerste dienst der Hervormden te Krugersdorp, 1891.	5.24	6.26
W	2	Eerste Algemene Kerkvergadering van de Ned. Herv. Kerk in Z.A. te Kaapstad geopend, 1824.	5.24	6.27
D	3	Hoeksteen van de Herv. Kerk te Christiana gelegd, 1876.	5.23	6.28
V	4		5.22	6.29
Z	5	Aankomst van Ds. D. v. d. Hoff uit Holland te Kaapstad, 1852.	5.21	6.30
		Naam van de Ned. Herv. Kerk in de Kaapkolonie veranderd in Ned. Gereformeerd, 1842.		
Z	6		5.21	6.30
M	7		5.20	6.31
D	8		5.19	6.32
W	9		5.19	6.32
D	10	Martin Luther geboren, 1483.	5.18	6.33
V	11		5.18	6.34
Z	12		5.17	6.34
Z	13		5.17	6.35
M	14		5.16	6.36
D	15	Ds. A. J. Begemann overleden, 1925.	5.16	6.37
W	16		5.15	6.38
D	17		5.14	6.39
V	18		5.14	6.40
Z	19	Hoeksteen van de Herv. Kerk te Potigetersrust gelegd, 1921.	5.13	6.41
Z	20			
M	21	Ds. H. D. van Broekhuizen predikant van de Herv. Gemeente, Pretoria, 1917.	5.13	6.42
D	22	De Herv. Gemeente van Trichardtsfontein gesticht, 1879.	5.12	6.43
W	23		5.12	6.44
D	24		5.12	6.45
V	25	Ds. W. J. Pöen bevestigd te Pietersburg, 1922.	5.11	6.45
Z	26	De Hervormde Kerk te Memel ingewijd, 1915.	5.11	6.46
Z	27		5.11	6.47
M	28		5.11	6.47
D	29	De Ger. Theol. School te Burgersdorp geopend(1869.	5.11	6.48
W	30		5.11	6.48

DESEMBER, 31 Dagen.

Week	Maand	Dag der	MAANSVERANDERINGEN.	Zons	
				Opg.	Ond.
		Desember 2	Eerste Kwartier	4.15 v.m.	
		Desember 8	Volle Maan	7.32 n.m.	
		Desember 16	Laatste Kwartier	2.04 v.m.	
		Desember 24	Nieuwe Maan	6.13 v.m.	
		Desember 31	Eerste Kwartier	1.22 n.m.	
				Spoorweg-tijd	

			v.m.	n.m.
D	1		5.11	6.49
V	2		5.11	6.50
Z	3		5.11	6.51
Z	4	Ned. Ger. Kerk in de Z.A.R. georganiseerd, 1866.	5.11	6.52
M	5		5.12	6.53
D	6	Voortrekkers gelofte, 1838.	5.12	6.54
W	7	Stichting van de Ned. Herv. of Ger. Kerk, 1885.	5.12	6.55
D	8		5.12	6.55
V	9		5.13	6.56
Z	10		5.13	6.57
Z	11		5.13	6.58
M	12	Ds. C. W. du Toit emeritus, 1918 .	5.14	6.58
D	13		5.14	6.59
W	14		5.14	6.59
D	15		5.15	7.00
V	16	Slag van Bloedrivier—Dingaansdag, 1838. Hoeksteen van de Herv. Kerk te Middelburg, 1896.	5.15	7.00
Z	17		5.15	7.01
Z	18	De Herv. Kerk te Vereniging ingewijd, 1915.	5.16	7.01
M	19		5.16	7.02
D	20		5.16	7.02
D	21		5.17	7.03
D	22		5.17	7.03
V	23		5.17	7.04
Z	24		5.18	7.04
Z	25		5.18	7.04
M	26	De hoeksteen van de Hervormde Kerk te Potchetstroom gelegd, 1859.	5.19	7.05
D	27		5.19	7.05
W	28	Prof. D. Postma te Burgersdorp overleden, 1890.	5.20	7.06
D	29		5.20	7.06
V	30		5.21	7.07
Z	31	De Herv. Gemeente van Heidelberg gesticht, 1865.	5.21	7.07

POSTARIEF vir Briewe, Nuusblaaie, Drukwerk, ens.

NA	BRIEWE.	POS KAAKTE.	NUUSBLAAIE.	DRUKWERK.
Unie van S.-Afrika, Rhodesië, Bechuanaland, Mosambique en S. W. Afrika	1d. per ons	1/2d. per stuk	1/2d. per 4 ons vir elke nuusblad lib in gewig nie te bogaandene	1/2d. per 2 ons
Verenigde Koninkryk, Egipte, Palestina en Britse Besittings	2d. per ons	1 1/2d. per stuk	1/2d. per 2 ons	1/2d. per 2 ons.
Oorsee (Britse Kolonies en Besittings) ook Australië	3d. viereerste ons en 1 1/2d. vir elke bykomende ons.	1 1/2d. per stuk	1/2d. per 2 ons	1/2d. per 2 ons.
Vreemde Oorsee se Lande				
Pakette Pos na	Transvaal, O.V.S., en Natal (S.A. Unie)	2d. vir 4 onse of gedeelte daarvan.		
"	van, 4d. vir 8 onse.	Bo 8 onse 6d. per pond of gedeelte daarvan.		
"	Prov. Mosambique.			
"	Noord Rhodesië	1/3 per pond of gedeelte van 'n pond.		
"	Suid Rhodesië	1/1 per pond of gedeelte van 'n pond.		
"	Verenigde Koninkryk	9d. per pond of gedeelte van 'n pond.		
"	Britse Besittings en Andere Oorsese Lande	verskillende tariewe.		
"	formasie op Poskantore verkrybaar.			
"	Bechuanaland	Protektoraat 1/- per pond—(Maun en Kasani)		1/3 per
"	"	pond.		

Registrasie,—Briewe, ens., kan geregistreer word teen 4d. ekstra,

Poswissels.—Uitgegeve in die Unie van S.A.
Kommissieloon.—Betaalbaar binne die Unie,
 Suidwes en Betsjoeanaland Protektoraat 6d. vir elke
 bedrag van £4 of gedeelte daarvan.
 Betaalbaar Rhodesië

POSTORDERS.

6d.	1d.	11/-	3d.
1/-	1d.	11/6	3d.
1/6	1d.	12/-	3d.
2/-	1d.	12/6	3d.
2/6	1d.	13/-	3d.
3/-	2d.	13/6	3d.
3/6	2d.	14/-	3d.
4/-	2d.	14/6	3d.
4/6	2d.	15/-	4d.
5/-	2d.	15/6	4d.
5/6	2d.	16/-	4d.
6/-	2d.	16/6	4d.
6/6	2d.	17/-	4d.
7/-	2d.	17/6	4d.
7/6	2d.	18/-	4d.
8/-	2d.	18/6	4d.
8/6	2d.	19/-	4d.
9/-	2d.	19/6	4d.
9/6	2d.	20/-	4d.
10/-	2d.	20/6	4d.
10/6	2d.	21/-	4d.

Zelfde bedragen voor Britse Landen Overzee verkrijgbaar.

De volgende Postzegels zijn bij de Posdienst in gebruik:— $\frac{1}{2}$ d., 1d., $1\frac{1}{2}$ d., 2d., 3d., 4d., 6d., 1/-, 2/6, 5/-, 10/-. Zegels van £1 zijn slechts aan zekere kantoren verkrijgbaar.

Behalve de postzegels in gebruik kunnen voorraden van de volgende schrijfbehoeften, n.l., postkaar-

ten, enveloppen, geregistreerde enveloppen, briefkaarten en nieuwsbladomslagen aan elk postkantoor verkregen worden tegen de benedenvermelde prijzen, plus de waarde van de daarop gezegelde of gedrukte postzegel:—

(1) Nieuwsbladomslagen en Postkaarten.

2 voor $\frac{1}{2}$ d.	8 voor 2d.
4 „ 1d.	10 „ $2\frac{1}{2}$ d.
6 „ $1\frac{1}{2}$ d.	12 „ 3d.

(2) Briefkaarten en gezegelde enveloppen.

2 voor 1d.	8 voor 3d.
4 „ $1\frac{1}{2}$ d.	10 „ $3\frac{1}{2}$ d.
6 „ 2d.	12 „ 4d.

(3) Geregistreerde enveloppen.

1 voor 1d.	7 voor $5\frac{1}{2}$ d.
2 „ $1\frac{1}{2}$ d.	8 „ 6d.
3 „ $2\frac{1}{2}$ d.	9 „ 7d.
4 „ 3d.	10 „ $7\frac{1}{2}$ d.
5 „ 4d.	11 „ 8d.
6 „ $4\frac{1}{2}$ d.	12 „ 9d.

Inkomstenzegels. 3d., 6d., 1s., 2s. 6d., 3s., 5s., 10s., £1, £10, en £25. Deze zijn aan de meeste postwisselkantoren verkrijgbaar. (De $\frac{1}{2}$ d., 1d. en $1\frac{1}{2}$ d. postzegels zijn ook inkomstenzegels).

Ongefrankeerde en onvoldoende gefrankeerde brieven, enz., worden belast met een port ten bedrage van tweemaal de ontbrekende som.

Voor verandering van bestemming van brieven, enz., behalve pakketten (readressering) wordt geen afzonderlijke port geëist.

Brieven bevattende munten, goud, juwelierswaren, en in 't algemeen kostbaarheden moeten aangetekend worden.

Private Postzakken.

Personen langs een postweg wonende, kunnen gebruikt maken van een private postzak, waarin hun brieven, ens., van 't naaste postkantoor met de postkar worden verzonden tegen huur van £1 per jaar. postzak moet door de persoon, die verlangt er van gebruik te maken zelf verschaft worden; deze kan van de postdienst gekocht worden tegen betaling.

Postwissels

kunnen worden verkregen en uitbetaald. Het bedrag van een Postwissel mag niet hoger zijn dan £40 en geen onderdelen van 1d. mogen daarin voorkomen.

Invulling.

De invulling van de naam van de ontvanger en van 't kantoor van uitbetaling kan geschieden door de koper zelf. Op verzoek kan 't ook door de postmeester geschieden.

Postorders zijn slechts voor drie maanden geldig, na die tijd kan uitkering plaats hebben tegen betaling van een nieuwe kommissie voor iedere volgende 3 maanden of gedeelte ervan.

Aantekening van Nummer.

Veiligheidshalve wordt het publiek aangeraden een aantekening te houden van de nummers van orders.

Telefoonverbinding.

met bijna alle dorpen in Transvaal.—Tarief: 3d. elke 15 mijl tot 120 mijl, daarna 6d. voor elke 25 mijl of gedeelte ervan.

Private Bussen.

Private Bussen vanaf £1 10s. tot £3 10s. voor 't eerste jaar. Twede en volgende jaar vanaf £1 5s. 0d. tot £3 5s. 0d.

Inlands Telegram Tarief.

Unie van Z.A., Z.W. A. Protektoraat (overland), Lourenco Marques en Inhambane: 1/3 eerste 12 woorden, daarna 1d. per woord.

Bechuanaland Protektoraat en Z. Rhodesië: 2/3 voor 12 woorden en dan 2 d. per woord.

Beira en N. Rhodesië: 3/9 voor 12 woorden en dan 3½d. per woord.

Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika.

De Algemene Kerk Vergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika komt gewoonlik alle drie jaren bijeen (Art. II der Wetten), en bestaat uit alle dienstdoende predikanten, en twee ouderlingen en één diaken, door elke gemeente afgevaardigd (Art. 8). Zij vergaderde de laatste maal in Junie 1925.

De Kommissie der Algemene Kerkvergadering bestaat uit de volgende leden:

Ds. L. E. Brandt, Voorzitter, Ds. J. J. Prinsloo, Sekundus.

Ds. G. E. Alers, Vice-Voorzitter, Ds. P. W. Ennis, Sekundus.

Ds. A. J. Barger, Scriba, Ds. J. J. Kuhn, Sekundus.

Ds. D. F. Erasmus, Vice-Scriba, Ds. H. C. M. Fourie, Th. Dr., Sekundus.

Ouderlingen: A. H. Koomans, sek., F. W. Buitendag, N. J. Campher, sek., K. N. de Kock, G. J. Engelbrecht, sek., P. A. Ras, H. C. van der Merwe, sek., D. J. J. Breytenbach, J. H. Vorster, sek., J. D. Reyneke, J. P. Prinsloo, sek., J. J. Prinsloo.

Het adres van de Scriba van de Algemene Kerkvergadering is: Ds. A. J. Barger, Langstraat, Middelburg, Transvaal.

De Financiële Kommissie voor de Algemene Fondsen t.w. het Weduw, Wezen en Pensioen Fonds, het Algemene Fonds, het Kerkblad Fonds, het Kweekschool Fonds, bestaat uit de volgende leden:

Ds. L. E. Brandt, Voorzitter, A. H. Koomans, Vice-Voorzitter, Ds. J. J. Prinsloo, J. J. H. Janson, en H. P. Engelmohr.

De Administrateur is de Heer H. J. L. Th. Roorda, P.B. 444, Johannesburg: aan hem moeten alle gelden voor alle fondsen worden gezonden.

Het *Kuratorium* voor de *Theologiese Kweekschool* bestaat uit:

Ds. Jac. van Belkum, Voorzitter, Ds. G. E. Alers, Scriba, Ds. L. E. Brandt, Ds. H. C. M. Fourie, Th. Dr., en de BBr. A. D. W. Wolmarans, P. A. Ras, W. van Manen, J. H. van Staden, en J. D. Reyneke.

De Professoren van de Kweekschool zijn Dr. J. H. Greyvensteyn, Dr. S. P. Engelbrecht, en Dr. B. Gemser.

De Algemene Kerk Vergadering van 1925 heeft nog de volgende Kommissiën benoemd:

Jeugd Kommissie: Di. H. P. Wolmarans, P. S. Grobler, J. G. M. Dreyer, Th. F. J. Dreyer, A. J. G. Oosthuisen, en W. P. J. Pöen.

Kommissie voor de Liederenbundel: Ds. G. E. Alers, Ds. W. P. J. Poën, Ds. L. E. Brandt, Mevr. Ds. Erasmus, en Mevr. Dr. H. Fourie.

Kommissie voor de Zending: Ds. Jac. van Belkum, Ds. H. C. M. Fourie, Th. Dr., A. J. G. Oosthuisen, J. D. Reyneke, en Chr. Joubert.

Kommissie tot bestrijding van Onzedelijkheid: Ds. Jac. van Belkum, Ds. W. P. J. Poën, Ds. S. J. Strydom, S. S. ter Blanche, L. G. Jansen van Rensburg.

Kommissie voor de Bijbel vertaling in het Afrikaans: Ds. H. D. van Broekhuizen, Th. Dr., Ds. J. J. Kuhn.

Vertaler: Ds. H. C. M. Fourie, Th. Dr.

Eksaminatoren voor het Proponents Eksamen: Ds. Jac. van Belkum, Ds. H. C. M. Fourie, Th. Dr.

Redaktie van de Almanak: Ds. Jac. van Belkum, Hoofd Redacteur, Dr. S. P. Engelbrecht, Assistent Hoofd Redacteur, Ds. J. J. Kuhn, Ds. H. P. Wolmarans, Ds. Th. F. J. Dreyer.

Redaktie van de Hervormer: Ds. Jac. van Belkum, Hoofd Redacteur, Dr. S. P. Engelbrecht, Assistent Hoofd Redacteur, Ds. A. J. Barger, Scriba van de Algemene Kerk Vergadering voor het officieel gedeelte, Ds. G. E. Alers, Ds. H. P. Wolmarans.

Weeshuis Kommissie: Ds. Jac. van Belkum, Ds. A. J. Barger en Ds. S. P. Grobler.

Van wege de Algemene Kerkvergadering worden uitgegeven:

Een jaarlijksche Almanak, prijs 1/-.

Voorts een half maandelijks kerkblad „De Hervormer.”

Stukken voor de redaktie te zenden aan den Hoofd Redakteur, Ds. Jac. van Belkum.

Om in te tekenen zendt men naam en adres aan de heer H. J. L. Th. Roorda, Bus 444, Johannesburg. Het intekengeld bedraagt 7/6 per jaar, vooruit te betalen.

Vaste leges zijn te betalen:

Voor Doop, en Lidmaten Certifikaten	2/6
Voor Huwelijks Certifikaten	5/-
Voor Registratie van Doop	5/-
Voor Registratie van Aanneming	7/6
Voor Huwelijksafkondiging	10/-
Voor Huwelijksbevestiging	10/-

N.B.—Indien een lid eener gemeente der Kerk trekt naar een andere gemeente wordt een attestatie door de Kerkeraad GRATIS op verzoek van het trekkende lid *gezonden* aan de Kerkeraad zijner nieuwe woonplaats.

STATISTIEK.

Die opgawes wat hieronder gegee word, vir inligting aan die lidmate van die Kerk is soos in September, 1926, terwyl die syfers van die jaar 1 Okt. 1925—30 September, 1926, is.

WESTELIKE RING.

Gemeentes.—Potchefstroom, Klerksdorp, Zee-rust, Venterskroon, Makwassie, Lichtenburg, Wolmaransstad, Ventersdorp, Zwartuggens, Bechuana-land, Bloemhof, Delarey, Groot Marico, Schweizer-Reyneke, Losberg.

Rings Kommissie.

Ds. D. F. Erasmus, Voors., sekundus Ds. P. W. Ennis; Ds. P. J. J. Venter, Skriba, sekundus Ds. H. P. Wolmarans.

Ouderlinge: A. J. G. Oosthuizen, sekundus T. F. J. Dreyer; K. N. de Kock, sekundus S. du Toit; M. M. J. Basson, sekundus P. S. v.d. Berg.

GEMEENTE POTCHEFSTROOM.

(Gestig 1842.)

Predikant: Ds. W. P. J. Poën.

Konsulent: Ds. D. F. Erasmus.

Ouderlinge: A. H. Koomans, P. C. de Jager, P. Roux, B. C. Marnewick, P. P. v. d. Berg, H. J. van Heerden, C. P. Fouché, I. B. Joubert, T. F. J. Dre-

yer, J. v. d. Tak, E. A. J. Grimbeek, J. H. Pienaar, J. J. Steyn, C. J. Muller G.Sn., P. M. Wilmans, A. J. Heyneke, en G. van Deventer.

Diakens: D. L. Broodryk, C. Broodryk, J. L. P. Botha, J. J. Havenga, J. P. Huysers, N. J. Broodryk, F. D. Grimbeek, A. D. P. Pienaar, C. van der Merwe, H. Muller H.Sn., L. Falch, J. D. H. Huysers, D. J. Wolmarans, D. Terblanche, Fritz Kruger.

Koster: A. W. van Wyk.

Orgeliste: Mej. E. Poën.

Skriba van die Kerkeraad: A. H. Koomans, Bus 123, Potchefstroom.

Kassier: Ph. Malherbe, Krugerstraat, Potchefstroom.

Siele 1920; Lidmate 930; aannemeling 129; Dopeling 107; Vertrek met attestasies 3; Ingekom met attestasies 50; Getroud 35 pare.

GEMEENTE KLERKSDORP.

(Gestig 1866.)

Predikant: Ds. P. W. Ennis.

Konsulent: Ds. J. J. Kühn.

Ouderlinge: J. J. L. Terblanche, N. J. Campher, M. J. de Kock, W. J. Nel, C. J. du Toit, G. J. Pieterse, P. J. Pienaar, J. J. Jansen van Rensburg, G. N. Pieterse, S. J. Jansen van Vuren, J. S. Swanepoel, J. van der Merwe, en J. P. Jooste.

Diakens: H. J. Venter, S. Marais, P. F. Visser, P. H. Myburgh, R. M. Esterhuizen, A. J. Wilmans, J. G. Fourie, J. Joubert, J. J. v. d. Berg, J. G. Reyneke, P. F. Jansen van Vuren, H. Harmzen G.Sn., I. van Antwerpen.

Koster: D. J. Hartzer.

Orgeliste: Mevr. M. Blom.

Skriba van die Kerkeraad: N. J. Campher, P.K. Rykaartspost, via Klerksdorp.

Kassier: G. N. Pieterse, P.K. Klerksdorp.

Siele 1439; Lidmate 772; Aannemeling 112; Dopeling 92; Vertrek met attestasies 23; Ingekom met attestasies 4; Getroud 16 pare.

GEMEENTE ZEERUST.

(Gestig 1871.)

Predikant: Ds. H. P. Wolmarans.

Konsulent: Ds. S. J. Strydom.

Ouderlinge: J. C. Coetzee, G. L. Roos, P. J. J. Basson, J. H. Fouché, J. A. Oosthuizen, P. J. H. van der Merwe, M. M. Basson, M. F. Grobler, P. du Plessis, F. M. du Toit, H. J. Meyer.

Diakens: P. H. Coetzee, A. Swanepoel, R. Benade, C. van der Merwe, F. A. Jacobs, P. J. Erasmus, F. C. Meyer, L. J. Erasmus, K. N. Grobler, en P. van der Merwe.

Koster: B. J. Klaassen.

....*Orgelist*: _____

Skriba van die Kerkeraad: F. M. Dumont, Bus 105, Zeerust.

Kassier: F. M. Dumont, Bus 105, Zeerust.

Siele 1387; Lidmate 624; Aannemeling 61; Dopeling 62; Vertrek met attestasies 17; Ingekom met attestasies 27; Getroud 15 pare.

GEMEENTE VENTERSKROON.

(Gestig 1888.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. P. J. J. Venter.

Ouderlinge: J. P. Grobler, J. P. Jansen van Vuuren, P. L. Jansen van Vuuren, S. Cronjé, H. M. Jansen van Vuuren.

Diakens: P. A. Hattingh, G. H. Grobler G.Sn.,
G. C. Jansen van Vuuren, L. M. Pretorius, D. H. van
Biljon.

Koster: P. A. Hattingh.

Orgeliste: Mevr. S. Cronjé.

Skriba van die Kerkeraad: H. M. Jansen van
Vuuren, P.K. Koedoesfontein, via Parys.

Kassier: G. C. Jansen van Vuuren, P.K. Koedoesfontein, via Parys.

Siele 458; Lidmate 179; Aannemeling 14;
Dopeling 8; Vertrek met attestasies 24; Ingekom
met attestasies 14; Getroud 0 pare.

GEMEENTE MAKWASSIE.

(Gestig 1888).

Predikant: Ds. S. J. Strydom.

Konsulent: Ds. J. J. Kühn.

Ouderlinge: P. van Vuuren, J. A. du Toit, D. de
Beer, W. van Rensburg, W. Bester, D. Fouché, J.
Rossouw, P. Fouché, J. Robbertze, D. Jacobs.

Diakens: P. Labuschagne, Z. van Rensburg, J.
Kruger, J. van Rensburg, C. M. Britz, D. Smith. A.
Conradie, C. Gagliano, J. Joubert.

Koster: J. Rossouw.

Orgeliste: Mej. van der Westhuizen.

Skriba van die Kerkeraad: Ds. S. J. Strydom,
P.K. Bosmansrust.

Kassier: L. Meyer, P.K. Bosmansrust.

Siele ±1130; Lidmate 503; Aannemeling 33;
Dopeling 51; Vertrek met Attestasies 7; Ingekom
met attestasies 5; Getroud 8 pare.

GEMEENTE LICHTENBURG.

(Gestig 1891.)

Predikant: Ds. G. E. Alers.

Konsulent: Ds. D. F. Erasmus.

Ouderlinge: C. L. Engelbrecht, F. D. Rousseau,
T. F. J. Steyn, D. J. Seymore, H. J. van Aarden,
J. N. v. d. Berg, H. J. Steyn, J. P. du Preez, M. J.
Steinman, F. G. A. Wolmarans, P. B. Swart, S. C.
P. Herbst, M. Grobler (Mafeking).

Diakens: C. B. J. Grobler, A. Jacobson, M.
Coetzee, J. C. Steinman, J. G. Steyn, M. J. Smith,
P. W. Smit, M. W. van der Linde, H. A. Greef, J.
M. Esterhuizen, M. C. van Niekerk, P. E. Kruger,
G. van Rooyen (Mafeking).

Koster: P. W. Smit.

Orgeliste: Mej. Johanna Crafford.

Skriba van die Kerkeraad: A. Jacobson, P.K.
Lichtenburg.

Kassier: A. Jacobson, P.K. Lichtenburg.

Siele 992; Lidmate 485; Aannemeling 19; Do-
peling 44; Vertrek met attestasies 26; Ingekom
met attestasies 13; Getroud 9 pare.

GEMEENTE WOLMARANSSTAD.

(Gestig 1891.)

Predikant: Ds. S. J. Strydom.

Konsulent: Ds. J. J. Kühn.

Ouderlinge: C. F. J. van der Westhuizen, J.
H. Steyn, G. Combrinck, G. S. Rossouw, G. P. Ros-
souw, N. S. Basson, L. J. Fouché, W. H. Kotze, H.
J. le Roux.

Diakens: J. P. Koekemoer, R. J. Coertze, A. J.
Botha, J. L. Botes, P. S. de Beer, D. D. van der
Westhuizen, C. J. Mienie, G. J. Stoltz, J. C. Coetzee.

Koster: B. C. Lottering.

Orgelist: _____

Skriba van die Kerkeraad: J. H. Steyn, Cyferfontein, P.K. Wolmaransstad.

Kassier: J. P. Koekemoer, Kameelboom, P.K. Wolmaransstad.

Siele: 510; Lidmate 369; Aannemeling 36; Dopeling 33; Vertrek met attestasies 14; Ingekom met attestasies 7; Getroud 12 pare.

GEMEENTE VENTERSDORP.

(Gestig 1892.)

Predikant: Ds. D. F. Erasmus.

Konsulent: Ds. W. P. J. Poën.

Ouderlinge: G. J. v. d. Berg, H. J. Visser, K. N. de Kock, G. P. Thompson, R. J. Coertze, S. H. Coetzee, A. S. Naude, F. W. C. Buitendag, J. N. Pretorius, en S. Bezuidenhout.

Diakens: T. F. Kruger, H. P. van Graan, J. J. van Vuuren, J. G. Visser, H. J. Scheffer, F. C. Bodenstien, H. J. Joubert, D. G. O'Kelly, G. Davidtsz, P. L. Bezuidenhout.

Koster: D. G. O'Kelly.

Orgeliste: Mevr. D. F. Erasmus.

Skriba van die Kerkeraad: F. W. C. Buitendag, Rietvlei, P.K. Reismierbult.

Kassier: H. J. Scheffer, Kafferskraal, P.K. Makokskraal.

Siele 1426; Lidmate 642; Aannemeling 60; Dopeling 70; Vertrek met attestasies 11; Ingekom met attestasies 11; Getroud 16 pare.

GEMEENTE ZWARTRUGGENS.

(Gestig 1913.)

Predikant: Ds. J. J. Kühn.

Konsulent: Ds. H. P. Wolmarans.

Ouderlinge: F. Botha, Jac. van Staden, Jan van Staden, F. Naude, A. Oberholzer, J. Pienaar, A. Els, Joh. van Tonder, J. Jacobs, W. Schoeman, en A. van Jaarsveld.

Diakens: A. Barnardt, J. Geyer, F. Naude, J. Grobler, N. Breedt, J. van Staden, H. Joubert, P. Pelzer, C. Coertze, J. Bezuidenhout, C. Cronjé, A. Jonker, G. van Jaarsveldt.

Koster: F. Botha.

Skriba: A. van Jaarsveld, Witrand, P.K. Private Sak van Van der Walt, via Koster.

Kassier: F. Naude, Wonderfontein, P.K. Groot Marico.

Siele 1435; Lidmate 574; Aannemeling 76; Dopeling 66; Vertrek met attestasies 55; Ingekom met attestasies 21; Getroud 21 pare.

GEMEENTE BECHUANALAND.

(Gestig 1913.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. P. W. Ennis.

Ouderlinge: W. P. Viljoen, P. J. van der Merwe.

Diakens: G. van der Westhuizen en J. Barnardt.

Koster: _____

Orgelist: _____

Skriba en Kassier: P. W. Kruger, Weltevreden, P.K. Stella, Distrik Vryburg.

Siele 93; Lidmate 59; Aannemeling 4; Dopeling 2; Vertrek met attestasies 3; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE BLOEMHOF.

(Gestig 1916.)

*Predikant:**Konsulent:* Ds. J. J. Kühn.*Ouderlinge:* C. J. Bezuidenhout, T. E. Kleynhans, D. Bloem, F. J. W. Smith, D. J. G. Bezuidenhout.*Diakens:* G. H. Meyer, J. J. Jacobs, J. Botes, G. P. van der Merwe, G. B. Maritz.*Koster:* Simon Streicher.*Orgelist:* _____*Skriba van die Kerkeraad en Kassier:* G. H. Meyer, Rietfontein 154, P.K. Bloemhof.

Siele 260; Lidmate 145; Aannemeling 14; Dopelinge 9; Vertrek met attestasies 14; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE DELAREY.

(Gestig 1922.)

Predikant: Ds. P. J. J. Venter.*Konsulent:* Ds. G. E. Alers.*Ouderlinge:* J. S. Wolvaardt, H. H. Nieuwoudt, J. F. du Toit, D. R. J. van Vuuren, T. F. J. Steyn, C. J. Smit.*Diakens:* C. L. Dreyer, P. J. N. Grobler, W. J. Kamffer, J. A. Grimbeek, G. J. Engelbrecht, J. B. Rudolph, P. S. Oosthuizen, en S. H. Barnardt.*Skriba van die Kerkeraad en Kassier:* Ds. P. J. J. Venter, 168 Collinstraat, Brixton, Johannesburg.*Orgelist:* _____

Siele 720; Lidmate 243; Aannemeling 29; Dopelinge 22; Vertrek met attestasies 33; Ingekom met attestasies 5; Getroud 1 paar.

GEMEENTE GROOT MARICO.

(Gestig 1923.)

Predikant: Ds. H. P. Wolmarans.*Konsulent:* Ds. G. E. Alers.*Ouderlinge:* M. J. Rood, C. C. Mans, F. J. Naude, P. S. v. d. Berg, J. F. van Staden, F. J. van Staden en J. van Zyl.*Diakens:* S. P. Naude, I. J. Joubert, L. J. Coetzee, J. Z. van Loggerenberg, P. S. van Staden Gsn., D. J. van Niekerk en Joh. van Vuuren.*Koster:* P. S. van Staden.*Orgelist:* _____*Skriba van die Kerkeraad:* M. M. J. Basson, P.K. Groot Marico.*Kassier:* Cor. B. Otto, P.K. Groot Marico.

Siele 1072; Lidmate 514; Aannemeling 40; Dopelinge 37; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies 21; Getroud 3 pare.

GEMEENTE SCHWEIZER-REYNEKE.

(Gestig 1925.)

Predikant: Ds. P. J. J. Venter.*Konsulent:* Ds. S. J. Strydom.*Ouderlinge:* J. M. C. Nortje, J. P. Wyngaardt.*Diakens:* J. H. de la Rey, F. C. Pretorius, C. G. van Niekerk.*Koster:* Barend Bester.*Orgelist:* _____*Skriba van die Kerkeraad:* F. C. Pretorius, Rietput, P.K. Schweizer-Reyneke.*Kassier:* Ds. P. J. J. Venter, 168 Collinstraat, Brixton, Johannesburg.

Siele 245; Lidmate 107; Aannemeling 18; Dopeling 12; Vertrek met attestasies 19; Ingekom met attestasies 22; Getroud —.

GEMEENTE LOSBERG.

(Gestig 1925.)

Predikant:

Konsulent: Ds. D. F. Erasmus.

Ouderlinge: T. I. Dreyer, H. Dreyer, W. Pretorius, T. Pretorius, T. Steyn, F. Schutte, J. D. Pienaar, J. Martins, J. J. van der Merwe, A. J. G. Oosthuizen, M. Lindeque.

Diakens: E. Steyn, J. Grové, H. Mienie, A. L. Pretorius, G. Prinsloo, G. van der Merwe, A. Swamers, W. Pretorius, J. Ferreira, J. P. Prinsloo en J. P. Straus.

Koster: W. Greef.

Orgelist: —

Skriba van die Kerkraad: J. G. Conradie, P.K. Fochville.

Kassier: A. L. Oosthuizen, P.K. Cardoville.

Siele ±820; Lidmate 440; Aannemeling 36; Dopeling 34; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies 10; Getroud 2 pare.

NOORDELIKE RING.

Gemeentes.—Rustenburg, Pietersburg, Pretoria, Middelburg, Waterberg, Lydenburg, Erasmus, Roosenekal, Messina, Lageveld, Potgietersrust, Louis Trichardt, Nebo en Koedoesrand.

Rings Kommissie.

Ds. A. J. Barger, Voors., Ds. S. Vermooten, sekundus; Ds. J. G. M. Dreyer, Skriba, Ds. J. J. Prinsloo sekundus.

Ouderlinge.—J. P. Prinsloo, sek. H. Hofland; J. H. Vorster, sek. L. P. van der Merwe; J. D. Reyneke, sek. W. J. Roos.

GEMEENTE RUSTENBURG.

Predikant: Ds. J. J. Prinsloo.

Konsulent: Ds. S. Vermooten.

Ouderlinge: J. H. Joubert, J. L. Otto, A. W. J. van Rensburg, J. J. Robbertze, G. R. Els, H. P. J. de Beer, C. J. van Schalkwyk, J. C. J. van Schalkwyk, W. J. Roos, M. J. Jacobs, G. de Beer, J. A. Vorster, J. N. v. d. Berg, H. T. Pelser, H. J. Putter en J. J. Viljoen.

Diakens: J. P. Schoeman, B. D. Mostert, P. S. J. van Rensburg, H. N. J. Cronje, J. F. Viljoen, P. H. Coetzee, G. F. T. Pistorius, P. J. R. Steenkamp, W. J. de Beer, W. Viljoen, J. Esterhuizen, A. J. van Staden, G. P. v. d. Berg, A. Otto, N. J. Steenkamp, J. Viljoen, G. van Staden, H. Kruger, J. Barnard.

Koster: J. H. Joubert.

Orgelist: Downing Wierda.

Skriba van die Kerkraad: B. W. Janson, Bus 225, Rustenburg.

Kassier: B. W. Janson, Bus 225, Rustenburg.

Siele ±3000; Lidmate ±1250; Aannemeling 111; Dopeling 120; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies —; Getroud 21 pare.

GEMEENTE PIETERSBURG.

(Gestig 1852.)

Predikant: —

Konsulent: Ds. J. G. M. Dreyer.

Ouderlinge: W. S. Jansen, J. L. P. Botha, C. J. Botha, P. J. Roets, C. J. Pienaar, J. M. van Schalk-

wyk, S. S. G. Botha, D. J. Jacobs, P. J. G. Jacobs,
J. D. Venter, G. Buitendag.

Diakens: F. C. Jacobs, P. G. J. Jacobs, W. K. Jansen, S. M. Venter, J. H. Botha, H. Bronkhorst, M. C. Buitendag, J. L. Venter, I. S. J. Venter, J. Venter en Br. van Tonder.

Koster: A. Botha.

Orgelist: M. A. W. Jorrison.

Skriba van die Kerkraad: F. C. Jacobs, Noods-hulp, P.K. Marabastad.

Kassier: H. A. van Dalsen, Nederlandse Bank, Pietersburg.

Siele 1317; Lidmate 528; Aannemeling 38; Dopeling 60; Vertrek met attestasies 2; Ingekom met attestasies 11; Getroud 2 pare.

GEMEENTE PRETORIA.

Predikant: Ds. S. Vermooten.

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo.

Ouderlinge: J. A. Duvenhage, J. D. Reyneke, A. P. Prinsloo, P. C. Prinsloo, S. J. Joubert, D. W. van Rooyen, H. W. Crawford, J. P. Hugo, A. A. Geers, W. J. Bezuidenhout, J. van Zyl, J. J. Hermann, H. A. Horn, P. S. Roets, J. H. V. Prinsloo, G. D. Kotze, J. N. du Plooy, B. J. Ockeloen, A. J. Joubert, J. C. Prins, J. B. Wolmarans, P. J. T. Buckle, F. J. Boshoff en C. S. Smit.

Diakens: Z. H. de Beer, R. J. Minnaar Theo. Pistorius, H. W. Theron, J. F. Klopper, J. A. Kleynhans, F. J. P. van der Wath, D. J. J. Oosthuizen, O. D. Oosthuizen, P. A. van Wielligh, B. S. Groeneveld, D. B. van Eck, D. P. Bellingham, R. W. Katske, P. J. L. Grobler, D. J. Herbst, J. C. Herbst, L. J. Myburgh, W. Robinson, J. J. Botha, J. C. Coetzee, P. D. Breytenbach, J. N. J. van Vuuren, C. J. Beukes, H. F. C. Prinsloo.

Koster: P. B. Schutte, 23 Esselenstraat.

Orgelist: P. v. d. Burg, Troyestraat.

Skriba van die Kerkraad: P. J. L. Grobler, Mainstraat, Pretoria.

Kassier: P. J. L. Grobler, Mainstr., Pretoria.

Siele 3208; Lidmate 1219; Aannemeling 90; Dopeling 145; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies 26; Getroud 22 pare.

GEMEENTE MIDDELBURG.

(Gestig 1864.)

Predikant: Ds. A. J. Barger.

Konsulent: Ds. J. G. M. Dreyer.

Ouderlinge: J. H. N. Visage, J. H. Vorster, J. C. Muller, M. C. Pretorius, J. H. Erasmus, S. J. Duvenhage, N. J. Muller, A. P. B. Breytenbach, C. T. Viljoen, A. P. Bronkhorst, B. D. Bierman, J. F. J. Pretorius.

Diakens: J. J. van der Merwe, B. J. Prinsloo, H. P. van Nieuwenhuizen, J. M. Le Grange, J. H. Griessel, J. P. Steyn, T. F. Prinsloo, A. M. J. Piek, W. Roelofse, J. E. Volschenk, F. J. van Dyk.

Koster: S. G. Welkin.

Orgelist: A. J. Pretorius.

Skriba van die Kerkraad: A. J. Pretorius, Suidstraat, Middelburg, Transvaal.

Kassier: J. H. Allaart, Bus 16, Middelburg.

Siele 1595; Lidmate 735; Aannemeling 80; Dopeling 101; Vertrek met attestasies 29; Ingekom met attestasies 53; Getroud 12 pare.

GEMEENTE WATERBERG.

(Gestig 1866.)

Predikant: —

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo.

Ouderlinge: H. J. Geyser, L. C. van der Merwe; H. Willemse, J. A. van Staden, P. A. van der Walt, L. P. van der Merwe, N. H. J. F. van Heerden, P. S. Rossouw, M. J. Oosthuizen, J. P. Herbst, P. S. Nortjé, B. I. J. Enslin, M. J. du Plessis, D. J. Pretorius.

Diakens: J. A. Smith, J. J. H. Engelbrecht, J. G. M. Benade, C. W. H. Boshof, S. P. Viljoen, P. P. van Staden, D. J. Koekemoer, F. A. Nel, A. J. J. Botes, G. P. Pretorius, H. C. Pretorius, W. J. Badenhorst, S. J. Behrens, J. D. Viljoen, P. J. Snyders, P. D. du Toit.

Koster: J. Truter.

Orgelist: W. Klomp.

Skriba van die Kerkraad: H. Willemse, Private Sak Vaalwater, via Nylstroom.

Kassier: J. A. Smith, Olifantspoort, P.K. Gasper, Nylstroom.

Siele ± 1700 ; Lidmate 848; Aannemeling 49; Dopelinge 59; Vertrek met attestasies 68; Ingekom met attestasies 15; Getroud 3 pare.

GEMEENTE LYDENBURG.

(Gestig 1887.)

Predikant: Ds. J. G. M. Dreyer.

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

Ouderlinge: H. Hofland, C. J. J. Joubert, T. F. Klopper, C. A. B. Grobler, J. L. Viljoen, G. J. Meyer, P. J. Oelfse en H. A. Koeleman.

Diakens: J. H. H. Janson, I. J. Marais, J. M. A. Geldenhuis, G. J. Joubert, F. Joubert, H. F. Mulder, W. C. Greyling, J. le Roux, J. H. Potgieter, M. Kraft, S. J. Marais, J. M. Rudolph.

Koster: H. J. Hietbrink.

Orgeliste: Mevr. J. H. H. Janson.

Skriba van die Kerkraad: H. Hofland, Bus 4, Dullstroom.

Kassier: J. H. H. Janson, Bus 19, Dullstroom.

Siele ± 950 ; Lidmate 431; Aannemeling 21; Dopelinge 32; Vertrek met attestasies 36; Ingekom met attestasies 12; Getroud 2 pare.

GEMEENTE ERASMUS.

(Gestig 1913.)

Predikant: ———

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

Ouderlinge: N. M. Prinsloo, J. P. Prinsloo, J. J. Prinsloo, P. R. Prinsloo, N. M. Viljoen, A. H. Potgieter, G. J. Koekemoer, H. Oosthuizen, W. S. J. Minnaar, J. D. Venter, J. J. Botha, S. P. van Staden, L. P. Swanepoel, P. C. Breytenbach en G. G. Roets, G. C. Prinsloo.

Diakens: A. C. Greyling, C. Joubert, J. P. Nel, J. J. van Staden, J. J. Ecksteen Jnr., W. G. Bronkhorst, L. J. Steenkamp, W. S. J. B. Jansen, P. J. Prinsloo, C. Gunter, F. J. Snyman, J. J. Prinsloo, E. Botha, D. B. Snyman, P. J. Minnaar, P. P. F. Prinsloo, J. J. H. Engelbrecht.

Koster: P. J. Grobler.

Orgeliste: Mevr. J. J. Prinsloo.

Skriba van die Kerkraad: J. J. Prinsloo, P.K. Bus 1, Erasmus.

Kassier: O. Braak, P.K. Erasmus.

Siele 1655; Lidmate 900; Aannemeling 87; Dopelinge 94; Vertrek met attestasies 19; Ingekom met attestasies 23; Getroud —.

GEMEENTE ROOSSENEKAL.

(Gestig 1919.)

Predikant: Ds. J. G. M. Dreyer.

Konsulent:

Ouderlinge: C. J. Strydom, M. J. Hough, E. J. Visagie, N. M. Ferreira, W. J. Bester, A. A. Wolmarans en M. M. Bezuidenhout.

Diakens: J. L. Enslin, L. M. Ferreira, P. L. Steenkamp, M. J. Niemand, M. J. Prinsloo, J. W. Wolmarans en J. H. de Beer.

Koster: C. J. Strydom.

Orgelist: _____

Skriba van die Kerkraad: Jac. J. Reyneke, P.K. Roossenekal.

Kassier: Jac. J. Reyneke, P.K. Roossenekal.

Siele 1170; Lidmate 435; Aannemeling 35; Dopelinge 41; Vertrek met attestasies 10; Ingekom met attestasies 9; Getroud 1 paar.

GEMEENTE MESSINA.

(Gestig 1922.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo.

Ouderlinge: C. J. Koen, H. C. Roos.

Diakens: G. P. van Staden, P. C. Potgieter.

Koster: G. van Staden.

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: J. J. Robbertze, P.K. Messina.

Kassier: J. J. Robbertze, P.K. Messina.

Siele ±140; Lidmate ±60; Aannemeling —; Dopelinge —; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE LAGEVELD.

(Gestig 1922.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. G. J. M. Dreyer.

Ouderlinge: J. J. du Preez, C. S. Muller, H. C. de Beer, S. P. J. van Vuuren.

Diakens: H. J. P. Bronkhorst, N. J. van Schalkwyk; P. J. S. J. L. Venter, A. de Villiers.

Koster: _____

Orgeliste: Tina Haar.

Skriba van die Kerkraad: C. S. Müller, Avondshoek, P.K. Tzaneen.

Kassier: C. S. Müller, Avondshoek, P.K. Tzaneen.

Siele 489; Lidmate 247; Aannemeling 21; Dopelinge 20; Vertrek met attestasies 1; Ingekom met attestasies 9; Getroud 4 paar.

GEMEENTE POTGIETERSRUST.

(Gestig 1922.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

Ouderlinge: C. G. Coetzee, F. H. Geyser, H. P. I. Kern, A. J. Nortjé, L. J. van Nieuwenhuizen, C. A. Storm, J. J. de Beer.

Diakens: G. R. J. Strydom, N. S. Wolmarans, G. J. Smit, C. J. Botha, C. N. McDonald, G. L. van Niekerk, S. J. Potgieter en W. Breytenbach.

Koster: C. J. J. Basson.

Orgeliste: Mej. Strydom.

Skriba van die Kerkraad: J. J. de Beer, P.K. Potgietersrust.

Kassier: G. R. J. Strydom, P.K. Potgietersrust.

Siele ± 400 ; Lidmate ± 175 ; Aannemelinge 12;
Dopelinge 30; Vertrek met attestasies —; Ingekom
met attestasies 5; Getroud 2 pare.

GEMEENTE NEBO.

(Gestig 1924.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

Ouderlinge: P. H. Ferreira, P. H. Lindeque, C.
J. Engelbrecht, M. C. Botha.

Diakens: F. S. Botha, D. B. Botha, J. C. Kruger.

Koster: D. R. Malan.

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: P. D. Malan, Roode-
poort, P.K. Nebo.

Kassier: F. S. Botha, Rietfontein, P.K. Nebo.

Siele 236; Lidmate 129; Aannemelinge 19;
Dopelinge 10; Vertrek met attestasies 2; Ingekom
met attestasies —; Getroud 1 paar.

GEMEENTE LOUIS TRICHARDT.

(Gestig 1922.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo.

Ouderlinge: P. Roës, D. J. Buchling, W. A.
Grobler, S. M. Venter.

Diakens: Sarel Vorster, M. J. Venter, G. D. J.
Potgieter, P. Smit.

Koster: Jan van der Merwe.

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: P. J. L. Roets Snr.

Kassier: _____

Siele 532; Lidmate 225 Aannemelinge 6;
Dopelinge 11; Vertrek met attestasies —; Ingekom
met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE KOEDOESRAND.

(Gestig 1924.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. S. Vermooten.

Ouderlinge: F. J. Grobler, L. van Niekerk, J. S.
Viljoen.

Diakens: G. J. Smith, P. van der Merwe, M. J.
Rossouw.

Koster: H. L. Joubert.

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: G. J. Smith, Tyger-
fontein, P.K. Maasstroom.

Kassier: G. J. Smith, Tygerfontein, P.K. Maas-
stroom.

Siele 254; Lidmate 100; Aannemelinge 22;
Dopelinge 10; Vertrek met attestasies —; Ingekom
met attestasies —; Getroud —.

OOSTELIKE RING.

Gemeentes: Volksrust, Heidelberg, Trichardts-
fontein, Krugersdorp, Chrissiesmeer, Johannesburg,
Standerton, Ermelo, Heilbron, Oostrand, Vereniging,
Memel, Piet Retief, Bethal, Hendracht, Pietermaritz-
burg, Parys en Strydpan.

Rings Kommissie.

Ds. L. E. Brandt, Voors., sekundus Ds. A. Oost-
huizen; Ds. T. F. J. Dreyer, Skriba, sekundus Ds.
P. S. Grobler.

Ouderlinge.—P. A. Ras, J. H. Lingenfelder, H. C.
van der Merwe, Primi en P. D. Bekker en N.
Prak, sekundi.

GEMEENTE VOLKSRUST.

(Gestig 1861.)

Predikant: _____*Konsulent:* Ds. P. S. Grobler.*Ouderlinge:* J. J. Swanepoel, J. C. van Deventer, J. A. A. Stoop, L. P. D. Nortjé, F. P. Struwig, Tobias Mulder, J. J. Swanepoel.*Diakens:* S. J. Struwig, P. J. Botha, F. J. Delpport, R. D. Ackerman, D. G. Hattingh, J. P. Erasmus, W. P. van Oudshoorn, en Jan van Eden.*Koster:* S. J. Struwig.*Orgeliste:* Susara Struwig.*Skriba van die Kerkraad:* F. J. Delpport, Bus 115, Volksrust.*Kassier:* F. J. Delpport, Bus 115, Volksrust.

Siele 753; Lidmate 331; Aannemeling 31; Dopeling 20; Vertrek met attestasies 5; Ingekom met attestasies 32; Getroud 1 paar.

GEMEENTE HEIDELBERG.

(Gestig 1865.)

Predikant: Ds. Jac. van Belkum.*Konsulent:* Ds. T. F. J. Dreyer.*Ouderlinge:* I. B. Bierman, N. J. G. Jacobs, A. C. Botha, W. J. Pretorius, D. J. Strydom, Jacob van der Westhuizen, B. J. Smit, P. D. Bekker, L. J. Labuschagne, C. F. J. Strydom, D. B. Snyman, L. H. Jordaan, D. J. A. Booysen, F. J. van der Westhuizen.*Diakens:* R. J. Growther, L. Ellerman, C. J. Marais, J. J. Glay, T. F. Steyn, J. P. C. van der Westhuizen, O. A. Strydom, J. H. van der Westhuizen, A. J. Brits, J. F. Moolman, H. P. Strydom, J. J. Oli-

vier, S. W. W. J. Brits, J. C. Botha, A. Greyling, P. J. J. Jordaan.

Koster: J. J. Bronkhorst.*Orgelis:* L. G. Bongers.*Skriba van die Kerkraad:* Ds. Jac. van Belkum, Jacobstraat, Heidelberg.*Kassier:* L. E. Bongers, Bus 96, Heidelberg.Siele ± 2000 ; Lidmate ± 880 ; Aannemeling 80; Dopeling 96; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies 17; Getroud 19 pare.

GEMEENTE TRICHARDTSFONTEIN.

(Gestig 1879.)

Predikant: _____*Konsulent:* Ds. A. J. G. Oosthuizen.*Ouderlinge:* D. P. J. v. Schalkwyk, C. H. Booysen, M. C. J. van Schalkwyk, J. P. H. Nagel, J. C. de Lange, W. A. van Schalkwyk.*Diakens:* D. E. T. Steyn, J. H. Oberholzer, P. C. Venter, C. H. Z. Pretorius, C. G. Grové, A. L. Pretorius, J. F. van Wyngaard.*Koster:* W. H. Cooper.*Orgelis:* _____*Skriba van die Kerkraad:* W. A. van Schalkwyk, Van Schalkwyksrust, P.K. Trichardt.*Kassier:* D. E. T. Steyn, Rietkuil, P.K. Rodebank.Siele ± 500 ; Lidmate ± 275 ; Aannemeling 26; Dopeling 36; Vertrek met attestasies 32; Ingekom met attestasies 4; Getroud —.

GEMEENTE KRUGERSDORP.

(Gestig 1891.)

Predikant: Ds. P. S. Grobler.*Konsulent*: Ds. H. C. M. Fourie.

Ouderlinge: D. J. Breytenbach, J. Viljoen, N. J. Prinsloo, J. C. van der Merwe, H. C. van der Merwe, J. J. Human, A. H. Steffens, J. C. Marnewick, J. P. Grobler, S. P. Greyling, G. P. Brits, S. J. Botha, A. W. Nortjé, J. J. P. Grobler, C. C. A. Labuschagne, M. Fourie, N. J. Basson, G. Engelbrecht, H. J. van Staden.

Diakens: B. J. Le Grange, M. Welgemoed, J. F. Bolton, A. Smit, J. S. Pullen, C. R. Brits, S. Oosthuizen, J. H. du Plooy, I. J. van Wyk, J. P. Nortjé, J. S. Roos, J. Kok, A. van Tonder, M. Willemse, W. Ras, L. P. Hoffman, F. H. Duvenhage, P. G. Breedt.

Koster: A. W. Harmse.*Orgeliste*: Mevr. M. Grobler.*Skriba van die Kerkraad*: J. P. Grobler, 9 Rustenburg Road, West Krugersdorp.*Kassier*: D. H. Möller, 10 Bothastr., Krugersdorp.

Siele 1951; Lidmate 1034; Aannemeling —; Dopelinge —; Vertrek met attestasies 7; Ingekom met attestasies 26; Getroud 16 pare.

GEMEENTE CHRISSIESMEER.

(Gestig 1892.)

Predikant: _____*Konsulent*: Ds. A. J. G. Oosthuizen.

Ouderlinge: L. M. Stoop, J. A. van der Linde, S. W. J. Meyer, M. Bos.

Diakens: F. Buitendag, S. Symington, H. H. du Preez, H. Harsnol.

Koster: L. C. van der Merwe.*Orgeliste*: Mevr. A. Buitendag.*Skriba van die Kerkraad*: M. Bos, P.K. Chrissiesmeer.*Kassier*: M. Bos, P.K. Chrissiesmeer.

Siele 360; Lidmate 180; Aannemeling 19; Dopelinge 10; Vertrek met attestasies 5; Ingekom met attestasies 9; Getroud 1 paar.

GEMEENTE JOHANNESBURG.

(Gestig 1895.)

Predikant: Dr. H. C. M. Fourie.*Konsulent*: Ds. P. S. Grobler.

Ouderlinge: J. H. Lingerfelder, S. Z. Buitendag, C. F. Basson, J. J. Smit, J. F. Oberholzer, W. C. Steenkamp, J. P. Maré, J. A. McGrath, P. P. v. d. Berg, B. J. Smit, S. J. Steyn, F. J. Visser, J. H. Visser, J. J. J. Steyn, B. Herbst, B. Wolmarans.

Diakens: M. G. Joubert, M. J. Esterhuizen, I. S. van der Linde, C. P. Muller, G. C. R. Els, C. C. Mostert, J. P. Jooste, H. J. Jooste, D. A. C. Pretorius, W. J. Pretorius, J. Derker, G. J. Koekemoer, P. J. W. Schütte, R. J. Jacobs, J. J. van Wyk, J. Liebenberg, J. Niemand, J. J. Matthysen, G. A. Swane-poel, J. J. Welgemoed, F. J. van Zyl, M. J. van Staden.

Koster: C. van der Westhuizen.*Orgelis*: Z. J. Verster.

Skriba van die Kerkraad: J. H. Lingenfelder, No. 8 Eerstestraat, New Brixton, P.K. Bus 4917, Johannesburg.

Kassier: W. van Namen, P.K. Bus 2307, Johannesburg.

Siele 2275; Lidmate 1075; Aannemeling 86; Dopelinge 140; Vertrek met attestasies 41; Ingekom met attestasies 53; Getroud 16 pare.

GEMEENTE STANDERTON.

Predikant: Ds. Th. F. J. Dreyer.

Konsulent: Ds. Jac. van Belkum.

Ouderlinge: G. J. Engelbrecht, P. W. Labuschagne, J. C. Heyneke, P. Oberholzer, N. J. Snyman, J. H. Pienaar, M. L. J. Grobler, J. S. Riekert, G. Grové.

Diakens: J. G. Steyn, A. A. S. Grobler, J. J. J. Steyn, G. A. van Deventer, J. C. Engelbrecht, H. Holtzhausen, P. G. Steyn, M. J. Pienaar, R. P. G. Dreyer.

Koster: J. Pienaar.

Orgeliste: Mev. Th. F. J. Dreyer.

Skriba van die Kerkraad: Arie Visage, Bus 5, Charl Cilliers.

Kassier: Mevr. Th. F. J. Dreyer, Paarlstraat, Standerton.

Siele 1092; Lidmate 468; Aannemeling 33; Dopeling 56; Vertrek met attestasies 9; Ingekom met attestasies 28; Getroud 1 paar.

GEMEENTE ERMELO.

(Gestig 1909.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. Th. F. J. Dreyer.

Ouderlinge: L. J. van Rensburg, F. G. Joubert, S. W. Joubert, P. Labuschagne, J. Labuschagne, J. P. A. Reyneke.

Diakens: P. Taljaard, H. Fourie, H. van Rooijen, C. J. Viljoen, M. Buitendag, H. S. Geldenhuis, M. Greyling, en R. J. van Rensburg.

Koster: J. P. A. Reyneke.

Orgelis: Nico Wolmarans.

Skriba van die Kerkraad: Nico Wolmarans, Transvalia, P.K. Uitspanning, Distrik Ermelo.

Kassier: R. H. Heuff, P.K. Ermelo.

Siele 306; Lidmate 171; Aannemeling 15; Dopeling 15; Vertrek met attestasies 6; Ingekom met attestasies 20; Getroud —.

GEMEENTE HEILBRON.

(Gestig 1911.)

Predikant: Ds. L. E. Brandt.

Konsulent: Ds. A. J. G. Oosthuizen.

Ouderlinge: M. C. Strydom, J. P. C. Opperman, J. H. Campher.

Diakens: J. H. Habig, A. J. van Wyk, P. J. J. Opperman, J. P. Greyling.

Koster: W. Miller.

Orgeliste: Sarie du Toit.

Skriba van die Kerkraad: J. H. Habig, Vredelust, P.K. Heilbron.

Kassier: Ds. L. E. Brandt, Bus 155, Vereeniging.

Siele 355; Lidmate 170; Aannemeling 15; Dopeling 7; Vertrek met attestasies 2; Ingekom met attestasies 6; Getroud 1 paar.

GEMEENTE OOS RAND.

(Gestig 1911.)

Predikant: Ds. A. J. G. Oosthuizen.

Konsulent: Ds. L. E. Brandt.

Ouderlinge: R. A. P. de Beer, P. I. Bouwer, J. T. J. Maré, J. P. Jordaan, J. H. Labuschagne, G. P. Marais, P. L. van Zyl, J. S. J. Labuschagne, D. E. Breedts, H. S. J. Jordaan, C. H. P. Venter.

Diakens: S. J. Bothma, C. F. W. Cloethe, P. A. Cronjé, H. B. Kruger, G. P. Marais, P. Taljaard, J. Pelzer, J. Bezuidenhout, en B. Botha.

Koster: P. H. de Beer.

Orgeliste: Mevr. H. S. E. Jordaan.

Skriba van die Kerkraad: P. F. Bouwer, 15 Oosthuizenstraat, Germiston.

Kassier: C. H. P. Venter, 47 Huttonstraat, Germiston.

Siele: 1055; *Lidmate* 488; *Aannemeling* 17; *Dopelinge* 91; *Vertrek met attestasies* 18; *Ingekom met attestasies* 38; *Getroud* 16 pare.

GEMEENTE VEREENIGING.

(Gestig 1913.)

Predikant: Ds. L. E. Brandt.

Konsulent: Ds. A. J. G. Oosthuizen.

Ouderlinge: L. R. G. Marx, J. F. Weilbach, G. M. Jansen van Vuuren, J. P. Badenhorst, M. M. Basson, S. H. J. Strydom, C. J. Smith, J. C. P. N. Visser, D. P. Grobler, J. P. Cronjé, J. I. van der Merwe, Th. J. Lindeque.

Diakens: P. J. Louwrence, L. G. Dreyer, T. P. Pretorius, M. A. Muller, W. Lindeque, S. J. Blignaut, A. W. Marx, J. G. van Staden, P. J. J. Opperman, J. J. van Zyl, A. J. Smith.

Koster: A. W. Marx.

Orgeliste: Mevr. L. E. Brandt.

Skriba van die Kerkraad: Ds. L. E. Brandt, Bus 155 Vereeniging.

Kassier: Ds. L. E. Brandt, Bus 155 Vereeniging.

Siele 1316; *Lidmate* 616; *Aannemeling* 73; *Dopelinge* 64; *Vertrek met attestasies* 14; *Ingekom met attestasies* 25; *Getroud* 10 pare.

GEMEENTE MEMEL.

Predikant: _____

Konsulent: Dr. H. C. M. Fourie.

Ouderlinge: P. L. Moolman, J. J. Uys, W. H. Brooks.

Diakens: G. J. Swart, A. I. Moolman, C. J. Uys, E. Prollens.

Koster: P. J. Pieterze.

Orgeliste: Mevr. D. C. Moll.

Skriba van die Kerkraad: P. L. Moolman.

Kassier: P. L. Moolman.

Siele ±102; *Lidmate* ±69; *Aannemeling* 10; *Dopelinge* 2; *Vertrek met attestasies* —; *Ingekom met attestasies* 5; *Getroud* 1 paar.

GEMEENTE NEWCASTLE.

Siele —; *Lidmate* 24; *Aannemeling* 2; *Dopelinge* 2.

GEMEENTE PIET RETIEF.

(Gestig 1916.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. Jac. van Belkum.

Ouderling: A. C. de Klerk.

Diaken: Andries Coetzer.

Koster: _____

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: A. C. de Klerk, Leliefontein, Piet Retief.

Kassier: A. C. de Klerk, Leliefontein, Piet Retief.

Diakens: S. J. Bothma, C. F. W. Cloethe, P. A. Cronjé, H. B. Kruger, G. P. Marais, P. Taljaard, J. Pelzer, J. Bezuidenhout, en B. Botha.

Koster: P. H. de Beer.

Orgeliste: Mevr. H. S. E. Jordaan.

Skriba van die Kerkraad: P. F. Bouwer, 15 Oosthuizenstraat, Germiston.

Kassier: C. H. P. Venter, 47 Huttonstraat, Germiston.

Siele: 1055; *Lidmate* 488; *Aannemeling* 17; *Dopeling* 91; *Vertrek met attestasies* 18; *Ingekom met attestasies* 38; *Getroud* 16 pare.

GEMEENTE VEREENIGING.

(Gestig 1913.)

Predikant: Ds. L. E. Brandt.

Konsulent: Ds. A. J. G. Oosthuizen.

Ouderlinge: L. R. G. Marx, J. F. Weilbach, G. M. Jansen van Vuuren, J. P. Badenhorst, M. M. Basson, S. H. J. Strydom, C. J. Smith, J. C. P. N. Visser, D. P. Grobler, J. P. Cronjé, J. I. van der Merwe, Th. J. Lindeque.

Diakens: P. J. Louwrence, L. G. Dreyer, T. P. Pretorius, M. A. Muller, W. Lindeque, S. J. Blignaut, A. W. Marx, J. G. van Staden, P. J. J. Opperman, J. J. van Zyl, A. J. Smith.

Koster: A. W. Marx.

Orgeliste: Mevr. L. E. Brandt.

Skriba van die Kerkraad: Ds. L. E. Brandt, Bus 155 Vereeniging.

Kassier: Ds. L. E. Brandt, Bus 155 Vereeniging.

Siele 1316; *Lidmate* 616; *Aannemeling* 73; *Dopeling* 64; *Vertrek met attestasies* 14; *Ingekom met attestasies* 25; *Getroud* 10 pare.

GEMEENTE MEMEL.

Predikant: _____

Konsulent: Dr. H. C. M. Fourie.

Ouderlinge: P. L. Moolman, J. J. Uys, W. H. Brooks.

Diakens: G. J. Swart, A. I. Moolman, C. J. Uys, E. Prollens.

Koster: P. J. Pieterze.

Orgeliste: Mevr. D. C. Moll.

Skriba van die Kerkraad: P. L. Moolman.

Kassier: P. L. Moolman.

Siele ±102; *Lidmate* ±69; *Aannemeling* 10; *Dopeling* 2; *Vertrek met attestasies* —; *Ingekom met attestasies* 5; *Getroud* 1 paar.

GEMEENTE NEWCASTLE.

Siele —; *Lidmate* 24; *Aannemeling* 2; *Dopeling* 2.

GEMEENTE PIET RETIEF.

(Gestig 1916.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. Jac. van Belkum.

Ouderling: A. C. de Klerk.

Diaken: Andries Coetzer.

Koster: _____

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: A. C. de Klerk, Leliefontein, Piet Retief.

Kassier: A. C. de Klerk, Leliefontein, Piet Retief.

Siele 96; Lidmate 46; Aannemeling 2;
Dopelinge 6; Vertrek met attestasies 1; Ingekom
met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE BETHAL.

(Gestig 1918.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. L. E. Brandt.

Ouderlinge: J. P. Visage, W. van Manen, B. J. Prinsloo; J. J. Marnewick, W. J. Engelbrecht.

Diakens: P. J. N. Esterhuizen, B. Greyling, J. H. Sn., T. C. J. Erasmus, J. L. Muller, P. v. d. Berg.

Koster: _____

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: J. Hoogland, Bus 81, Bethal.

Kassier: J. Hoogland, Bus 81, Bethal.

Siele ±550; Lidmate 257; Aannemeling 24;
Dopelinge 25; Vertrek met attestasies —; Ingekom
met attestasies 20; Getroud —.

GEMEENTE EENDRACHT.

Predikant: Ds. Th. F. J. Dreyer.

Konsulent: _____

Ouderlinge: P. A. Ras, J. G. Duvenhage, P. P. Roets, H. J. F. Venter, J. P. Prinsloo, A. P. Prinsloo, C. P. Willemse en F. P. Vorster.

Diakens: A. P. Roelofse, H. L. Venter, G. P. Roets, J. D. Venter, P. J. L. Venter, Lukas Muller, G. Visage, en I. P. Bezuidenhout.

Koster: J. H. J. Venter.

Orgeliste: Mev. J. P. Prinsloo.

Skriba van die Kerkraad: D. J. Prinsloo, Bus 19 Oogies, Transvaal.

Kassier: D. J. Prinsloo, Bus 19, Oogies, Tvl.

Siele 843; Lidmate 595; Aannemeling 33;
Dopelinge 49; Vertrek met attestasies 10; Ingekom
met attestasies 10; Getroud —.

GEMEENTE PIETERMARITZBURG.

(Gestig 1921.)

Predikant: Ds. A. R. Smit.

Konsulent: Ds. Th. F. J. Dreyer.

Ouderlinge: A. L. Hattingh, W. J. Scheepers, H. Viljoen, P. S. van Vuuren, P. G. van Deventer, F. Stieger, W. J. Pretorius, Jona Knipschild, B. M. Oosthuizen.

Diakens: J. E. Boyce, C. Nel, G. F. Meyer, H. J. Coetzee, T. C. Vorster, D. H. Botes, C. de Jager, P. L. Snyman, H. L. Gissing.

Koster: J. Viljoen.

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: A. L. Hattingh, 210 Victoria Road, Pietermaritzburg.

Kassier: Francis Becker, Bus 32, Pietermaritzburg.

Siele 532; Lidmate 320; Aannemeling 8; Dopelinge 10; Vertrek met attestasies 108; Ingekom met attestasies 70; Getroud 7 pare.

GEMEENTE PARYS.

(Gestig 1925.)

Predikant: Ds. L. E. Brandt.

Konsulent: _____

Ouderlinge: H. J. Cronjé, S. S. Terblanche, N. Prak, G. H. Grobler, D. C. L. Jansen van Vuuren, J. F. Viljoen.

Diakens: G. D. Cilliers, M. J. L. van der Westhuizen, J. J. Prinsloo, J. H. Muller, G. J. Kruger.

Koster: _____

Orgeliste: Mej. J. Bezuidenhout.

Skriba van die Kerkraad: N. Prak, St. Janstr., Parys, O.V.S.

Kassier: N. Prak, St. Janstraat, Parys, O.V.S.

Siele 486; Lidmate 220; Aannemeling 29; Dopelinge 8; Vertrek met attestasies 1; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE BRAKPAN.

(Gestig 1925.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. A. J. G. Oosthuizen.

Ouderlinge: J. L. van Heerden, J. S. Marais, H. J. Jonker, J. E. Neuhoff, H. P. Vissage en S. A. G. Nortjé.

Diakens: P. J. van der Westhuizen, A. C. Greyling, C. P. Steyn, Chris. Engelbrecht, D. H. Fourie, J. H. Briel, Jan C. Ferreira.

Koster: Jan Austin.

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: J. S. Marais, 158 Hamilton Laan, Brakpan.

Kassier: M. C. du Toit, 53 Kingsway Avenue, Brakpan.

Siele 650; Lidmate 306; Aannemeling 27; Dopelinge 26; Vertrek met attestasies 1; Ingekom met attestasies 20; Getroud 2 pare.

GEMEENTE STRYDPAN.

(Gestig 1926.)

Predikant: _____

Konsulent: Ds. P. S. Grobler.

Ouderlinge: Andries W. J. Vorster, Johannes C. du Plessis.

Diakens: Johannes Rudolph Stephanus M. van Dyk.

Koster: _____

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: C. van Wyk.

Kassier: C. van Wyk.

Siele 254; Lidmate 129; Aannemeling 12; Dopelinge 10; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTES BUITE DIE UNIE VAN SUID-AFRIKA.

GEMEENTE GWELO (S. RHODESIË).

(Gestig 1923.)

Predikant: _____

Konsulent: Geen vaste Konsulent.

Ouderlinge: B. Maree, B. Bester, P. Ferreira, H. Venter, P. Kleynhans en H. J. Oosthuizen.

Diakens: P. van der Westhuizen, L. Snyman, J. J. van Rensburg, J. C. Booysen, Maledier en E. Brits.

Koster: _____

Orgelis: _____

Skriba van die Kerkraad: H. J. Oosthuizen, P. K. Gwelo, S.-Rhodesië.

Kassier: H. J. Oosthuizen, P.K. Gwelo, Si-Rhodesië.

Siele 320; Lidmate 173; Aannemeling 15; Dopeling 12; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE HUMPATA (PORTUGEES WES).

(Gestig —)

Predikant: —

Konsulent: Geen vaste Konsulent.

Ouderlinge: Johannes du Plessis, Zacharias Robertz, H. Alberts, P. Venter, J.Sn., en A. Venter.

Diakens: P. Oosthuizen, P. Alberts B.Sn., A. Kok, J. Alberts, I. Prinsloo.

Koster: N. Oosthuizen.

Orgelis: —

Skriba van die Kerkraad: P. Venter, J.Sn., Chivito, Otchinjon, Lubango, via Mossamedes, Angola.

Kassier: P. Oosthuizen, Palanga, Humpata, via Mossamedes.

Siele 474; Lidmate 203; Aannemeling 29; Dopeling 32; Vertrek met attestasies—; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

GEMEENTE MOMBOLO (PORTUGEES WES.)

(Gestig 1926.)

Ouderlinge: R. Riekert.

Diaken: M. Prinsloo.

Siele ±25; Lidmate 10.

GEMEENTE RENSBURGRUST (KENYA.)

(Gestig in Des. 1910.)

Predikant: —

Konsulent: Geen vaste Konsulent.

Ouderlinge: P. L. Steenkamp en T. P. Steenkamp.

Diakens: J. C. Smith en J. J. H. Engelbrecht.

Koster: J. J. Engelbrecht.

Orgelis: —

Skriba van die Kerkraad: F. P. S. Olivier, Plaas 140, Eldoret, Kenya.

Kassier: H. S. van Rensburg, Plaas 135, Bus 26, Eldoret, Kenya.

Siele 122; Lidmate 63; Aannemeling 6; Dopeling 6; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies 4; Getroud —.

GEMEENTE ARUSHA (TANGANYIKA.)

(Gestig —)

Predikant: —

Konsulent: Geen vaste Konsulent.

Ouderlinge: A. S. de Beer en J. J. Bekker.

Diakens: W. J. de Beer N.Sn., en H. van Emmenes.

Koster: Philippus van der Westhuizen.

Skriba van die Kerkraad: W. de Beer, Oldonyo Sambo, Arusha, Tanganyika.

Kassier: M. Olivier, P.K. Arusha, Tanganyika gebied.

Siele 134; Lidmate 62; Aannemeling 5; Dopeling 9; Vertrek met attestasies —; Ingekom met attestasies —; Getroud —.

DIENSTDOENDE PREDIKANTEN OP 30 SEPTEMBER, 1926.

In dienst
getreden by
de N. Herv.
Kerk van
Afrika.

- 1891 Jac. van Belkum (Varik 1877, Steenwijk 1882, Zierikzee 1889), Rustenburg 1891, Heidelberg 1903.
- 1904 L. E. Brandt, (Niezijl 1901), Pietersburg 1904, Johannesburg 1908, Vereeniging en Heilbron, 1923.
- 1905 P. W. Ennis, (Ermelo 1886), Klerksdorp 1905
- 1909 J. J. Kuhn, Krugersdorp 1909, Lichtenburg 1913, Zwarttruggens, 1916.
- 1909 J. J. Prinsloo, Trichardtsfontein 1909, Bethal 1915, Standerton 1919, Krugersdorp 1920, Rustenburg, 1922.
- 1911 H. C. M. Fourie. Theol. Doct., Erasmus 1911, Johannesburg, 1924.
- 1914 J. H. Greyvensteyn, B.A., Theol. Doct., (Sutherland 1911, Pretoria, 1914, Hoogleraar te Pretoria, 1917.
- 1914 S. J. Strydom, Krugersdorp 1914, Makwassie 1919.
- 1915 S. Vermooten, Zeerust, 1915, Potchefstroom 1919, Pretoria 1926.

- 1918 A. J. Barger, (Bovensmilde 1914), Johannesburg, 1918, Middelburg, 1919.
- 1920 D. F. Erasmus (Pietermaritzburg, 1918), Ventersdorp, 1920.
- 1921 G. E. Alers (Haulerwijk, 1914, Monnikendam 1917), Germiston, 1921, Lichtenburg, 1923.
- 1921 S. P. Engelbrecht, Theol. Doct., Hoogleraar te Pretoria, 1921.
- 1921 P. J. J. Venter, Lichtenburg, 1921, De la Rey, 1923.
- 1922 P. S. Grobler, B.A., B. D., Krugersdorp, 1922.
- 1922 H. P. Wolmarans, M.A., B.D., Marico, 1922.
- 1922 W. P. J. Poën (Hulppred. Durban 1920), Pietersburg, 1922, Potchefstroom 1926.
- 1924 A. J. G. Oosthuizen, B.A., B. D., Germiston, 1924.
- 1924 J. G. M. Dreyer, B.A., B.D., Lijdenburg, 1924.
- 1924 T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Standerton, 1924.
- 1925 A. R. Smit, Pietermaritzburg.
- 1926 B. Gemser, Theol. Dr., (Lutgegaat 1917), Hoogleraar te Pretoria.
- Proponent:—C. Rautenbach.
- Theologiese Studenten op 1 November 1926:
- Vijfde Jaar*:—M. M. Grobler, B.A., J. Strydom, B.A.
- Vierdie Jaar*:—P. W. Venter, B.A.
- Derde Jaar*:—P. J. Smit, W. J. Kemp, J. J. Prinsloo, J. P. v. d. Berg, E. S. Mulder, F. Brits.
- Tweede Jaar*:—W. F. Huyzers.
- Eerste Jaar*:—A. Ras, J. D. Storm, F. Booysen.

PREDIKANTEN DER NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA SEDERT 1853.

De eerste predikanten onder de Voortrekkers waren de Zendingen Erasmus Smit en Daniel Lindley.

- 1853 D. van der Hoff, Potchefstroom 1853, overleden 1881.
- 1861 A. J. Begemann, Pretoria 1861, emeritus, 1872, overl. 1925.
- 1861 G. W. Smits, Rustenburg 1861, emeritus 1886, overleden 1894.
- 1864 Ds. N. J. van Warmelo. Zoutpansberg 1864, Heidelberg 1868, (verenigd 1885; overleden 1892).
- 1864 P. A. C. van Heyningen (Lijdenburg 1859) onder het kerkverband van de Ned. Herv. kerk 1864, (Kroonstad 1866, emeritus 1894, overleden 1907.)
- 1875 D. P. Ackerman, Wakkerstroom 1875, (verenigd 1885, overleden 1916).
- 1875 L. G. F. Biccard (Greytown 1861), Zoutpansberg 1875, (verenigd 1885, emeritus 1887, overleden 1900.)

- 1876 J. C. de Vries, (hulpprediker Sutherland 1870, du Toitspan 1873), Zeerust 1876, (Lainsburg 1884, emeritus 1894, overleden 1906.)
- 1876 H. S. Bosman, Pretoria 1876, (verenigd 1885),
- 1883 C. W. du Toit (Hannover 1869, Pearston 1875, Tulbagh 1876) Potchefstroom 1883, emeritus 1918.
- 1887 M. J. Goddefroy (Lagezwaluwe 1877, IJsselmonde 1880, Achlum 1882), Pretoria 1887, Middelburg 1905, emeritus 1917, overleden 1920.
- 1895 A. J. Lagerweij, (Ankeveen 1881, Helenaveen 1884, Hoogeloon 1886, Maassluis 1889), Heidelberg 1895, overleden 1898.
- 1896 C. Spoelstra, (Zoeterwoude 1894) Pretoria 1896 (Ned. Herv. kerk verlaten 1897, Heino 1899, bediening neergelegd 1904, overleden 1918.)
- 1898 J. Beijer (Lemele 1881, IJsselmuide 1883, Hierden 1886, Harderwijk 1888, Eemnes Binnen 1890) Zeerust 1898, Standerton 1899 (naar Holland terug 1900, predt. te Neunen 1905, emeritus 1907.)
- 1899 A. Murray (Standerton en Amersfoort 1876, Jacobsdal, O.V.S. 1880), Ventersdorp 1899, Rustenburg 1904, emeritus 1921.
- 1904 Prof. Dr. P. J. Muller (Steenwijkerwold 1879, Wolsum c.a. 1882, Nijmegen 1884, Rotterdam 1888, Kerkelijk hoogleraar te Amsterdam 1890. Waals predikant te Haarlem 1896) Pretoria 1904, emeritus 1909, overleden 1922.
- 1905 F. S. du Toit (N. Bethesda 1886, Hugonoten Gedenkschool 1889), Lichtenburg en Ventersdorp 1905, overleden 1914.
- 1907 P. W. van Drimmelen, Zeerust 1907, Zoutpansberg 1915, overleden 1919.

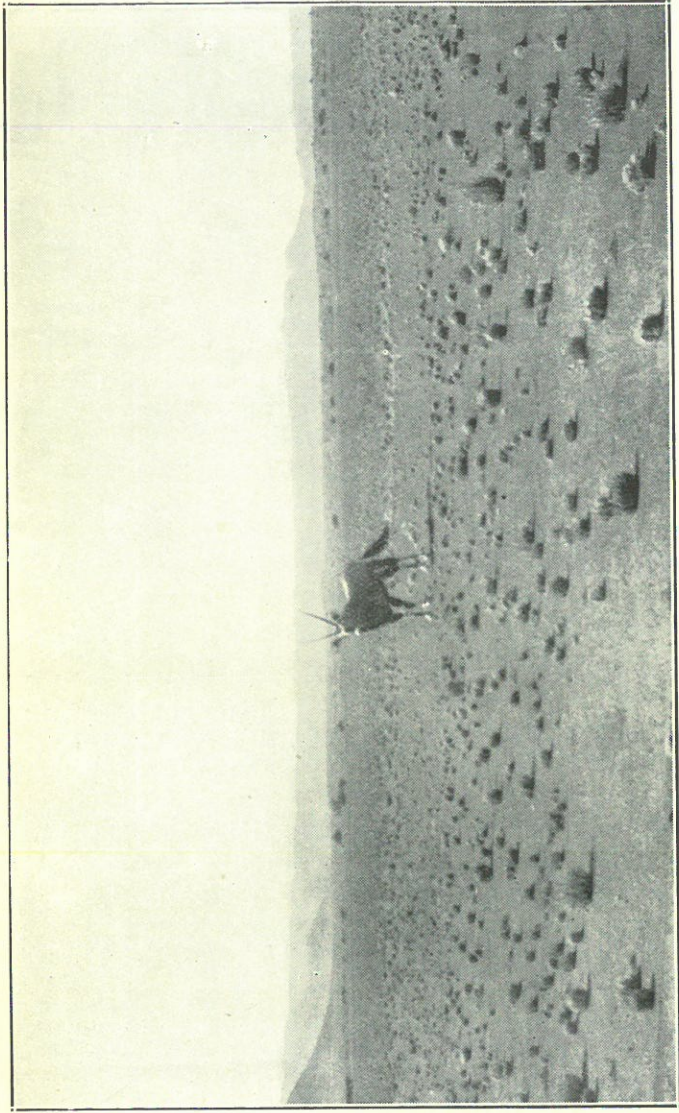
- 1908 C. J. L. Ruijsch van Dugteren (Oosterland 1904) Pretoria 1908, bediening neergelegd 1911, overleden 1918.
- 1908 K. T. van den Heever (Christiana 1899) Makwassie 1908, Ventersdorp 1915 (Ventersdorp bij de N.H. of G.K. 1916.)
- 1917 H. D. van Broekhuizen, Theol. Doct. (Pretoria 1898, Kuilsrivier 1902, Pretoria 1906), Pretoria 1917, bediening neergelegd, 1925.
- 1918 P. J. Ebersohn (Wolmaransstad 1916) Lichtenburg 1918, Oost Rand 1920 (Roodepoort 1920).

ONZE ALMANAK.

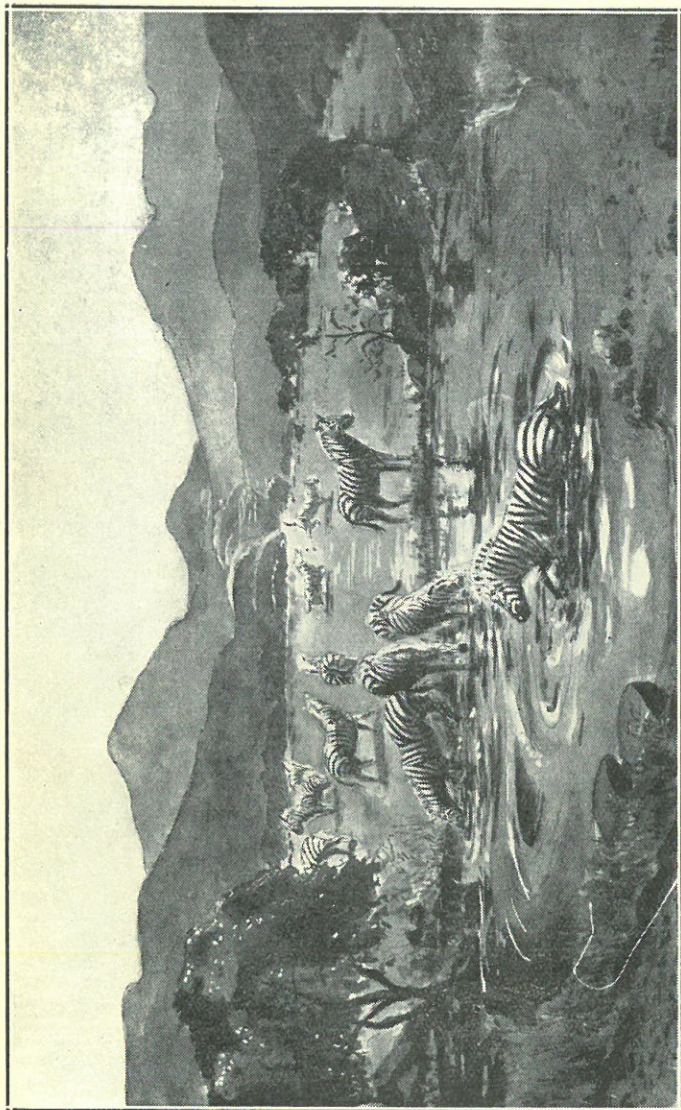
Bij het verschijnen van deze uitgave zal het twintig jaar zijn, dat onze Almanak voor het eerst is uitgekomen. Twintig jaar is veel in het leven van een mens, vooral in onze tegenwoordige tijd waarin wij zo onrustig en zo snel leven; het is ook veel in het leven van een Kerk. Veel kan er in zulk een tijdperk gebeuren, en veel is er gebeurd, ook in onze Kerk, sedert 1907, en onze Almanak weerspiegelt dat gebeurde. Het werk van de toekomstige geschiedschrijver onzer Kerk zal zeer veel vergemakkelijkt worden, als hij voor 1907 en de daarop volgende jaren geregeld een Almanak kan ter hand nemen. Hij zal daaruit kunnen zien hoe de wateren der Kerk soms rustig waren, en soms weer stormachtig. Hij zal op een gemakkelijke wijze kennis kunnen nemen van datgene, waarmee hoofd en hart zich in onze Kerk heeft bezig gehouden, want onze Almanak is saam met De Hervormer een getrouwe weerspiegeling van de ziel der Kerk.

De uitgave was tot op heden steeds een sukses, en zo er iets te betreuren valt, dan is het dat er niet veel eerder daarmee begonnen is. Het is waar, onze Kerk heeft reeds lang geleden daarover gedacht, en ook stappen genomen en opdracht gegeven voor het uitgeven van een Almanak, doch de zaak is mislukt, doordat het in verkeerde handen geplaatst werd. Op de Algemene Kerkvergadering van

1879 is reeds besloten, dat een Almanak uitgegeven zou worden, en de redaksie werd aan Ds. D. P. Ackerman opgedragen met medewerking van Ds. H. S. Bosman; en duidelijk genoeg kregen beide predikanten van de Vergadering de opdracht „dat daarmede zooveel mogelijk spoed zal worden gemaakt.” Toen de Alg. Kerkvergadering het volgend jaar weer bijeen kwam, was er echter nog steeds geen Almanak, niettegenstaande de besliste opdracht van het vorig jaar. Ds. Bosman vertelde aan de Vergadering, dat de uitgave te duur was, en niet zou slagen, „te meer daar de Kaapsche Almanak hier verkocht werd”. Wonderlik argument! Te duur! En dat terwijl de Algemene Kerkvergadering in die dagen geregeld haar Notulen liet drukken. Het drukken van een Almanak behoefde niet duurder te zijn dan het drukken van de Notulen, en een Almanak zou veel meer gekocht worden, en bovendien kon een Almanak altijd rekenen op de opbrengst van advertensies. De Algemene Kerkvergadering wilde echter beslist een Almanak, want zij achtte het, zoals uit de besprekingen blijkt, in hoogste belang van de Kerk, en besloot diensvolgens duizend stuks te laten drukken, en stelde daarvoor de som van £80, die voorhanden was, ter beschikking. Alsof men geen les gekregen had met de mislukking, die veroorzaakt was, doordat de uitgave aan Ds. Bosman toebetrouwd was, werd het ook nu weer aan Ds. Bosman opgedragen. Hij stond op punt een reis naar Kaapstad te doen, en zijn opdracht was de Almanak wegens de goedkoopte in Kaapstad te laten drukken, met machtiging het geld daarvoor van Ds. van Warmelo te ontvangen. Het jaar daarop, in 1881, kwam de Algemene Kerkvergadering weer bijeen, en het was weer het zelfde als het jaar te voren: Ds. Bosman had zich gewoonweg niet aan de opdracht van de Vergadering gestoord, en de Almanak, die reeds opgesteld was, niet laten drukken.

'n Gemsbok in die Wildreserf.

In die Wildreserf.

Zijn veronschuldiging op de Vergadering was weer, dat de kosten te hoog waren, en de Almanak van de Ned. Gereformeerde Kerk van de Kaap Kolonie ook de gewone door Ds. Bosman daarheen opgezonden berichten bevatte, en hier verkocht werd. Ds. Bosman was met de Kerkvereniging bezig, en stuurde het op de ontbinding van de Hervormde Kerk aan, De Vergadering doorzag de zaak niet, en,.... de uitgave van een Almanak werd ter zijde gelegd!

Voor de driejarige oorlog was het Ds. van Belkum, die opnieuw het plan opvatte om werkelijk tot een uitgave te komen. Zoals met zovele dingen gebeurd is, heeft de oorlog deze plannen in de war gestuurd, en bleef alles rusten. Ds. van Belkum zag enige jaren na de vrede de noodzakelijkheid om een begin te maken, en zonder om de zaak eerst voor de Algemene Kerkvergadering te leggen, waar men misschien huiverig zou geweest zijn en het nog zou hebben uitgesteld, tastte hij door, en liet in 1907 op eigen risico een Almanak drukken, die werkelijk goed gekocht werd. De uitgave was zo succesvol, dat de Algemene Kerkvergadering besloot om de Almanak van wege de Kerk uit te geven, met Ds. van Belkum als hoofd Redakteur, en sinds die tijd wordt de Almanak dan ook jaarliks door de Kerk uitgegeven. Vandaag worden er meer dan vijfmaal zo veel exemplaren gedrukt en verkocht als bij de eerste uitgave, en de vraag er naar wordt nog steeds groter. De tijd is voor goed voorbij, dat een predikant, bij gebrek aan liefde voor de Hervormde Kerk, de Almanak van een andere Kerk onder onze mensen zou trachten te verspreiden. Onze Almanak heeft zich een plaats veroverd, en de belangstelling daarin, ook buiten de grenzen van onze Kerk, neemt steeds toe. Er zijn zelfs personen, die niet tot onze Kerk en in sommige gevallen ook niet tot ons volk behoren, die er opgesteld zijn een complete uitgave vanaf 1907 te bezitten.

Het feit, dat alles zo goed gaat, is voor geen gering deel te danken aan de waardige vader in onze Kerk, Ds. Jac. van Belkum, die met de uitgave begonnen is, en nog steeds de hoofd Redakteur is, en met de Almanak steeds het heil van de Hervormde Kerk beoogt. Nu, na twintig jaar, willen wij hem langs deze weg de hartelike dank van de ganse Kerk brengen.

P.

S. P. E.

STIL VERTROUW OP GOD.

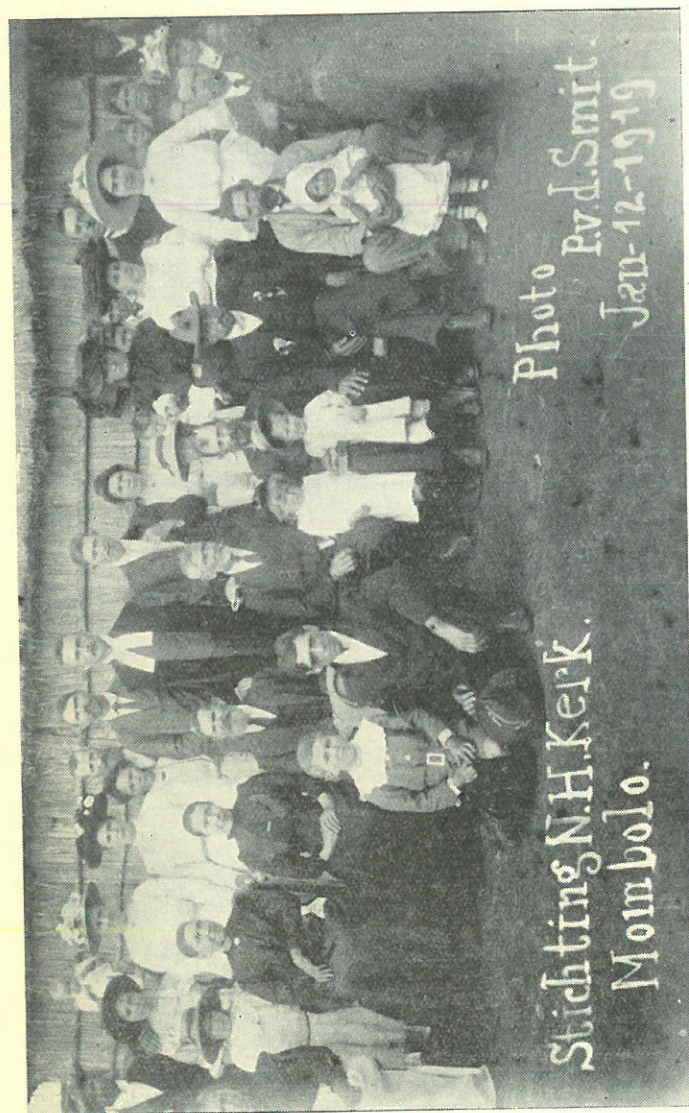
Psalm 23.

„De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken”. Wat beteken die lewe in hierdie wêreld as dit nie is 'n lewe van stil vertroue op God. Ja, wat sal die lewe in hierdie wêreld beteken vir die ewigheid as dit nie is 'n lewe van stil vertroue op God. Hoe noodsaakelik, hoe onmisbaar is dit nie, vir die mens om met die oog op tyd-en-ewigheid te leef in stil vertroue op sy God. Wat 'n kontras is daar nie tussen die lewe van die godskind, wat in hierdie wêreld van stryd en kommer en sorg en ellende, gevoed en gesterk word deur sy innige godsvertroue en die lewe van die wêreldling, wat ook in hierdie wereld van stryd en kommer en sorg en ellende sy lewe moet voortsit sonder en buite God; wat geen vertroue besit nie dan op homself en op 'n wisselvallige wereld. Hoe moeilik is dit nie in hierdie wereld om die kop bo die water te hou en nie neer te sink nie in wanhoop, reeds wat hierdie lewe betref, as daar nie is nie die kragtige steun van 'n innige godsvertroue. Wat 'n troos vir die godskind om in tyd van nood, in tyd van felle vervolging en bittere stryd hom te kan verlaat op 'n troue God, wat altyd sorg, wat altyd behoed en bewaar. Ja wat 'n troos was dit nie vir die Psalmidigter om onder al sy moeilikhede nog te kan sing „De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken”.

David, die man naar Gods hart, had ook in hierdie wereld nie 'n lewensweg, wat met rose alleen besaai was. Daar was ook skerp dorings op die weg. Meer dan een keer was hy in groot lewensgevaar, angs en benoudheid en moes hy selfs uitroep: „mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten”. Maar dan was dit weer sy God, wat hom soos 'n troue Herder uithelp en versorg en as troue Lewensgids langs veilige wege lei. Watter troosvolle woorde en gedagtes is dit nie, wat die Psalmdigter hier uitspreek. Hoe roer dit u ook nie, leser, wanneer u luister naar die sang van die digter, waarin hy so sy innige godsvertroue uitspreek. Een van die mooiste psalms en van die mees troosvolle woorde in die hele Bybel.

Op driërlei manier spreek die digter in hierdie psalm sy vaste vertroue in God uit.

Jehova is 'n Herder wat sy skape voorsien van grasige weivelde en dan weer heenlei naar verkwikkende waterstrome. Die beeld is hier ontleen aan die Oosterse herderslewe van vroegere eeue. Die herder was meestal die eienaar van die skape en bly by sy skape dag en nag om hulle te bewaak. Die herder voer nie 'n weelderige lewe nie. As hy maar voorsien is met 'n lang herderstaf, 'n paar skoene of sandale en sy dagelikse brood is hy helemal tevrede om gedurig met sy skape te wees, en die te beskerm teen die aanvalle van rowers en roofdiere. Deurdat die herder die eienaar van die skape is, ontstaan daar so heel natuurlik 'n innige verhouding tussen die herder en sy skape. Die Heere Jesus gee ons in Joh. 10 'n pragtige beskrywing van hierdie intieme verhouding. Die goeie herder ken sy skape en die skape ken ook hulle herder. Hulle ken ook sy stem en inplaas dat hulle voortgedryf word deur die herder, volg die skape die herder as hy hulle roep. Die goeie herder wat ook eienaar is waak oor sy skape, ja hy stel sy lewe vir sy skape.

Achter.—(1) Ouderling R. Riekert, (2) Schoombie, (3) Prinsloo, (4) Ds. P. van Drimmelen, (5) Schoombie, (6) P. van der Smit (was later Ouderling, nu reeds oorlede.)

Middel.—(1) Oudl. Flip Venter, (2) Oudl. Flip Alberts, (3) Oudl. D. Labuschagne, (4) Oudl. Zacharias Robberts, (5) Br. P. Alberts.

Die digter van ons Psalm had kennis van die herderslewe. David was immers ook 'n herder gewees van die skape van sy vader; daarop die vlakke velde van Bethlehem, toe hy vandaar deur God geroep is om herder van Sy volk te word. Hy het ook sy lewe vir sy skape gewaag toe daar 'n jong leeu gekom het en 'n beer om die skape te verskeur en te verstrooi.

„De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken”. David wis by ervaring wat die beskerming van 'n troue herder beteken vir die skape. Die skape lei geen gebrek nie, want die goeie herder bring sy skape in pragtige groen weivelde, volop aan gras, dan lei hy hulle weer naar verkwikkende waterstrome om daar hulle dors te les.

Die Heere Jesus is ook 'n goeie Herder. In Joh. 10 sê hy, „Ik ben de Goede Herder, de Goede Herder stelt zijn leven voor de schapen”. As troue Herder; sal Hy ook van alles voorsien vir tyd en ewigheid. Hy ken al u behoeftes, ja Hy weet beter dan uself wat u waarlik nodig het. Hy sal u voorsien in al uw behoeftes, as u maar op hom vertrou, u op hom verlaat, soos wat die skaap hom verlaat op sy herder wat hy ken en ook volg.

„De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtken aan zeer stille wateren.”

Maar die digter sien in God nie alleen 'n goeie Herder nie, maar ook 'n troue Gids en Leidsman, wat sy metgesel veilig lei op die regte pad en deur die donkerste valleie heen. Wat 'n rustelose lewe had David nie toe hy daar gedurig moes vlug vir Koning Saul. Soos 'n wildbok is hy gejaag van die een berg naar die ander berg. En onder al die bittere vervolgings was sy God gedurig by hom en het hom geleidelik al die gevare heen. As hy miskien wou neersink in wanhoop, dan was dit die Gids wat hom troos, hom weer opwek, en sy siel verkwik met nuwe

moed en nuwe krag. As hy radeloos word of as hy op die punt staan om 'n verkeerde daad te doen, dan was die Gids ook 'n verstandige raadsheer. Toe hy in die nag in die laër en tot in die tent van Saul deurgedring het, het die Gids hom beveel om geen kwaad te doen nie, geen kwaad vir kwaad te vergeld. Die Gids het hom nog altyd gelei in die spoor van geregtigheid. Reg en geregtigheid sal en moet altyd segevier.

Hy vertrou die Gids so volkome dat hy vir niks ter wereld meer bang is nie. In sy donkerste lewensure, wanneer die dood hom selfs in die aangesig staar, is daar geen vrees by hom nie. Hy is seker van die leiding en beskerming van sy Gids. Die sal immers sy stok uitstrek om hom te verdedig en hom sy staf verleen om daarop te steun wanneer die weg steil en moeilik word. En as Jehowa, die Troue Gids, sy vriend verdedig en hom sy wandelstok leen, dan is die vriend vertroos en vrees hy geen kwaad meer nie van die kant van sy vervolgers en belagers. Wat 'n blye versekering is dit nie vir die godskind, dat sy Heer en God hom lei op sy lewensweg; dat sy lewe en gesondheid, ja alles, besluit is in die hand van sy God. Geen haar selfs sal daar van sy hoof val nie as dit nie die wil van God is nie. Geen sorg of kommer kwel hom langer. Hy leef voort dood-tevrede bewus van die bewarende hand van God wat oor hom uitgestrek is. In die moeilike lewensstryd is dit die Gids wat hom as 'n troue Vader behoed en beskerm teen die aanvalle van die wereld. Jesus Christus het reeds vir die gehele wereld 'n bitter stryd gestry, maar stry nog in hierdie wereld met elk strydende godskind.

„Hij verkwikt mijne ziel; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijns Naams wil. Al ging ik ook in een dal der schaduwe des doods, ik zou geen kwaad vrezen; want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij.”

Eindelik sien die psalmdigter in Jehowa ook nog 'n gasvrye Gasheer, wat sy gaste self vir 'n eetniaal en aan hulle ewigdurende gasvryheid vergun in sy woning. Die digter sien hom self as gas, genooi tot 'n fees deur 'n magtige Gasheer by wie daar vir hom 'n ryke tafel gedek is. Aan sy vyande en vervolgers denk hy nie meer nie, want die Gasheer sal volgens oosterse gewoonte, hom beskerm, solank hy onder sy gasvrye dak verkeer. As gas leef hy daar uiters gelukkig in die woning. Hy word met self gesalf. Sy beker word telkens tot aan die rand toe gevul met heerlike drank. Aan geen ding het hy behoefte en daarby is hy daar so veilig. Die gasvryheid is ook nie van korte duur nie, dit sal hom gegun word sy hele lewe lank. Die digter weet dat daar vir hom lewenslank 'n plek sal wees aan die gasvrye tafel van Jehowa. Hy voel hom dan daar ook so gelukkig dat hy nooit weer die gasvrye woning van Jehowa sal verlaat nie, hy sal daar altyd bly.

Vir die psalmdigter is God nie alleen 'n Koning en 'n Regter nie, maar ook 'n Gasheer wat gemeenskap hou met die gelowige godskind daar in sy huis die Tempel waar alles gedaan word om God te verheerlik en die verborge omgang met hom te vind. Hy verheug hom in die teenwoordigheid van sy God, wat hom so veilig bewaar en hom van alle ewigdurende geluk verseker. Die lewe van vaste vertroue op God is tewens ook 'n lewe van gedurige gemeenskapoefening met God. Terwyl die digter daar in die tempel gedurig fees vier met Jehowa maak hy ook 'n verbond met hom en telkens word die verbond vernuw.

Die Verbond wat telkens ook deur die gemeente hernuw word wanneer daar nagmaal gevier word, is die waarborg wat die Christen het van die troue sorg en beskerming van die Liefdevolle Vader. Leser, as u al ondervind het dat in uw lewe, die Heer

vir u ook 'n goeie Herder was, vir u ook 'n troue Gids was en ook vir u ewige geluksaligheid berei het; mag dit dan ook uw besluit wees: „Ik zal in het huis des Heeren blijven tot in lengte van dagen.”

H. P. W.

DE VORMING ONZER JONGE DOCHTERS.*

Zo de moeder is, is haar dochter.—Ezech. 16:44.

Een spreekwoord is een kernachtig gezegde, dat in het kort een alom erkende stelling uitdrukt. De tekst hierboven is een spreekwoord van diepe betekenis. Daar bestaat in de Engelse taal ook een spreekwoord, dat wij allen reeds gehoord hebben en dat evenzeer een ernstige waarheid inhoudt—een waarheid echter, die wij, vrees ik, niet levendig genoeg beseffen. Het spreekwoord, waarop ik doel is n.l. dit: „De hand, die de wieg beweegt, regeert de wereld”.

In verband met de tekst hierboven wil ik wijzen op de vorming onzer jongedochters, meer bepaaldelijk haar zedelijke en geestelijke vorming, waaruit meteen ook blijken zal, wat de roeping onzer jonge dochters is.

Het huisgezin is de oudste en eerwaardigste instelling van God op aarde—ouder dan Kerk, maatschappij en Staat. Vóór er priesters waren en Koningen en Keizers, waren er ouders; eer men onderdanen had, bezat men kinderen. Daarom is en blijft het huisgezin de grondslag voor alle openbare orde en welvaart. En de vijanden van alle orde, die alles

*) Ahifeld, hfs. XVII gevolgd.

willen vernietigen en omverwerpen, weten zeer goed, waarom zij het familieleven bovenaan op hun lijst hebben geplaatst; valt dat, zal al het andere ook vallen; blijft het bestaan dan is alle maatschappelijke en staatkundige welvaart verzekerd en behouden. Het huisgezin is de hartader van maatschappij en Staat. De geschiedenis van de oude zowel als van de nieuwere tijd leert ons dan ook, dat de welvaart van een volk met het familieleven stijgt en zinkt, staat en valt.

De hoeksteen van het huisgezin is de vrouw. Als de vrouw valt, stort het huisgezin ineen. David heeft het goed gezien, als hij in Ps. 144 onze zonen „planten” noemt, maar onze dochters „uitgehouden hoekstenen.” Dochters verenigen en verbinden het huisgezin, zoals hoekstenen de muren van een huis.

Daar is een groot onderscheid tussen onze zonen en dochteren, wat hun vorming en levenstaak betreft. Men zoekt wel in onze dagen dat onderscheid uit te wissen, maar vergeet intussen, dat het een ordinantie Gods is, waaraan niet zonder gevaar getornd kan worden.

Wanneer onze zonen de leeftijd hebben bereikt, waarop zij verondersteld worden een keus te kunnen doen van een beroep of ambacht, dan zeggen wij: „Wat zal de jongen worden? Wat wil hij leren? Waarop verlangt hij zich toe te leggen?” Bij meisjes vraagt men dat gewoonlijk niet. Haar weg is aangewezen; haar roeping ligt voor de hand. De meest natuurlijke roeping toch van een jonge dochter is, dat zij eenmaal een deugdelijke huisvrouw en moeder worde, overeenkomstig de eisen van het heilig Evangelie en van het terrein van arbeid haar door God toegewezen. Waar dus in het gezin gevraagd wordt: „Hoe zal de zoon zijn brood verdienen?” wordt de vraag in de meeste gevallen niet gesteld met betrekking tot de dochter — zij blijft thuis; zij behoudt haar plaats aan de ouderlike dis-

totdat de Here, als het Zijn wil en tijd is, haar henen roept naar haar eigen huis. Maar waar nu de zoon des huizes gevormd wordt voor zijn toekomstig beroep, moet daar de dochter des huizes doelloos opgroeien in de veronderstelling, dat zij haar toekomstige taak als vrouw en moeder toch wel naar behoren vervullen zal en dat zij dus daarvoor geen opzettelijke vorming behoeft? Verre daarvandaan! Het is gemakkelijker om een goed arbeider in enig vak te zijn, een deugdelijk ambtenaar, of wat ook, dan een deugdelijke huisvrouw en moeder. Waarom? Omdat de verantwoordelijke taak, welke op de schouders van de huisvrouw rust, onsterfelijke zielen raakt. Dit geldt niet zozeer de levenstaak van de man; de schade, die de man in en door zijn beroep kan aanrichten, heeft meestal alleen betrekking op vergankelijke dingen, op geld en goed. Maar als de huismoeder niet berekend is voor haar taak dan treft de schade zielen en de schade gaat van het ene geslacht op het andere over. Dikwels boeten de kinderen in het derde of vierde gelid nog voor de zonden der ouders.

Ziet gij het diepgrijpend verschil? De leerjaren van de jongen strekken ook wel tot vorming van zijn karakter, ja, maar vóór alle dingen beogen zij zijn opleiding tot een bepaald beroep. De jongeling wordt opgeleid om buitenshuis op te treden, om het dagelijkse brood te verdienen. Niet alzo de jongedochter. Haar leertijd is doorgaans veel korter, doch van gewichtiger betekenis. Zij moet leren dragen en verdragen. Zij moet zich voorbereiden voor haar taak als vrouw en moeder in het huisgezin, waar onuitsprekelijke verantwoordelijkheid op haar rusten zal.

I.

In de eerste plaats wens ik u met alle nadruk daarop te wijzen, dat wat nu haar leertijd betreft,

de jongedochter thuis hoort onder de hoede van haar moeder. De moeder is haar leermeesteres, haar van God geschonken. O, men kan het al dadelik bemerken als een jongedochter deze leermeesteres vroeg heeft moeten ontberen. Heeft de moeder overwegende invloed op de vorming van het karakter van de zoon, die invloed is nog veel groter, wat de vorming van het karakter van de dochter betreft. Tussen moeder en dochter bestaat er een innige band, die niet losgemaakt kan worden. Zo moeder, zo dochter.

Moeders, uw dochters horen thuis onder uw hoede! In uw omgeving moeten zij opgroeien. Men moet weinig of niets van haar weten te zeggen. En zo zal de morgendauw van haar niet worden weggevaagd, maar op haar blijven liggen tot laat op de levensdag. Let op Maria, de moeder des Heren. Zij is gezegend onder al de vrouwen. Maar van haar jeugd weten wij niets. Zij is een stille, nederige dienstmaagd des Heren geweest. Dit mag ook gezegd worden van Hanna, Elizabeth, Dorkas, om meerderen niet te noemen. Moge haar stille jeugd de jongedochters van ons volk bezielen en tot voorbeeld strekken.

Zorgt toch, moeders, dat uw oog rust op uw dochters; zij zijn kostbaar: kostbaar in Gods oog, kostbaar ook met betrekking tot de toekomst van Kerk, maatschappij en volk. Toen men Cornelia, een Romeinse weduwe, eens vroeg naar haar kostbaarheden, antwoordde zij, terwijl zij op haar kinderen wees: „Dit zijn mijn sieraden.” Ziet toe, dat geen boze de hand aan uw sieraden legt. Onder uw moederlik toezicht kan het droevige lot van een Dina uw dochters niet licht treffen. Bewaart ze onder uw hoede, zonder dat die hoede echter een juk wordt. Ziet toe, dat uw dochters bewaard blijven voor minder gewenst gezelschap; voor verderfelijke vermaken en lektuur; voor ledigheid en doelloosheid. Omringt uw dochters bovenal voortdurend met uw voorbid-

ding—de gebeden van een vrome moeder, wat dunkt u, zou God die niet verhooren? Voedt uw dochters op in de waarachtige wreze des Heren en gaat haar zelf voor op de weg des levens. Weet dit, gij zijt van Godswege haar leermeesteres en — zo moeder, zo dochter.

III.

Verder wens ik op te merken, dat het terrein, meer in het bijzonder aan de vrouw door God toegewezen, het huisgezin is.

In het Oosten was de vrouw als slavin in de woning van haar man opgesloten. Zij genoot geen vrijheid en haar lot was ellendig. Deze toestand duurt vandaag nog in niet-Christelijke landen voort.

Bij de Israëlieten onder het Oude Verbond ging de vrouw slechts een enkele reis naar de Tempel en dan was zij nog verplicht om achter haar man te wandelen. Maar reeds onder Israël was de positie der vrouw door de Mozaïese wetgeving verbeterd.

Christus was het, die de vrouw in ere hersteld en haar vrijgemaakt heeft. Hij heeft de slavenketenen, welke haar boeiden en omknelden, losgemaakt en het huisgezin, aaneengesnoerd door liefdekoorden, geschapen en geheiligd.

Het huisgezin nu is het door God aangewezen terrein voor de vrouw. De vrouw hoort niet, zoals de oude Germanen zeggen, in de drukte, in het gewoel. Haar plaats is, waar haar verheven taak ligt, n.l. in het huisgezin. De invloed, welke zij daar uitoefent, kan zij nergens elders uitoefenen. Niemand kan haar in het huisgezin vervangen. Niemand kan haar taak overnemen. Niemand anders kan de hoeksteen van het huisgezin wezen. Dáar ligt haar Goddelijke roeping. Daar oefent zij blijvende invloed uit — of ten goede of ten kwade. Dáar ligt haar kracht. Van uit de woning gaat de moederlike invloed uit

op Kerk, Maatschappij en Staat, zonder dat de moeder in het openbaar in Kerk, Maatschappij of Staat behoeft op te treden. Van uit haar stille woning regeert in der waarheid de moeder de wereld! Daar in de woning is het toch hoofdzakelijk de moeder, die bezig is om de mannen te vormen, die hun plaats later innemen zullen in Kerk, Maatschappij en Staat. Uit de woning komen de mannen en de leidslieden van de toekomst. Maar dit niet alleen. Daar in de woning is het weer hoofdzakelijk de moeder, die bezig is de moeders van de toekomst te vormen. Welk een verheven taak! Welk een eervolle arbeid! Maar ook, welk een geduchte verantwoordelijkheid!

Een Egyptiese legende zegt: God kon niet overal tegenwoordig zijn en daarom heeft Hij toen moeders geschapen. Dit is op zichzelf wel niet waar; maar het illustreert toch een treffende waarheid.

Onze tijd is ontwricht, is uit zijn voegen; wij merken dit op haast ieder gebied. Ook de positie der vrouw is beïnvloed en velen in onze dagen leren de emancipatie der vrouw. De vrouw, dus beweert men, moet ook in het publieke leven optreden, evenals de man. De vrouw kan het desverlangd doen; evenals een koning desverlangd van zijn kroon afstand kan doen. O zeker, de vrouw kan het doen, kan ook buiten het haar door God aangewezen terrein optreden en dikwerf kan haar invloed daar veel goeds tot stand brengen. Maar hoe het ook zij, waar de vrouw dit doet, daar stelt zij datgene, wat van ondergeschikt belang is, boven datgene, wat van het grootste belang is. Haar kroon is het huisgezin en daar ligt toch altijd weer haar grootste kracht—daar waar zij als het ware in haar kinderen de toekomst van Kerk, Maatschappij en Staat in haar hand draagt.

O, wat heeft God een ontzaglijke macht aan de moeder toegekend!

De vrouw kan groot zijn, buiten het huisgezin,

maar groter nog is zij in het huisgezin. Groot was Katharina van Rusland, maar groter nog was Monica, de moeder van Augustinus. En het zijn niet de Katharina's, die in het hart van het nageslacht blijven voortleven in dankbare en liefdevolle herinnering, maar de Monica's!

III.

In de derde plaats wens ik u daarop te wijzen, dat wat onze jongedochters betreft, *het geloof vroeg in des levens bloeitijd moet ontluiken*. De eerste bloesems van haar leven moeten den Here toebehoren; dan zal ook de vrucht des levens Hem gewijd zijn.

Het meisje moet opgroeien tot een der „wijze maagden”, die olie heeft in haar smetteloze lamp.

De richting van haar leven moet heenwijzen naar het Vaderhuis in het Vaderland.

En het is de heilige taak, het heerlijke voorrecht, de verantwoordelijke plicht van de moeder om de eerste schreden van haar dochterke op het pad der godsvrucht te voeren; om haar tot Jezus henen te leiden; om haar zelf voor te gaan op de weg des levens, want—nogeens—zo de moeder is, is haar dochter.

Arm is de landman, die in de Lente, als het land bezaaid moet worden, geen zaaikoren heeft; maar veel armer nog is de moeder, die in het hart van haar kindeke—die liefelijkste aller voorjaarsweiden!—geen zaad des eeuwigen levens te strooien heeft.

Zij leert het kind spreken met diens vader, maar niet met de hemelse Vader.

Zij leert het vragen om brood, maar niet om het brood, dat uit de hemel is nedergedaald.

Zij is een stiefmoederlike moeder, al beeldt zij zich ook in de beste en liefste moeder ter wereld te zijn.

Want zij schaadt de eeuwige belangen van de onsterfelijke ziel van haar kind—en die schade zal zich in verre geslachten nog doen gelden; wat zeg ik?—tot over graf en dood!

IV.

En eindelijk wens ik u daar opmerkzaam op te maken, *dat het karakter van een volk hoofdzakelijk afhangt van dat der moeders, en dat de jongedochters van heden de moeders der toekomst zijn.* — Welk een ernstige gedachte! Welk een aangrijpende waarheid!

Een volk is, wat zijn moeders zijn.

De waarheid hiervan is in de geschiedenis aller eeuwen—ook in onze volksgeschiedenis—overvloedig bewezen.

De zedelijke en geestelijke opbouw of afval van een volk begint in het huisgezin.

Toen de Romeinse vrouwen vielen, stortte ook het machtige Romeinse Rijk ineen.

Toon mij de moeders en ik zal u het karakter van het volk zeggen. Toon mij de jongedochters en ik zal u de toekomst van het volk bepalen.

Beseffen wij de ernst dezer waarheden wel voldoende?

Aan Napoleon werd eens gevraagd, wat de grootste behoefte van het Franse volk was; hij antwoordde: Moeders. O, indien er ooit een tijd was dat ons volk behoefte had aan moeders dan is het ontegenzeglijk nu. Ons maatschappelijk en volksleven heeft „uitgehouden hoekstenen” nodig—moeders en jongedochters, die de Here vrezen en getrouw zijn aan haar verheven roeping. Hoort wat zeker schrijver in verband hiermede zegt: „'n Volk is wat sy vrou is. Die vrou is die gewete van haar volk en sy waardemeter tegelyk. Die sedelike lewe van die volk word beheers deur die vrou, aan die vrou kan ons

die sedelike toestand van die volk beoordeel. Die vrou is moeder van haar kind, lewensgesellin van haar man, suster van haar broer, nooi van haar jonkman—en haar invloed in al hierdie betrekkings is geweldig sterk. Solank die vrou die lewe ernstig en waardig opvat, sal die volk as geheel 'n ernstige en waardige karakter openbaar.” Zolang de vrouw haar eer hoog houdt, zal de zedelijkheid van het volk niet vervallen. Zolang de vrouw in de vreze des Heren wandelt, zal het godsdienstige leven van het volk niet inzinken. Hebben wij het niet naast God aan onze vrome moeders te danken, dat ons volk is gered gedurende de donkere jaren van de Voortrekkers-tijd, toen het verstoken was van de invloed van Kerk en School?

God de Here vermenigvuldige onder ons, vooral in deze boze tijden van lichtzinnigheid en oppervlakkigheid, de Hanna's, de Naomi's, de Elizabeth's, de Maria's, de Monica's, tot eer van Zijn Naam, tot heil van Zijn Kerk, tot zegen en behoud van ons volk.

Zo moeder, zo dochter. En — zo dochter, zo volk.

DANIËL F. ERASMUS, V.D.M.

Ventersdorp.

31 Aug., 1926.

NAKLANKE UIT DIE MARTELAARS- TYE.

(Uit: "Vlagstokkies", hoofstuk VIII.)

—Die Martelare (vervolg.) — Polikarpus — Justinus die

Martelaar — Blandina — Potamiaena — Perpetua — Fe-

lisitas — Siprianus — Eudemon en Pionius — Sapisius en

Niséforus.....

POLIKARPUS.

In die jaar 155, onder die regering van *Antoninus Pius* (131—161), wat die Kristene nogal goed gesind was, is die ou grysaard *Polikarpus*, die 86-jarige biskop van *Smirna*, veroordeel tot die brandstapel. *Polikarpus* was 'n leerling van die Apostel Johannes....

Toe *Polikarpus* voor die Romeinse stadhouer gebring is, het hy standvastig geweier, om sy Heer en Heiland te verlogen. Hy sê aan die regter, dat hy sy Heer reeds 86 jaar dien en van Hom in al die tyd net liefde en goedheid ondervind het: hoe sou hy Hom dan nou verlogen? Die brandstapel was sy vonnis; maar die ou grysaard het dit met vreugde beklim en God gedank, toe hulle die vuur aansteek, dat hy ook gemeenskap aan die beker van die lyde van Kristus mag hê. Hulle vertel, dat die vuur eers nie wou brand nie, waarop hy toe deur die beul (laksman) met 'n swaard deurboor is. Toe die vuur eindelijk sy ontsielde liggaam verteer het, het die

gemeente sy as versamel en in die kerk in bewaring gelê, want dit was vir hulle 'n skat, kosbaarder as goud of edelgesteente....

Van 161—180 het Keiser *Markus Aurélius* regeer. Hy was 'n filosoof: dit wil sê iemand, wat nadink oor die groot vraagstukke van die lewe, soos die ontstaan van die wêreld, die vraag na goed en kwaad, ens.... Hy was 'n goeie heiden — as 'n heiden tenminste goed kan wees! — en het tot lewensmotto gehad: dat 'n mens niemand moet kwaad doen of vervolg nie! Hy het die Kristene dan ook nie direk vervolg nie, hoewel dit sy openie was, dat hulle van koppigheid die marteldood seek....

Ons sê, hy het die Kristene nie direk of self vervolg nie, maar hy het dit ook nie verhinder nie, dat onder sy regering die arme Kristene by duisend-talle wreedaardig vermoor is.... Swaar plaë, soos aardbewings, pestilensie, watervloede, hongersnood en opstande in die Provinsies, het die Romeinse Ryk onder sy regering geteister: die gode was kwaad, so sê die Heidene, en natuurlik moes die gehate Kristene dit alweer ontgeld!—

JUSTINUS DIE MARTELAAR.

was een van die vernaamste slagoffers van hierdie dae.

As ons wandel deur die beeldegalery van die martelaarshelde, dan tref ons veral die beeld van Justinus die Martelaar. Hy is gebore in *Sichem* in *Samaria*. Sy vader, 'n heiden, wat die uitstekende gawe van die jongeling opgemerk het, laat hom deur beroemde manne onderwys en daarna baie reis, waardeur sy kennis en bekwaamheid nog meer toeneem. Maar by al sy geleerdheid bly daar tog nog altyd iets leegs in sy hart, wat hy met die wysheid van 'n heidense wetenskap nie kon versadig nie. Diep in sy siel was daar 'n verlangste na 'n wysheid, wat nie alleen sy verstand sou verlig nie,

maar ook aan sy gemoed vrede en rus sou skenk. En in sy soek na hierdie wysheid gaan hy as leerling na 'n heidense wêreld-wyse, wat hom met baie ophef van wysheid en deug spreek en van die nietigheid van die volksgode. Toe Justinus egter van hom wil weet, hoe dan die goddelike wese bestaan, wat oor die mens beskik, blyk die leermeester ewe onkundig te wees, as die leerling. Sonder geloof aan God meen die jongeling, kan 'n mens ook nie deugsaam en wys wees nie; en so verlaat hy hierdie leraar onbevredig en voeg hom by 'n ander beroemde man.

Hierdie tweede onderwyser vra vooraf 'n groot som geld vir sy onderwys. "Nee", dink Justinus, "n man, wat die waarheid vir geld wil verkoop, ag die geld hoër, as die waarheid"; en so soek hy 'n derde leermeester op. Eindelik kry hy dan ook 'n man, wat die roep had van groot wetenskaplikheid. Maar hierdie wyse wil hê, dat Justinus eers vooraf musiek grondig sal bestudeer, dan die sterrekunde, daarna die hoër wiskunde (rekenkunde), en as hy dit alles weet, kan hy begin om met die Opperste Wysheid kennis te maak!...

Dit lyk vir Justinus darem 'n al te lang omweg, en so soek hy andermal 'n wegwyser, wat hy dan ook kry. En hierdie wyse meen dit eindelijk te weet, want sy raad aan Justinus was, dat hy homself in eensame oorpeinsing moes verdiep, sal hy ooit die ware wysheid vind; want die bron van wysheid lê in die mens self!!

En so onttrek Justinus hom nou aan alle besigheid en omgang met ander mense en wandel op een-same weë in diep gepeins. Maar die rus vir sy siel vind hy ook hier nie.

Op 'n sekere dag wandel hy aan die seestrand en ontmoet daar 'n eerwaardige grysaard, met wie hy dadelik 'n gesprek aanknoop. Voorkome en manier van praat van die grysaard boesem die jongeling soveel vertrouwe in dat hy hom aanstonds sy

ganse hart bloot lê en vertel, hoe ydel al sy strewe na sielevrede tot hiertoe nog was.... Die ouman lê toe uit, dat dink sonder doen nie tot die ware wysheid kon lei nie: hy wys hom verder op die geskifte van profete en apostels, verhaal hom van Kristus, en vermaan hom tot ernstige gebed..... Daarop gaan hy heen.... "Ek het hom nooit weer gesien nie", skrywe Justinus later, "maar daar was 'n vuur in my siel aangesteek, en van daardie oomblik af voel ek my aangetrokke tot die profete en apostels en die vriende van Kristus"—

(Ons het hierdie bra lang stuk omtrent Justinus neergeskryf, om die Kristene van ons dae te laat besef, hoe swaar dit vir die ou Heidene was, om tot lig en vrede te kom, en hoe dikwels hulle tevergeefs daarna gesoek het.)

Justinus maak daarna kennis met die Kristene en die Kristendom. Hy soek opreg na die hoogste waarheid en vergeet nie, om ook daarby te bid nie, en so vind hy spoedig en volkome die vrede, wat alle verstand te bowegaan. Die innige blydskap, waarmee hy so baie-mal die martelare hulle dood tegemoet sien gaan het, oortuig hom verder, dat die troos, wat die geloof in die Here Jesus gee, die mens ook in sy sterwensuur by bly. En so word ook hy 'n getroue, ywerige belyer van die Evangelie.....

Van nou af aan gebruik hy sy groot kennis, om die miskende en deur die Heidene verkeerd voorgestelde Kristendom te verdedig. Selfs die Keiser Markus Aurelius stel hy verskillende verdedigingskrifte ter hand. En ook aan sy mede-Kristene het hy baie geskrywe tot vermanning en opbou in hulle allereiligste geloof. Maar, waar hy so veelvuldig weksaam was, kon hy nie lank die haat van die vyande van die Kristendom ontgaan nie. Hy word dan ook met 'n aantal Kristene in die gevangenis gewer, en aangesien hulle almal voor die regter

kloekmoedig en onbewimpeld hulle geloof bely, is hulle eers gegésel en daarna onthoof.

Dit het gebeur in *Rome* die jaar 163.

Die jong meisie,

BLANDINA,

'n slavin, is op die vreeslikste wyse gemartel—eers is sy op 'n rooster met gloeiende kole daaronder, gebraai, toe aan 'n paal vasgemaak en gegésel, daarna in 'n net gewikkel en so voor 'n wilde buffelkoei gegooi, wat haar eers met die horings deurboor en daarna vertrap het. En hierdie martelinge het vir daelank aangehou, waarop die arme Blandina, met haar verskeurde en verbrande liggaam, baie maal nog getuie moes wees van die folterings, haar mede-Kristene aangedaan. Niks kon egter die vroom, jong Kristin van haar geloof afbring nie. Onder alles roep sy gedurig maar uit: "Ek is 'n Kristin en onder ons Kristene word geen kwaad gedoen nie." Sy is eendelik met 'n dolk doodgesteek.

'n Vreeslike vervolging het ontbrand onder *Septimus Sévêrus* (193—211.) En dit was veral die *Noord-Afrikaanse Kerk*, meer bepaald die stede *Alexandrië* en *Karthago*, wat hierdie slag moes deurloop.

Verskillende mooi jongmeisies het gedurende hierdie vervolging hulle geloof met hulle bloed verseël. So is daar in *Alexandrië* die mooi

POTAMIAENA

gemartel; op die skandelikste manier het haar baie probeer om haar met jongmense tot sonde en afval te verlei; maar haar Heiland het haar gesterk om standvastig en getrou te bly, en so is sy toe saam met haar moeder in kook pek verband (kolende pek.)

Perpétua en *Felicitas*, twee jong vroue van

goeie famielie, het in *Karthago* hulle Heiland met die marteldood verheerlik. Altwee het op die kousementvloere van hulle gevangenislike moeder geword, waar hulle hete trane geweet het, en is later onbarmhartig van hulle ou kindertjies geskeur.... Swaar, baie swaar, het hulle dit vir albei, maar veral vir die arme *Perpetua* gemaak. Toe mishandeling en dreigemente nie wou help nie, het hulle haar grys ou vader, wat 'n heiden was, te saam met haar ou kindjie laat kom... Die grysaard val voor haar op die knieë neer en smeek haar om tog medelyde te hê met sy ouderdom en swakheid en met haar hulpelose ou kindjie, wat alleen in die wêreld agter sou bly. —"Julle maak dit vir my baie swaar", het sy snikkend geantwoord, "maar ek kan my Heiland nie verlogen nie; aan sy sorg en liefde gee ek my ou grys vader en my arme, hulpelose ou kindjie af."—

Ook sy is eers aan die horings van 'n buffelkoei vasgemaak en later met 'n lang mes deurboor.....

Die verhaal van die lyde en sterwe van die martelare bied ons 'n bladsy uit die Kerkgeskiedenis aan, so roerend, interessant en boeiend, soos 'n mens nêrens elders in die wêreld aantref nie. Want as jy die groot martelaarsboek van *Fox* in die hande kry, verlang jy na niks anders meer nie as 'n stil, een-same hoekie, waar jy ongestoord kan lees, geniet en..... ween!—maar daarin word nie alleen dinge vertel, wat jou treurig en hartseer maak nie, maar ook wat jou tot erns stem en tot selfondersoek uitdrywe....

(Ongelukkig het ons self nie meer die boek in besit nie!)

Laat ons die volgende twee paar gevalle neem, as voorbeeld, en nie vergeet om onder die lees daarvan so af en toe in ons eie hart te loer nie..

By die vervolging onder *Desius* het die biskop *Eudémon* van *Smirna* hom tot afval laat verlei uit

vrees vir die dood, en verskillende ander Kristene het toe sy ongelukkige voorbeeld nagevolg.

Des te yweriger was daarenteë die Presbiter (priester) *Pionius* om die gemeente te versterk en tot getrouheid aan te moedig. Sy woord en voorbeeld had groot invloed, en baie weier saam met hom om hulle Heiland te verlogen en aan die gode te offer.

Toe die bewaarder van die afgodstempel hom as 'n ongehoorsame na die mark sleep, spreek hy tot die aldaar vergaderde Jode en Heidene so oortuigend, dat sommige, met sy regskenheid bekend, hom toeroep: "Pionius, jy is die lewe wêrd, en die lewe is aangenaam; laat jou tog raai, man, en offer tog maar aan die gode..." Maar hy antwoord: "Mog God gee, dat julle vir julle laat raai om Kristene te word."—

Na enige dae, waarop hy saam met ander in die gevangenis was, word hy afgehaal deur soldate: "Jou biskop het saam geoffer", sê die kaptein aan hom. En niesteende al die weerstand, wat hy bied, sleep hulle hom die afgodstempel in en lê hom neer voor die altaar. En wat sou hy sien, geboeid soos hy daar lê om Kristus wil? Daar staan sy arme rampsalige biskop Eudémon, wat die lewe gekoop het met 'n offer aan die gode!... Maar wie sou nie liewers in die plek van die martelaar as in die van die biskop wil wees nie?

Die regter probeer Pionius nou deur listige vrae op 'n dwaalspoor te bring, maar hy bly standvastig en antwoord op alles maar net: "Ek is 'n Kristen". Die gevolg was, dat hy veroordeel en na die geregsplaas gesleep word, waar hy eers gekruisig en daarna verbrand sou word. Toe hy reeds uitgerek en gekruisig is, met ysternaels aan 'n kruispaal, sê die laksman aan hom: "Verander jou besluit, en ek trek die naels weer uit"...

"Ek het die spykers gevoel", antwoord Pionius.

Die beul bars uit van die lag en sê spottend: "Wat vir 'n sot is die kêrel tog!—daardie een gaan om onthoof te word, en hy bly die trotsaard om vergiffenis smeek."

Eindelik is hulle by die strafplaas aangeland, en die arme ongelukkige Niséforus jammer: "Ag, daar staan tog geskrywe: Bid, en jou sal gegee word, en jy wil my nie hoor nie".—

Ook hierdie woorde kon geen indruk maak nie op die onversoenlike hart van die verharde sondaar. En wat gebeur?—Kyk self en luister! Daar staan Saprishius met 'n doek voor die oë op die knieë, gereed om die genade-slag te ontvang. Die skerpregter het sy byl klaar en hy hef dit omhoog om die slag te gee. Nog 'n paar sekondes en Saprishius se kop rol oor die grond!—Daar blink die staal in die lug: pasop, Saprishius! Een.. twee.. drie.... "Wag", skreeu hy opeens sidderend en tandeklappend met ontsetting uit, "wag, laksman, moenie my kop afkap nie; ek wil doen na die gebod van die Keiser; ek sal offer aan die gode!"

Maar wat is dan nou aan die gang? Dit: op hierdie laaste, beslissende oomblik voel Saprishius hom opeens van God verlaat; die Gees van Kristus, die gees van liefde en vrede, kon nie woon in die hart van so'n onversoenlike sondaar nie; en daarom is hy verlaat op die drempel van die ewigheid.

Toe spring die nederige Niséforus by en smeek: "Moenie sonde doen nie, my broer! Hoed jou vir afval! Verlogen tog ons Heiland Jesus Kristus nie! Verbeur tog nie die martelaarskroon nie, wat al amper in jou bereik is".

Maar Saprishius gee hom ook tans geen antwoord nie, kon hom geen antwoord gee nie, waar God hom verlaat het. En die beul met die ander Heidene juig met uitbundige en spottende gelag....

Toe tree Niséforus na vorentoe en sê: "Ek glo

in die naam van die Here Jesus Kristus, wat hierdie man verlogen het,—so maak my dood!"

Verbasing gryp almal aan met die wending, wat die saak onverwags geneem het; die affêre word aan die stadhouer geboodskap en sy beslissing gevra. Eindelik kom die bevel om Niséforus dan te onthoof inplaas van die ontroue presbieter, en so sterwe hierdie eenvoudige maar opregte disiepel van Kristus onverwags die marteldood.....

Wat 'n les en 'n waarskuwing kom daar nie tot ons uit hierdie geskiedenis nie? Ons het 'n paar van die martelare, soos Siprianus ens., wat ons hier wou behandel, terwille van plaasruimte maar oorgeslaan, maar ons voel, dat dit nie ongepas sal wees nie, as ons 'n bietjie in ons eie hart afloer by die lees van hierdie gebeurtenis met Saprishius en Niséforus....

Kyk, kwaai-vrindskap en onversoenlikheid is een van die grootste volksondes onder ons. Ja, baie is so onversoenlik, dikwels en veral teenoor hulle eie vlees en bloed, hulle eie bloedverwante, dat dit soms alleen met die grootste moeite, en dit nog die moeite van vreemdes, sover kan kom, dat hulle tog eindelik afmaak; en hoe is die geafmaak dan nog? So, dat dit oor 'n paar dae weer van vooraf begin! Ja, die treurige en beskamende geval kom menigmaal voor, dat mense deur die Kerkraad op die Kerkplein na mekaar toe moet gebring word; en na 'n klipharde rusie, waarin hulle mekaar nog eens goed die waarheid vertel, maak hulle dan kastig af, en dit ook nog maar net, omdat hulle more aan die nagmaal wil gaan! Wat beteken so'n vredemaak, so'n vergiffenis vra, so'n vergewing skink, waar ander mense jou met moeite daartoe moes bring? Dis daarom ook geen wonder nie, dat die man kammalielies vandag afmaak, en as jy hom more weer ontmoet, dan is sy hart weer net so die boerplek van die Bose, as wat dit gister was! Ag, hoe treurig-tragies om uit te vind, dat die man, wat jy jare lank vir 'n ware ge-

lowige en opregte Kristen gehou het, so'n boos hart, vol wrok en nyd en haat, teenoor sy ewemens, sy eie vlees en bloed, in hom kan omdra!... Ag, hoe pynlik en beskamd vir hom en jouself, om uit te vind, dat die man, wat jy altyd gehou het vir 'n beter mens en Kristen as jyself, en in wie se teenwoordigheid jy jou altoos so klein in jou eie siel gevoel het, 'n arme verstokte sondaar is, wat nog nie eers die a—b—c van die Kristelike godsdiens ken nie of verstaan nie!

Nie waar nie? waar kom by so'n man die vermaning in:... "en 'n hartelike leedwese van die sonde en 'n ernstige voorneme, om van nou voortaan in waaragtige liefde en eensgesindheid met die naaste te lewe?"

Daarom sê ons: Laat ons 'n bietjie afloer in ons eie hart, as ons bowestaande geskiedenis lees, en daarby dink aan die woorde van Kristus: "Voorwaar, sê Ek julle, as julle die medemens, *wat teen julle gesondig het*, nie van harte sy misdaad vergewe nie, dan sal julle hemelse Vader ook julle nie julle misdade vergewe nie!"—

J. K.

Z.

23 Sept., 1926.

DIE RUÏNE VAN SIMBABWE.

Die laaste twee eeue word gekenmerk deur die vele nuwe uitvindings en ontdekkings op wetenskaplik gebied. Met reuse spronge het meer as een tak van die wetenskap vooruitgegaan. Die 19e en 20e eeue het die stoutste verwagtings van die geleerde wêreld van vroegre eeue oortref. Groot, veel en verreikend is die resultate van die wetenskap in die laaste twee honderd jaar. Die oppervlakte van die see krioel van stoomskepe; die hart van die oseaan word deurkruis met torpedo's; met 'n donderende vaart rol die stoom- en elektriese-treine oor die vlaktes van die aarde; 'n mens hoor nou van telefone, van draadlose telegrafie, van stoomrollers, van kanonne wat myle ver skiet; die lug word deurklief met lugskepe en die wolke word genader met huise wat honderde voete hoog is, sogenaamde „sky creepers”.

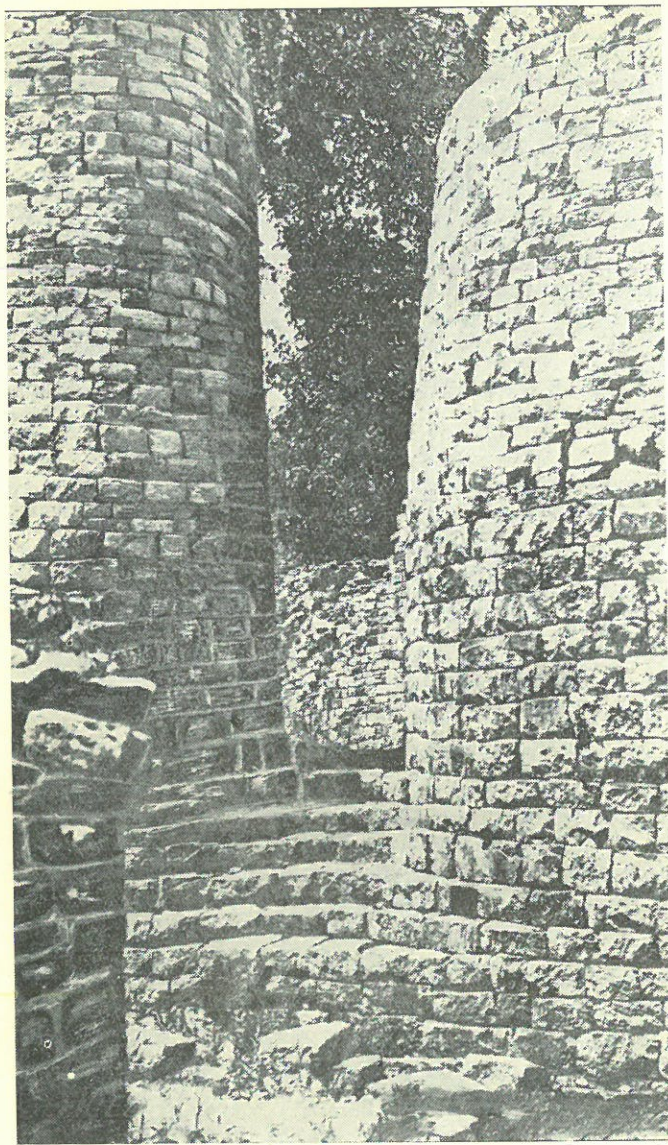
Maar tog, nietteenstaande al die nuwe uitvindinge en „wondere” van ons tyd, staan die mens van die twintigste eeu soms verbaas van verwondering by die handewerk van diegene, wat honderde, ja duisende jare voor ons jaartelling geleef het. Die sfinks en die piramiede van Egipte e.d. vervul ons met die grootste bewondering vir die oudheid. Allerlei onoplosbare vrae in verband met die boukuns

van die gryse verlede kom by ons op, maar die ou oeroue reuse bewaar hulle misterieuse stilswye.

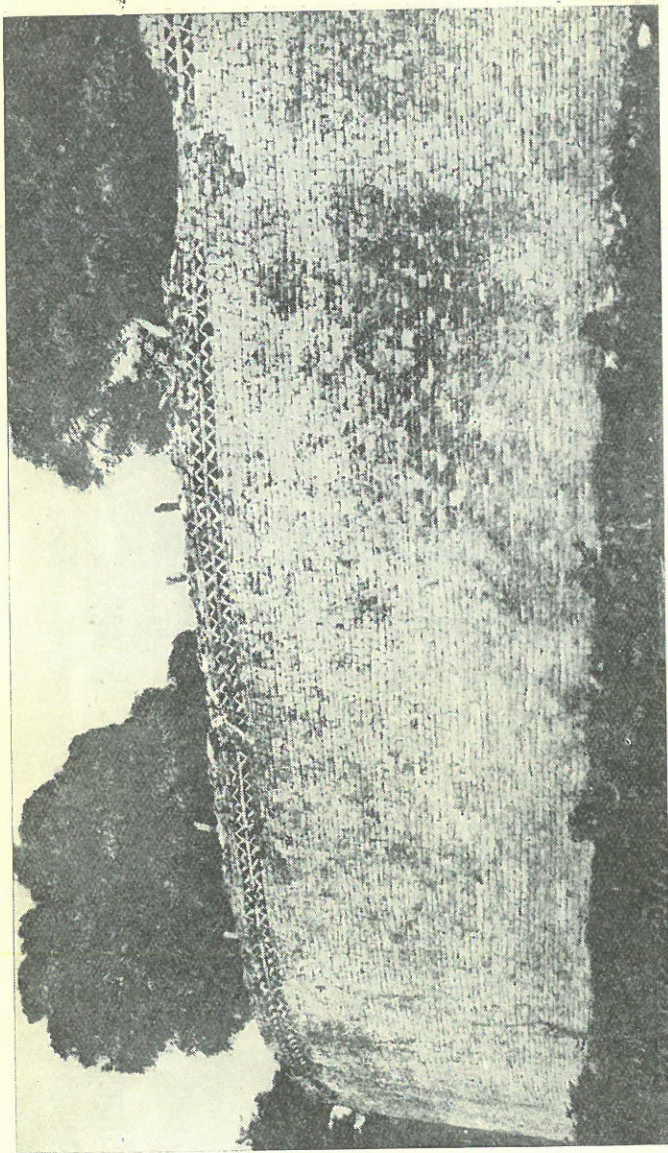
Ook in Suid-Afrika is daar nog van die „wonderere” van duisende jare gelede, n.l. die ou ruïnes wat orals verspreid is in Rhodesië en waarvan die van Simbabwe die beste bewaar gebly en die mees bekende is.

Die woord Simbabwe is 'n kafferwoord wat beteken klipgeboue. Die ruïnes bestaan dan ook net uit klipmure. Simbabwe is 'n meervouds vorm. Daar is ook meer dan een ruïne, alger naby mekaar. Een van die ruïnes is gebou op 'n hoë graniet koppie, wat weens die steile kranse net van een kant bereikbaar is. Een muur daarvan staan op die rand van die krans.

Die mooiste en interessantste van die ruïnes, wat ook die beste bewaar gebly het, is egter die sogenaamde tempel, 'n ovaalvormige gebou, 280 tree rondom en ± 100 tree in deursny. Die mure is nie gemetsel nie, maar net gepak. Die klippe is gekap tot die gemiddelde grootte van 'n baksteen. Die merke van hamer en beitel is nog sigbaar. In die omgewing is baie klipplate en rotsblokke, waaruit die klippe waarskynlik gekap is. Die klippe is so netjies en gelyk gestapel dat meer as een boer seker nie sal omgee om so'n kraal op sy plaas te hê nie. Die bekwaamheid van die pakwerk dwing die bewondering af van die beste argitekte. Die feit dat die mure al vir duisende van jare blootgestel is aan die vernielsug van mens en dier, wind en weer getrotseer het en tog nog in so'n goeie kondisie is, is 'n bewys hoe deeglik en sterk dit gebou is. Die eentonigheid van mure wat uit ewe groot bakstene bestaan word nie gevind in die mure van Simbabwe nie, want die groter lae word afgewissel deur lae van kleiner klippe. Om die mure duursamer en sterker te maak is hulle onder breër as bo, reëlmatig word hulle altyd smaller hoër op. Die dikte van die

Simbabwe Ruine: Tempelingang.

Zimbabwe Ruïne.

mure is by die fondament omtrent twaalf voet en bo ag voet. Die mure is van twintig tot omtrent veertig voet hoog. By die hoogste plek van die muur het ek vyf en sewentig lae klippe getel. By die ingange of deure is die mure rond. Daar is drie ingange. Die trappe van die ingange is omtrent drie voet hoog. Die lae van klippe, waarvan die trappe gemaak is, maak van weerskante elegante, semi-ronde krommings na binne. Net langs die ingange in die binnekant is daar aan beide kante ronde stutmure, net soos klein, ronde torentjies.

Bo aan die buitekant van die hoogste muur is daar versierings aangebring deur plat klippe in V-vorms te pak.

Binne is die groot ruimte verdeel in verskillende lokale en 'n paar lange, noue, kromme gange, wat die raadselagtigheid van die ruïnes nog vermeerder. Die langste gang is 60 à 70 tree lank en op sommige plekke so nou, dat as ek my arms uitsteek, dan kom my ellenboë weerskante aan die mure. Daar die mure aan albei kante hoog is en sonder vensters, is die lange gange slegs half verlig.

Binne die tempel naby die oostelike muur staan 'n massiewe ronde toren, ook van klip gestapel, ongeveer dertig voet hoog, onder twintig tree rondom en bo ongeveer tien tree in omtrek.

Die ou ruïnes is ongetwyfeld die merkwaardigste monumente in Suid-Afrika, wat uit die gryse oudheid vir ons bewaar gebly het.

Eeue en eeue het oor die trotse ou ruïnes gegaan en nog het die ondersoekingsgees van die mens nog niks met sekerheid omtrent die oorsprong daarvan kon vasstel. Daar hang 'n waas van geheimsinnigheid oor die ou reuse uit die prehistoriese tyd. Wie het die grote, bewonderingswekkende enersjie aan die dag gelê om die kolossale mure op te trek? Vir watter doel is dit gebou? Hierop kan geen definitiewe antwoord gegee word nie. Die teorieë hier-

omtrent is baie uiteenlopend. Sommige geleerdes meen dat Simbabwe gebou was deur die Fenisieërs; andere reken dat dit die werk van Arabiere is. Dit word ook in verband gebring met Ofir, vanwaar koning Salomo soveel goud laat haal het, veral deur romanskrywers b.v. Ds. S. J. du Toit in sy roman: „Die koningin van Skeba” vgl. 1 Konigen 9 vers 27 en 28; 22 vers 49, en 2 Kronieken 8 vers 18.

Daar is veel wat pleit vir die teorie wat Simbabwe in verband bring met die goud uit Ofir. Uit 1 Kon. 10²² blyk dat die skepe die reis in drie jaar gedaan het en goud, sandelhout, edelgesteente (1 Kon. 10¹¹), silwer, ivoor, ape en poue (1 Kon. 10²²) meegebring het.

Volgens Quatremère, Movers e.a., moet die goudland van Ofir in die Oos-Afrikaanse kusland Sofala teenoor die eiland Madagaskar gelê het. Die reisiger Mauch steun die bewering. Ook Merensky, ’n superintendent van die Berlynse Sendingsgenootskap bevestig die opvatting en beweer dat Arabiese reisigers die streek land, waar die ruïnes staan, beskouw as die Ofir van Salomo, en dat die Arabiere reeds in 1500 hulle goud daarvandaan gehaal het. Portugese seeliede het in 1506 twee Arabiese skepe met goud naby Sofala gekry. Daar bestaan ook ’n tradisie onder die Arabiere langs die kus van Oos-Afrika, dat die Sabeërs (Scheba) grote hoeveelhede goud van die ooskus van Afrika na Arabië gebring het. (vgl. Jes. 45¹⁴.) Portugese beriggewers van die sestiende eeu maak ook hiervan melding. De Barros beweer dat die Arabiere toe al reeds die ruïnes as eeueoud beskou.

Volgens die beskouing sou die kosbare sandelhout afkomstig wees van die taksusboom, wat baie in die streke voorkom. Edelgesteente n.l. topase en robyne is ook daar te vinde. Ook ape en ivoor is daar volop. Of silwer en poue ook daarvandaan uitgevoer werd, kan nie met sekerheid bewys word.

Die feit, dat die ruïnes altyd voorkom in die selfde streek waar die ou prehistoriese goudmyne gevind is, pleit ook vir die onderstelling dat Simbabwe die ou goudland van Salomo was, veral wanneer rekening gehou word met die verklaring van die beste mynensjoneers dat die goudmyne eeueoud is. Volgens hulle wys die metode van werk en die bekwaamheid wat in die myne aan die dag gelê is na Semitiese werkers. Die grootste myne is in soliede rots tot oor die honderd voet uitgekap.

Die relikwieë, wat in die onderste lae puin van die ruïnes gevind is, wys ook na ’n Semitiese oorsprong. Allerlei goue ornamente en versiersels tot ’n waarde van ’n paar duisend pond werd daar opgegrawe. ’n Groot aantal Falli (afgodsbeeldjies wat gegrawe. ’n Groot aantal Falli (afgodsbeeldjies wat vrugbaarheid simboliseer) wat ooreenkom met Fenisiese afgodsbeeldjies werd ook gevind. Die rondetorens is ’n stuk Semitiese argitektuur, en die V-vormige versiersels in die oostelike muur van die s.g. tempel kom veelvuldig voor in al die ou Egiptiese monumente en op Fenisiese geldstukke.

Die ou ruïnes is o.i. die handewerk van Semiete.

Die ou groot handelspaaie vandaar na die kus en ook noordwaarts gee ook die indruk dat die goudvervoer werd na die hawe om vandaar skeep te gaan na die Noorde.

Daar bly nog een vraag oor waarby ons korteliks wil stilstaan en dit is: vir welke doel werd Simbabwe gebou? Sommige navorsers meen dat dit bedoel was as store en forte om die goud daar te bewaar, totdat dit na die kus kan vervoer word.

Andere meen dat dit vir godsdienstige doeleindes gebou was n.l. om te dien as tempel of gebou vir godsverering. Die laaste beskouing skyn ons die aannemelikste te wees. Waarskynlik was die natuurgodsdienst daar in swang. Dit lyk as of Simbabwe altyd dakloos was. Dit is dan ook meer geskik vir

die natuurgodsdiens. Dit ontvang dan meer son, lig ens.

Dis seker dat ons betreklik min met sekerheid van die ruïnes van Simbabwe weet. Miskien sal later deur opgrawings die gordyn van geheimsinnigheid, waarin die ruïnes gehul is, opgelig word. Ongetwyfeld verlang iedereen, wat die majestieuze ruïnes gesien het, om meer, veel meer daarvan te weet.

JOH. DREYER.

PLEIT VOOR DE EENHEID VAN HET PROTESTANTISME.

Dezer dagen kreeg ik in handen eene aflevering van het tijdschrift Internationaal Christendom (10e Jaargang, No. 3). Deze was uitgegeven met het oog op den Vredes-Zondag die op 1 Augustus werd gehouden in Holland.

In dit tijdschrift werd mijn aandacht zeer getrokken door een opstel van den heer J. C. Wissing, met het opschrift: „Twee pleiters voor de eenheid” die in het vorige nummer had geschreven over de vraag: „Is Evangelische Katholisiteit mogelijk?”

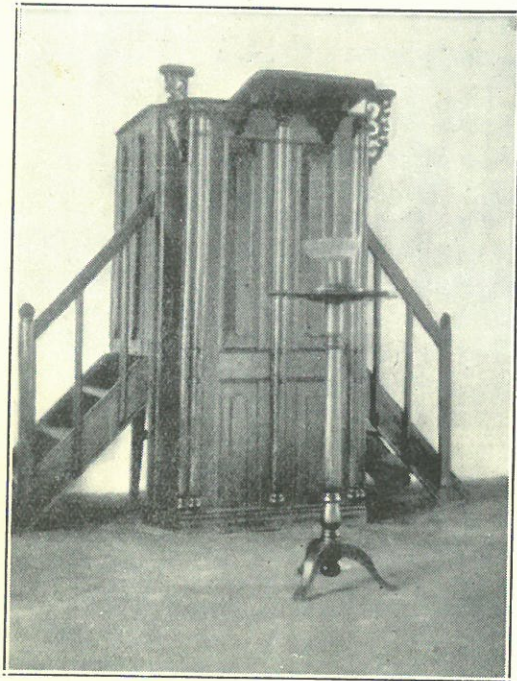
Wij leven in een tijd van eenheids pogingen van Verenigingen van verbonden. Dat er in vele opzichten een streven naar eenheid is, kunnen wij goedkeuren. Maar aan dit jagen naar die goede zaak zijn ook groote nadeelen verbonden. Wanneer door den nood der tijden druk wordt uitgeoefend op den eenling en men in eenheid — en samenbinding heil zoekt, gebeurt het ook zeer gemakkelijk, dat bijeen gebracht, ineengeschroefd, of in een geheel wordt wat eigenlijk niet bij elkander behoort. Wanneer dan later de druk ophoudt, of de tijden veranderd zijn, (en de geschiedenis toont dat telkens), zien we dikwijls alles weer uit elkander spatten en is de verdeeldheid menigmaal veel groter, en veel scherper geteekend, voor dat van eenheid sprake was. Elkander weersprekende beginselen, tot eenheid

saamgeperst zijn op den duur oorzaak, dat dit alles weer uit elkander spat.

Een ander, niet minder groot gevaar dreigt ook als gevolg van dit eenheids-streven. Wordt er gens een vereniging van by elkander behorende menschen tot stand gebracht, dan is er meestal een tegenwerking, en zich vereenigen van andere groepen die bij de eersten zich niet kunnen of willen aansluiten, en ook krachtens hun beginsel zich afscheiden van die anderen, en ontstaat er een strijd tusschen die twee of meerdere verschillende vereenigingen, bonden. Wij zien dit op elk levensgebied.

De Socialisten hebben zich bijna in elk land vereenigd in verschillende werkmans-bonden, die nu sterk door hun samenstaan, trachten het roer overal in handen te krijgen. Tegenover hen vereenigen zich nu de niet Socialisten die hun levensbestaan bedreigd zien. Hierdoor is ontstaan en ontstaat elken dag weer de klassen strijd, die dikwijls bitter is en haat en nijd veroorzaakt.

Reeds sedert eenige tientallen van jaren zijn de protestantische christelijke kerken bezig geweest en zijn nog bezig een groote vereeniging, of alliantie te bewerken. De gedachte, welke aan deze beweging ten grondslag ligt, is zeker zeer goed en getuigt van het bewustzijn, dat alle in Christus geloovende menschen, één behoren te zijn als leden van één lichaam. De geschiedenis echter leert dat zulke vereenigingen telkens mislukken ook daar, waar zeer wijze, zeer geleerde mannen of vrouwen met grooten ijver deze zaak voorstaan en trachten te bevorderen. Hoe het met het najagen van dit ideaal van 1914 tot 1918 is gegaan weet ieder genoeg. Het ideaal, eenheid in Christus was hoogstaand, maar het heeft zijn doel niet kunnen bereiken. Integendeel haat en nijd hebben zich weer getoond en de liefde, de eenheid is weer verdwenen. Er is nog meer tweedracht en strijd ontstaan. Uitwendige zowel als Inwendige zending, welke de Europeesche pro-

*Preekstoel en doopvont in Ned. Herv. Kerk te
Humpata.*

testantsche kerken samenbonden en iets deden zien van eenheid in Christus, bewijzen duidelijk, dat al die vereenigingen, bonden, allianties, of hoe men ze noemen wil, uit elkaar weer spatten, zoodra politieke of economische belangen de vrede der volken bedreigen en verstoren.

Het is tot zekere hoogte onverstaanbaar, hoe vele geleerde en scherpzinnige mannen en vrouwen, die de geschiedenis zoowel die der vorige, als van deze eeuw kennen, telkens weer er over kunnen denken, congressen saam te roepen ter bevordering der eenheid der kerken en die gedachte weten om te zetten in daden. Waarschijnlijk hebben wij hierin te zien eene reactie tegen de verscheurdheid en verdeeldheid, die is ontstaan in en door den laatsten geweldigen oorlog.

Immers, na elke groote oorlog is die reactie gekomen en de resultaten ervan kunnen niet altijd bevredigend genoemd worden.

Toen in 1925 te Stockholm door den Bisschop der Luthersche kerk in Zweden een congres werd bijeengeroepen ter bevordering van de eenheid der protestantsche kerken, waren er onder de uitnemendste leiders op christelijk protestantsch kerkelijk terrein die dat ideaal wel heel mooi vonden, maar het onbereikbaar achtten. Vooral in Duitschland, waar men nog maar al te zeer pijnlijk gevoelde, hoe zwaar het streven naar eenheid door den oorlog was geschokt, openbaarde zich duidelijk de vrees dat men zou komen te staan voor een onoplosbaar probleem. Het zou een internationaal congres wezen, waar niet alleen Lutheranen, Calvinisten, orthodoxen en vrijzinnigen elkander zouden ontmoeten, maar ook naast de Duitschers de Engelschen, de Fransen, op een platform zouden staan, en zouden geroepen worden om samen te werken. Er was zelfs onder de kerkelijke voormannen een zeer sterke invloedrijke partij, die het opgaan naar dat Con-

gres tegenstonden. Hoewel die tegenstand niet werd doorgezet, bewees deze toch, dat er groote twijfel bestond over het welslagen van dit congres. Men vreesde voor het uitwischen der lijnen en het aansturen op een eenheid, die niet alleen alle individualiteit, alle eigenaardigheden der kerken zou dooden, en een leerstelsel zou willen opbouwen, dat aan allen zou voldoen en juist daardoor ten slotte niemand zou bevredigen.

Gelukkig is het zoover niet gekomen. Het congres heeft zich niet bewogen op het gebied van leerstellingen, of kerkrechterlijke eenheid, maar zich uitgesproken over deze gedachte, dat de ware eenheid der christenen moet zijn, de eenheid der liefde in Christus.

Nu zijn er in dit jaar twee boeken verschenen die over dit congres in Stockholm handelen, en uiteenzetten, wat men eigenlijk onder de eenheid van het protestantisme verstaat. Die boeken zijn André Bouvier.—*L'unité du Protestantisme*, (De eenheid van het protestantisme) en Dr. N. Söderblom:—*de ware broederschap*."

Uit beide boeken blijkt duidelijk, dat men niet gestreefd heeft naar „eenvormigheid", maar naar „eenheid".

Het is goed dat ons dit duidelijk gezegd wordt en noodig ook. Godsdienst is een zaak des harten. Schoon en kernachtig is dit uitgedrukt door den kerkvader Augustinus in deze woorden: *credo ut intelligam* (d.w.z. ik geloof, opdat ik mag verstaan). In onze dagen leert men: „*Intelligo ut credam*" (d.w.z. Ik (zoek te) begrijpen, om te kunnen gelooven). Vandaar zooveel ongelooft, omdat men van het geestelijk leven een zaak des verstands en niet des harten heeft willen maken. „Eerst verstaan en dan gelooven; zoo leert men nu.

De reden waarom Ds. Söderblom zoo op eenheid der protestanten aandringt is wel aanwezig. Te-

genover de sterke organisatie van de Roomsche Katholieke eenheid, staat het zoo verdeelde en in allerlei groepen verscheurde protestantisme: tegenover het in de protestantsche kerken zoo veelvuldig voorkomen van de heerschappij van het verstand, staat het meer en meer doordringen in Europa, van het gemoedelijk gevoelsleven van het Buddisme dat hoe langer hoe meer invloed krijgt onder de intellectueelen van onzen tijd. De Roomsche kerk heeft in den laatsten tijd invloed gekregen op vele protestanten, die behoefte gevoelen aan gezag. Budda geeft aan velen gevoels-godsdienst, waarna zij streven die moede zijn van het te eenzijdig karakter van het protestantisme dat te veel nadruk legt op leerstelligheid.

Wat stelt men nu tegenover beide richtingen? Het eenvoudig christendom van Jezus, die én in Zijn leering, én in Zijn leven de nadruk heeft gelegd op die groote éénheid des Vaders en des Zoons „de eenheid der liefde". Deze moet er ook zijn in de kerk, en waar deze is daar is vrede.

Het is noodig, zooals ik boven schreef, dat wij goed verstaan dat het Congres in Stockholm dus geen eenvormigheid heeft gewild, maar éénheid. Eenvormigheid zal men nooit krijgen in de kerk, zelfs in Rome is zij niet, al schijnt dit ook wel zoo te zijn.

Eenvormigheid kan niet bestaan, omdat het dagelijksche zoowel als het geestelijke leven van zoo verbazend veel verschillende omstandigheden afhangt. In het leven heeft men rekening te houden met nationaliteit, huizezin, persoonlijkheid; met karakter, gevoelsvorming, intellectualiteit: ook met klimaat, levensvoorwaarden, woonplaats, volksgeschiedenis. Dit geldt ook van de christelijke kerk, die nauw samenhangt met de gesteldheid der verschillende menschen en volken.

Daar is wel eenheid in de kerk te vinden, n.l. die in Christus. Zij is niet vrucht van redenering of van onderwijs, maar van gevoel. Haar grondslag is de liefde, waarmede Hij ons heeft liefgehad. Daarom moet de Evangelie-prediking, Christo centrisch zijn, d.w.z. moet Christus in alles het middelpunt wezen. Dat is juist wat en Rome en Budda niet hebben. Bij Rome is het middelpunt de Paus. Bij Budda het streven naar rust dat ten slotte gevonden wordt in zelfvernietiging. Daarom kunnen noch Rome, noch Budda samen gaan met het Evangelie, zooals de protestantsche kerken dat bezitten.

Op die eenheid in Christus is in Stockholm aangestuurd. Zij is niet verloochening, verdoezeling, verflakking van eigen overtuiging. Zij eicht geen karakterloosheid. Eenheid zoekt gemeenschap van individuen, persoonlijkheden en gemeenschap wordt alleen gevonden waar liefde is. Zij is, zooals Christus zich heeft uitgedrukt, daar waar alle individuen één zijn gelijk de rank in de wijnstok één is en zijne leven krijgt en onderhoudt uit de sappen van den plant waartoe allen behooren.

Het is een dikwijls besproken feit, dat velen van onzen tijd van den kerk vervreemd worden, omdat die eenheid der liefde in haar wordt gemist. De menschheid zucht op elk levensterrein onder het juk van de zelfzucht, ook in de kerk. Ieder staat op zich zelf, zoekt zichzelf, bedenkt niet wat der anderen is. De zelfzucht regeert niet alleen in het leven der natien, der politiek: zij doet dat ook in de kerk. Vandaar die verdeeldheid op kerkelijk gebied, dat vereten, verbijten van elkander: dat zoeken naar grootheid, naar schittering in de wereld. De kerk is aan de wereld gelijk geworden, is in de wereld opgegaan.

De kerk moet weer de eenheid der liefde openbaren. Door die eenheid der liefde met den Vader en tot de menschen, die in het leven van den Zoon

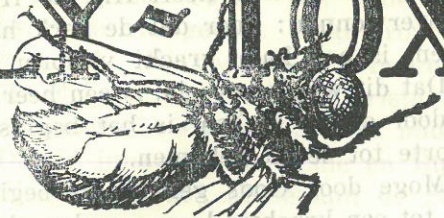
openbaar is geworden, en aan het kruis haar hoogtepunt heeft bereikt, heeft Hij, de Heiland de wereld overwonnen: door dat de kerk haar heeft losgelaten, is ook haar kracht verloren gegaan.

Dat dit wordt gevoeld, is een heerlijk verschijnsel: door dit te zoeken, is het beginsel der wedergeboorte tot leven gekomen.

Moge door Gods genade dit beginsel meer en meer tot een krachtig leven worden, dan zal ook een betere geest onder de volken zich openbaren, en waarlijk vrede op aarde komen.

V. B.

FLY-TOX

Maak Hulle Dood

(GELD TERUG AS DIT NIE DOOD MAAK NIE.)
(PROEF GROOTTE BLIK)

2/6

INSLUTTENDE SPREIER.

As u handelaar nog nie sy voorraad FLY-TOX ontvang het nie, stuur ons dan 'n posorder vir 2/6 en ons sal u posvry 'n proef grootte blik (8 ons.) stuur met Vry Proef Spreier.

Uitreikers vir Suid-Afrika:

REX PRODUCTS DISTRIBUTORS,

30 Arthur's Chambers, Durban.

Foon 2286.

Tel. Fly-Tox.

DIE GEGARANDEERDE INSECTICIDE

KINDERVRAGEN.

Uit mijn aantekenenboek over mijn oudste zoontje.

Hij stond in zijn nachtkleertjes boven op den kant van zijn bed en keek over de rand van de open deur in mijn studeerkamer.

't Kind: Ik kan niet slapen, ik lig al maar te denken: Waar komen toch de kindertjes vandaan? Mammie zegt: van de ooievaar, maar dat is niet waar hè? Mijn maat op school zegt: ze worden door de nurse besteld. Dat heeft zijn Mammie weer gezegd. Maar waar heeft de nurse ze dan besteld?

Vader: Kijk mijn jongen, wat jou Mammie vertelt dat is toch een beetje waar, want zij bedoelt dat kleine kindertjes eigenlijk geschenken zijn. En wat jou maat zijn Mammie vertelt is ook een beetje waar. Als er een kindje komt is de nurse er ook bij, die helpt en versorgt.

't Kind: U zegt „een beetje waar, dus niet heelmaal”. Ik weet ook dat de Heere Jezus één is, want hij is God. Hoe kan dat?

Vader: Ja, dat is zoo. Je weet dat de Heer Jezus God Zijn Vader noemt, nietwaar? Nu, dat komt omdat de Heer Jezus wist dat Hij de Zoon was. Jij weet immers dat jij mijn zoon bent. En behooren wij nu ook niet bij elkaar en als jij met mij wandelt aan mijn hand zijn wij dan niet één?

't Kind: Ja, pappie.

Vader: Gisteren heb je, toen je bij me zat te spe-

len een postkaart doorgeknipt, weet je wel? waarvan je een stoeltje wilde vouwen. Nu had je 2 stukken van die kaart, is 't niet? En toch — was het één kaart. Toen de Heere Jezus naar de aarde ging, ging hij weg van Zijn hemelschen Vader en toch bleven zij één. De Heere Jezus is het liefste en heerlijkste wat God had en toch heeft Hij hem aan ons gegeven. Maar eigenlijk is al wat mooi en liefelijk is van Hem. Van Hem die mooie bloemen in den tuin en de zingende vogeltjes. Ze komen er zoo maar, omdat de Heer het wil. De groote menschen begripen natuurlijk veel, maar alles kunnen ze niet begrijpen, dat kan alleen God. Onthoud nu maar vast, dat de kindertjes net als de bloemen en de vogels een geschenk van den Heer zijn.

't Kind: Ja, de juffrouw van de school zegt: „de Heere zegt so maar so en dan komt het er.” Pa, zijn Mozes en Elia nóg in den hemel?

Vader: Ja, als je eenmaal in den hemel bent, ben je er voor altijd.

't Kind: Maar Lena zegt: Als je dood is, blijf jij dood. Is dat waar, pa?

Vader: Neen, Lena weet het niet. Na den dood brengt de Heer allen die Hem liefhebben, in den hemel.

Kind: Ik geloof dat ook Pa. Ik word toch predikant, ik word tóch predikant! Dan zal ik dat allemaal weten. Ik ben nou blij dat ik alweer zooveel weet van Pa.

Vader: Ga nu maar lekker slapen hoor.

Kind: Ja, nacht Pappie.

Ik had mijn tekst gevonden voor den volgenden Doopzondag: „Hun engelen zien altijd het Aangezicht huns Vaders, die in de hemelen is.”

G. E. ALERS.

Lichtenburg.

GEDENKSCHRIFT VAN ANNA ELIZABETH STEENKAMP, Geb. RETIEF.

Dit gedenkschrift is gemaakt voor mijn familie, kinderen en kindskinderen, thans nog in de binnenlanden woonachtig, opdat zij mogen weten waarom hunne ouders en grootouders hun moederland hebben verlaten en welke angst en benauwdheid, pijn en smart, honger en kommer, zoowel van vijanden als van vuur ons getroffen hebben, en oorzaak waren van veel droevig zuchten en bittere tranen, hoewel wij geleid en beschermd werden door onze getrouwe God en Vader in deze zware omstandigheden.

De redenen waarom wij onze erven en plaatsen, goed en bloed, verlaten hebben, zijn de volgende:-

1. De onophoudelijke strooperijen en diefstallen der kaffers en de overheersching en trotsche behandeling van hen; en ofschoon ons Goevernement schoone beloften aan ons gedaan heeft, hebben wij nochtans geen compensatie voor onze geroofde goederen ontvangen.

2. De schandelijke en onrechtvaardige handelwijze met betrekking tot de vrijheid onzer slaven en nochtans heeft die vrijheid ons niet zoozeer verdreven als hunne gelijkstelling met de Christenen, strijdig met de wetten van God en het natuurlijk onderscheid van afkomst en Geloof, zodat het onverdragelijk was voor elk fatsoenlijk Christen onder

zulk een last te buigen, waarom wij dan ook ons liever verwijderden, om des te beter ons geloof en de leer in zuiverheid te behouden.

3. Maar het is onnoodig van deze geschillen hier iets meer aan te halen, bewust zijnde dat gij met al deze zaken bekend zijt; maar ik wil u liever verhalen, wat ons is wedervaren op onze uittocht.

Vóór ons waren twee troepen menschen vertrokken. De eerste waren de Taljaards en Liebenbergs, waaronder de eerste droevige moord voorviel door de groote kafferconing Massilikatzi. In die slag heeft Potgieter met 40 man ruim duizend kaffers verslagen, doch wij zelf waren niet in dat lager. De geruchten echter van deze moord waren oorzaak dat wij de Kolonie des te spoediger verlieten om onze medebroeders te hulp te snellen. De moord door Massilikatzi gepleegd, gebeurde op de 2e September, 1836.

Een andere troep onder G. M. Maritz, als hoofd, alsmede mijn oude vader, Francois Retief, zijn op de 5e November, 1836 uit de Kolonie vertrokken, en ik en mijn huisgezin moesten blijven omdat mijn man te ziek was; maar op de 5e Mei, 1837 zijn wij ook uit de Kolonie vertrokken, alleen met onze kinderen, dienstboden en vier wagens. Ons vertrek van Zeekoerivier ging gepaard met vele zwaarigheden, want ik had een zieke man en een ziek kind om voor te zorgen en had zelve een zware verkoudheid. Het moeilijkste van alles was nog dat wij dagelijks ons kruit en lood onder de grond moesten verbergen en des nachts met de wagen laten halen.

De oorzaak hiervan was, dat wij veel ammunitie hadden en het was belet daarmede te vertrekken. Eindelijk kwamen wij met veel moeite en groot gevaar over de Oranjerivier, en daar offerde ik dankbaarheid aan God, omdat Hij ons tot dusverre geholpen had. Toen kwamen wij tot ons ongeluk onder de Bastaards, welke ons zeer brutaal ontvingen, zeggende dat zij recht en last hadden ons alles te

Anna Elizabeth Steenkamp, (geb. Retief.)

ontnemen en te ontroven, want die natie is reeds sedert lang bekend als de grootste roovers en kwaaddoeners op de wereld. Onze dienstboden verlieten ons, en de meisjes, alhoewel zwak en teeder, waren genoodzaakt de wagens te drijven en te leiden, ja zelfs het vee aan te jagen door al die onbeteugelde natien. Ons geselskap werd niet vermeerderd, wij waren maar met vier wagens, doch bleven echter welgemoed, de hoop koesterende op betere dagen, onze harten vertroostende en op blijdere dagen hopen.

Wij moesten echter nog twee soorten van bastaards doortrekken, namelijk de Korannas en Boschjesmans, met verlies van een gedeelte onzer paarden en beesten.

Met verheuging en blijdschap bereikten wij Rietrivier, en daar vonden wij eene menigte menschen, die de eerste Christenen waren, die wij op onze lange tocht gezien hadden. Hier vertoefden wij twintig dagen, uit oorzaak dat mijn man te ziek was om de reis verder voort te zetten; doch hij was nauwelijks beter of wij trokken voort met onze vier wagens. Toen kwamen wij in een land, dor, zonder hout of mest, waar het gras zoo hoog stond dat wij nauwelijks de kinderen en het vee konden vinden. Alhier hadden wij ook bittere koude en zware regens.

Eindelijk kwamen wij bij de koning Marokko en de Kaffers kwamen ons bij honderden tegemoet, omringden onze vier wagens gelijk twee muren. Aan het zendelingshuis, dat in het midden van des konings stad stond, verzuimden wij een weinig, en de groote koning Moshesh met zijn dienaar en de klerk van Marokko kwamen om te zien of wij apprenticen of slaven bij ons hadden, om ze ons te ontnemen.

Toen wij Marokko verlaten hadden, hadden wij zware omstandigheden door te staan, want wij konden geen weg krijgen en dit was oorzaak dat wij

herwaarts en derwaarts moesten zwerven en konden niemand krijgen om ons terecht te helpen of te onderrichten, doch zagen verlaten kralen en lagers en ons vee stierf in menigte; boven dat alles waren wij in een landstreek schaarsch van hout, doch vol van verlaten kralen en hier en daar hoopen doodsbeenderen van de natien door Massilikatzi vermoord en uitgeroeid. Hier was overvloedig wild van alle soorten.

Eindelijk na vier maanden bereikten wij Zandrivier, doch daar wij geheel op de verkeerde weg waren, reed mijn zoon uit te paard om te zien of hij iemand krijgen kon om ons den weg te wijzen, en het gelukte hem tot onze grootste blijdschap op den 24en Augustus 1838, menschen te ontmoeten; op den 25en beviel ik van mijn laatste kind. Hierin bespeurde ik de waarheid van 's Heeren Woord, dat wanneer de nood ten hoogste gestegen is, Hij nabij is. Wij hadden nochtans het voorste gezelschap niet gevonden, waarvan de heer Maritz het hoofd was, noch mijn vader; doch drie dagen na de geboorte van mijn kind (op den 28en) vervolgde Kommandant Potgieter met de zijnen de reis en toen kwamen wij allen bij elkander.

Het was echter nog voor ons te moeilijk om met zooveel menschen voort te reizen, daarom waren wij verplicht, door een brandend veld te trekken, alwaar wij in grooten nood verkeerden, dat onze kinderen zouden verbranden. Van ons vee is een gedeelte verbrand en van anderen verbrandden geheele troepen. Gedurende de reis trokken wij door het land van twee soorten bastaards, de Korannas, Boschjesmannen, Marokko en Moshesh. Nu moesten wij door het grondgebied van de groote Massilikatzi, doch daar zijn kracht verbroken was door den heer Maritz, hadden wij niets van hem te vreezen.

Toen wij de Sinkoejala achter ons hadden, ontmoetten wij in de nabijheid van Drakensberg, de

WelEd. heer Piet Retief met de eerste landverhuizers, alsmede mijn oude vader Francois Retief en den Eerw. heer Smit; zulks verschaftte ons groote blijdschap, want nu hadden wij in eerstgenoemde een persoon om onze bestaande wetten uit te voeren, en in laatstgenoemde een leeraar om in Gods Woord te onderwijzen, den Doop en het Heilig Avondmaal toe te dienen, zoodat onze godsdienst bloeide. Elke Zondag en elke avond was er openbare godsdienst-oefening, en dit maakte onze reis door de woestijn aangenaam, ziende dat de Heer ons niet verlaten had.

De heer Maritz was met een gedeelte der landverhuizers vooruit gegaan, maar wij vertrokken spoedig onder de bevel van den heer Retief tot op den grooten Drakensberg, en vandaar vertrok de heer Retief met vijf man naar den koning Dingaan, om het land van hem te koopen of te verruilen, hetgeen ook geschiedde.

Ook moet ik nu iets verhalen van Sinkoejala. Zoolang wij op Drakensberg vertoefden, werd Sinkoejala aan diefstal en rooverij schuldig bevonden, want hij had zijn volk te paard en gewapend met geweren en gekleed naar Dingaan gezonden om beesten te stelen. Wij waren er niet mede bekend, maar toen de heer Retief bij den koning kwam, vroeg deze hem of hij niet bevreesd was om bij hem te komen, daar hij zijn beesten gestolen had. De heer Retief antwoordde: "Neen, dat heb ik niet gedaan". Toen zeide de koning: "Gij hebt op mijn volk geschoten, men zegt het zijn de Maloenkos (de witte menschen) die het gedaan hebben". Nadat de heer Retief zich verontschuldigd had, onthaalde Dingaan hem zeer vriendelijk. Dit was slechts geveinsdheid, zooals gij zult zien uit hetgeen hierop volgt.

De Heer Retief vertrok toen naar de baai. Toen hij van koning Dingaan vertrok gaf deze hem twee kapiteins en eenige van zijn volk mede, om te zien

of er van zijn vee bij ons of bij Sinkoejala was. De heer Retief reed toen met de kaffers en een gedeelte van zijn manschappen naar Sinkoejala en vond de beesten bij hem, en gaf dezelve af aan de twee kapi-teins om aan den koning te overhandigen.

Met groote zwarigheid kwamen wij den grooten Drakensberg over en legerden ons voor den grooten Tugela, waar de uitgewekenen onder de heer Maritz zich bij elkander verzamelden.

Toen besloot de raad, nadat de heer Retief de koning overtuigd had van bovengemelde rooverijen, dat hij naar Dingaan moest gaan om van hem het land te verkrijgen, hetwelk ook geschiedde. Hij ver-trok toen van ons met 63 man en drie kinderen, bui-ten de achterrijders.

Toen de heer Retief bij den koning kwam, gaf die hem, omdat hij de beesten bij Sinkoejala gevon-den had, het land van Toegela tot aan de Umzim-vooboo, volgens kontrakt, dat bij de vermoorde men-schen gevonden werd, gewillig af om niet. Noch-tans bewijst al de vriendelijkheid van Dingaan, dat hij voornemens was een wreed en schrikkelijk moorddadig plan ten uitvoer te brengen, hetwelk hij ook op den 11en Februari volvoerde door zijn tiran-niek vermoorden van den heer Retief en 66 man; en op den 17 Februari vielen de kaffers ons aan. O, droevige, droevige nacht, waarin zooveel martelbloed vergoten werd, en 200 onnoozele kinderen, 95 vrou-wen en 33 mannen zijn gevallen, en in de ontzagge-lijke eeuwigheid zijn gestort door de assagaaien van die bloeddorstige heidenen. Uitgezonderd onze dienst-boden bedroeg het getal over de 400 zielen.

Ach, het was ondragelijk voor vleesch en bloed, om den volgenden morgen het schrikkelijk toneel te aanschouwen. In een wagen vond men vijftig doo-den; het bloed vloeide van de naad van het zeil tot op de onderste velling.

Ach, hoe akelig was het al die dooden en ge-kwetsten te aanschouwen. Den volgenden dag vlucht-ten wij met elkander naar een ander lager, tus-schen Toegela en Boschmansrivier, op Doornkop.

De moord geschiedde tusschen Blauwkrans en Boschmansrivier.

De heer Maritz was aan Doornkop met de eerste landverhuizers. De kaffers kwamen met geweld aan bij dag, doch werden dapper door den heer Maritz aangevallen en verdreven en daar de Toegelarivier vol was en de kaffers er door moesten, werden er een menigte gedood, zoodat het water der rivier zoo rood werd als bloed.

Ik moet u, lieve kinderen, ook verhalen hoe het kwam, dat de kaffers dien nacht de moord zoo ge-makkelijk konden plegen. Het was door ongehoor-zaamheid en onvoorzichtigheid; ook waren de meeste menschen op kommissie en anderen op de buffel-jacht; ook waren er anderen op weg naar Drakens-berg om hunne familien er af te helpen; dus vonden de kaffers de vrouwen en kinderen om zoo te zeggen alleen, gerust slapende.

De WelEd. heer Retief had ons gewaarschuwd aan Doornkop bij elkander te blijven totdat hij te-rug kwam, want hij was ongerust, ook had hij ons nader geschreven dat wij niet van elkander zouden scheiden, maar de moeite welke wij hadden met het vee, had velen genoodzaakt met hunne gezinnen in kleine troepen langs de rivier af te wijken.

Wij waren allen gerust en tevreden. De heer Retief liet zijn vrouw aan Doornkop bij den heer Smit, en daar kwamen de kaffers niet.

Des anderen daags na onze aankomst alhier kwamen de gekwetsten, de vrouwen en kinderen die overgebleven waren, sommigen te voet, anderen te paard, en nog een gedeelte met wagens.

Onze Veldkommandant, de heer Piet Greijling, had ons lager goed voorzien en versterkt. Hij her-

nam ook ons vee van de kaffers, namelijk onze schapen, maar onze beesten waren over de rivier en deze was vol.

De kommandant liet de dooden begraven en de gekwetsten bezorgen. Aan alle kanten zag men tranen en hoorde men weenen, bij geplunderde wagens, met bloed geverfd, verscheurde bedden en tenten. Zwangere vrouwen en kleine kinderen moesten uren lang te voet loopen, dragende het teeken eener haastige vlucht.

Ach! hoe afgemat en vermoeid waren de arme vrouwen en kinderen, en hoe akelig was het ongeboren kinderen verscheurd te zien door de moorddadige kaffers.

Toen de vrouwen bij ons kwamen, vielen zij op de knieën en dankten God voor de verlossing uit de handen van den wreeden tiran. In ons lager was niets anders dan geklag en geweën. Elke dag moesten wij de lijken der gekwetsten begraven. Dit zien van de goederen der vermoorden en de verschrikkelijke omstandigheden kan mijn pen niet beschrijven.

In April was ons lager aan Blauwkrans; daar kwam de Veldkommandant Pieter Uys. Hij ging uit met een kommando en sneuvelde met 10 man op den 10den Mei. Onze verraders, Stubbs en Blanckenberg, zijn op denzelfden tijd toen ons kommando vertrok, ook uitgegaan naar de Baai om buit te maken, maar de kaffers vlogen om en vermoordden zeventien Engelschen, een menigte Port Natalsche kaffers en ook Stubbs, en zoo waren dan onze verraders in hun eigen strik gevallen.

Daarna verzamelde onze geheele macht zich aan Blauwkransrivier. Ach, mijn kinderen! om in zulk een groot lager van ongeveer 1000 wagens te leven, is zwaar en zeer nadelig voor het vee. In Juli vertrok ons lager tot aan Bosmansrivier. Hoort nu, mijn lieve kinderen! mijne droevige rampen.

Ouderling en Mevr. J. H. N. Visage, Schoongezicht.
1926.

Op den 2den Februarie overleed uwe geliefde zuster. Den 11en Febr., werd de kommissie vermoord, waarbij mijn oom Retief met zijn twee zoons en nog andere bloedverwanten waren. Den 17den geschiedde de groote moord. Den 10den Mei sneuvelde de Veldkommandant P. Uys met 10 zijner manschappen. Op den 23den Juli stierf uw geliefde vader en nog vele anderen van onze naastbestaanden en bekenden. De laatste sterfgevallen zijn misschien veroorzaakt door de nattigheid van ons lager, want bijkans elke dag was er regen, en konden wij geen schoenen dragen wegens de modder.

Den 10den Augustus werden wij weder door de kaffers aan Bosmansrivier aangevallen. Bij duizenden, zoover het oog kon zien strekten zich hunne benden uit.

Het was vreselijk te aanschouwen; hun getal kan ik niet beschrijven, want men zou denken dat het gansche heidenrijk zich te zamen geschaard had om ons uit te roeien; maar dank en prijs zijn wij schuldig aan den Heer, die ons zoo wonderdadig uit de handen onzer talloze en bloeddorstige vijanden heeft verlost en ons de overwinning schonk.

Hun voorste bende was gekleed en had geweren van de vermoorden, die op ons storm liep en ons lager was door de anderen geheel omsingeld.

Ons lager was grootelijks verminderd, want een gedeelte was met Maritz aan de Toegela en een ander gedeelte was vooruit naar Port Natal.

Zoo was onze sterkte slechts 2 Veldkommandanten en 2 Veldkornets met hunne manschappen. De namen der Veldkommandanten en Veldkornets zijn: Joachim Prinsloo, Jacobus Potgieter, Johannes du Plessis en Johannes de Lange. Van de manschappen van du Plessis waren er dertig bij ons vee op Drakensberg en ook een gedeelte van Prinsloo, zoodat wij slechts weinig weerbare mannen in ons lager hadden en de heidenen ons licht konden doodtrap-

pen, indien God zulks wilde gedogen. Nu moet gij gedenken, mijn lieve kinderen, in welken angst wij vrouwen verkeerden, toen wij den aanval des vijands zagen. Het grootste deel der vrouwen bestond uit weduwen en weezen. Want wij konden niet denken dat zoo weinige menschen de overwinning zouden behalen, maar de Heer heeft ons gesterkt en de vijand verzwakt.

De kaffers liepen op ons aan in een kring, tot bijna onder schot. Toen kwamen zij aan met punten, zodat onze mannen genoodzaakt waren achter elkander te loopen om den vijand weg te schieten, dan op den eenen en dan op den anderen hoek van ons lager. Wij hadden ons kanon zoo gesteld, dat zij niet konden inbreken.

De kaffers hielden ons twee dagen en twee nachten bezig, en schoten gedurig op ons, maar geen der onzen heeft eenig letsel van hunne kogels ontvangen. En ziende dat een menigte der hunnen in den slag sneuvelde, en dat zij een zware nederlaag kregen, vertrokken zij van ons met een gezang en hebben sarsies geschoten, zoover wij hen nog konden hooren.

Den tweeden dag hebben onze mannen hen nagezet, om ons vee te heroveren, maar de paarden waren te min en ook te zwak en verhongerd in het lager, zoodat zij verplicht waren om terug te keeren, en de vijand behield ons vee. Maar wij dankten God eenparig voor het behoud van ons leven, behalve met verlies van een man, die bij zijne schapen werd vermoord, en mijne getrouwe slavin, die uit het lager was gevlucht.

Na deze gebeurtenis trokken wij naar Toegela, om reden dat Maritz zijn manschappen de berg wilde laten uittrekken. Wij bleven echter 6 maanden bij elkander.

Intusschen is uw broeder, Francois Marthinus Hattingh, naar het binnenland vertrokken, om een

kommando te verzamelen en ook paarden te krijgen, om ons vee den vijand te ontnemen, want er was hongersnood onder diegenen die door den vijand geruineerd waren, doch wij hebben elkander geholpen totdat wij geheel van leeftocht ontbloot waren.

Ik ben ook weer hertrouwd met een onbekenden man, een weduwnaar, genaamd Thomas Eugenaar Steenecamp. De heer Maritz is overleden, de heer Retief is vermoord, en de heer Uys is gesneuveld. Al onze opperhoofden zijn omgebracht, en wij waren als schapen zonder herder. Op den 10den November 1838 kwam mijn zoon aan met zijn oom, Andries W. J. Pretorius, die toen met algemeene stemmen tot Hoofdkommandant werd benoemd.

Hij verzamelde toen een kommando en heeft tegen de kaffers gestreden. Door Gods zegen hebben de kaffers de nederlaag gekregen, waarin een menigte van hen gedood werd en vijf van de onzen sneuvelde. Na dien slag vertrokken wij in Januari 1839 van Toegela, tot hier te Pietermaritzburg. Ik moet u verhalen wat mij wedervaren is op deze laatste reis:

Op den 20sten Januari vertrokken wij, en op den 23en derzelfde maand werd mijn zoon, Francois Marthinus Hattingh, toen hij bij zijn vee was, door een zware donderslag gedood, in den ouderdom van 28 jaren en liet eene weduwe en twee kinderen na om zijn verlies te betreuren. Ach! welk een harde slag was dat voor mij en de gansche familie—hij was door den dood weggerukt. Hij was een vreedzaam man, van alle menschen geacht en geëerbiedigd en door elk betreurd; doch de hand des Heeren doet wat Hij wil en bij den dood is geen aanneming des persoons.

Sedert wij hier aankwamen, woonden wij nog een geheel jaar in lager, en in het laatste lager trof ons een droevig ongeluk — op den 7en Augustus

1839, des avonds om 9 uur, geraakte ons lager in brand, door het aansteken van een kaars door een kleine meid, en sommigen waren reeds te bed toen het vuur uitbrak, doch wij waren nog bezig om onze kinderen te leeren. Eensklaps kwam er een groep van "kaffers" en wij dachten niet anders dan dat onze vijanden het lager in brand hadden gestoken. Zoodra het eerste huis in vlam stond, geraakten ook al de anderen huizen in brand. De lagers waren ruim voorzien van kruit en lood, want onze vader Steenecamp had alleen een vat kruit van 600 pond en ook de andere huizen waren vol kruit, zoodat het zeer gevaarlijk was in het lager te blijven. Ik vluchtte met mijn twaalf kinderen de poort uit, daar ik bevreesd was voor het vuur en de gewaande kaffers, tot in de eerste laagte, verder kon ik niet gaan.

Daarna zijn de andere vrouwen mij gevolgd en wij bleven aldaar tot het lager uitgebrand was. Toen kreeg ik bericht wie de personen waren die door het vuur waren omgekomen, en ook vertelde men dat mijn man onder het getal was; doch ik bekommende mij weinig om die boodschap, omdat ik dacht dat het onmogelijk was dat een van allen in het leven zou worden gespaard. Ik had dien nacht nog akelige gedachten, het was eigenlijk een voorbeeld van de dag des oordeels, want ik bracht mij de woorden van den Apostel Paulus te binnen, die zegt: "De dag des Heeren zal komen als een dief in den nacht, in welken de hemelen en de aarde met een gedruisch zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken die daarin zijn zullen verbranden."

Het akeligste nog in dien donkeren nacht om te zien was toen het kruit aan brand sloeg en de stukken der wagens rondom ons van alle kanten vlogen. Zoodra het gevaar voorbij was, begaven wij ons weder naar het lager om de gekwetsten te helpen en

de dooden te begraven. Toen het eerste huis in brand raakte, waren er tien mannen om te blusschen, en toen het kruit in brand ging, werden er drie menschen gedood en de anderen zwaar gekwetst. Een negotiewagen met veel kruit erop raakte ook in brand; twee mannen wilde dezelve redden, waardoor een zwaar gekwetst werd, en de andere leefde nog eenigen tijd. De kruitwagen was in het midden van het lager. Twee kinderen en twee kaffertjes waren in het huis verbrand.

Des anderen daags vonden wij negen dooden en twaalf gekwetsten in de as liggen. De hitte was zoo erg, dat wij dien avond de dooden niet konden uithalen; het was een gekook en gebrad, vier wagens, negen gezouten vette beesten, alsmede zeep, vet, zout, suiker, enz. waren verbrand, want wij waren rijk en voorzien van alles. Dertien huizen zijn verbrand. Wij moesten den geheelen nacht zonder bovenkleederen en bedden bij het vuur zitten. Sommige der vrouwen en moeders weenden, daar zij hunne mannen en zoons door het vuur zagen verbranden.

Wij arme vrouwen en kleine kinderen hadden met veel droevige tegenspoeden, door de koude en den vijand, te worstelen, als wij des nachts onder de paarden lagen, maar bij zulk een groot vuur blijven waar zooveel menschen in verbrandden, was nog harder, en de nacht was bitter koud.

In den morgen van den volgenden dag hebben wij de beenderen in een deken gebonden en in een gat begraven. Er waren drie Steenkamps, twee Potgieters, een de Venter, twee kinderen en twee kaffers gedood, en twee Steenecamps zwaar gewond, van welke mijn man een was, doch door Gods goedheid is hij weer hersteld.

Hier nu kunt gij, lieve kinderen en vrienden, zien, met welke droeve onheilen ik te kampen had op mijn reis van een jaar en 8 maanden, voor wij een huis of een scherm konden maken.

Kort na den brand werden wij bezocht door de mazelen, waardoor vele sterfgevallen plaats hadden. Ik en mijn oude man hadden voor drie en veertig kinderen en kleinkinderen te zorgen, die bedlegerig waren en door ons moesten geholpen worden, zonder huis of tent, slechts in een wagen. Verscheidene dagen was ik zoo zwak door de vermoeienissen dat het voor mij bijna ondragelijk was, maar Gode zij gedankt, die mij naar het lichaam heeft gesterkt om de lasten die Hij ons opgelegd had te torschen; zoo heb ik dan aan mijn verplichtingen kunnen voldoen.

Omtrent twee jaren daarna woonden wij stil, rustig en in vrede met al de ons omringende natien, zoodat weer een ieder zijn leeftocht begon te verzamelen: want het land is zeer vruchtbaar, zoodat men wel levensmiddelen hebben kon, indien niet bezocht door oorlogen of andere onheilen. Maar tot ons leed en onze droefheid werd de vrede weer verstoord, tot al onze droomen van voorspoed en geluk verdwenen; want op den 6en Mei van het jaar 1842 kwam Kapt. Smith in de Baai van Port Natal en den 25en derzelve maand viel hij ons aan. Hij kwam langs den oever der zee met stukken kabeltouw om de assen zijner kanonwagens gedraaid.

Ook hier wil ik u, mijn lievelingen! laten zien hoe de Heer onze mannen aanmerkelijk geholpen heeft, want ondanks al het verraad in dien oorlog gepleegd en al het grof geschut tegen ons gebruikt, vielen er slechts vijf man, en twee mannen werden door de kaffers vermoord. Vrouwen en kinderen werden naakt door de kaffers uitgetrokken en moesten in die toestand vluchten. Erven en plaatsen werden door de heidenen verwoest en weder veel vee ons door de kaffers ontnomen, zoodat wij door het onophoudelijk stelen der kaffers andermaal in armoede vervielen.

Op 15 Juli kwam de eerste Cloete te Maritzburg

aan en maakte toen vrede met elf personen en bestemde dien dag te vieren als een feestdag van geluk voor ons en onze kinderen. Op den 9en Mei 1843 kwam de tweede Cloete hier aan, en heeft het geluk gegeven dat de verdiende en gekochte grond ons is ontzegd, dat is de vergenoeging aan ons beloofd.

Maar, mijn lieve kinderen en vrienden, ik moet u tot slot melden dat indien alles in zulk een treurige toestand blijft als het reeds is, wij dan geheel geruineerd zullen worden en 't is mogelijk dat gij na eenige maanden zeer weinige van uw geslacht te Port Natal zult aantreffen, want wij zijn geheel verarmd en willen nu landwaarts trekken, indien God ons gezondheid en Zijn zegen schenkt.

Uw liefhebbende moeder en grootmoeder,

ANNA ELIZABETH STEENECAMP,

(Geboren Retief.)

VIR U MY HART.

WIJZE: Houd Gij mijn handen
beide met kracht omvat.

'n Blomme sy my harte
Gekeer na 't lig;
Die seek in vreugde en smarte
U aangesig:-
o Heer maak U my harte
Tog suiwer, rein;
Dan blink deur donk're smarte
't Lig van U Sonneskyn.

Beskou my hart U woning
Vir U bereid
Regeer 't maar as sy Koning
Vir alle tyd:-
o Heer straal in my harte
U Sonneskyn,
Dan sal 't in bange smarte
Vol van U lof tog syn.

So word my hart 'n bronne
Stil in U vree,
In klare lig van Sonne
U wil gedwee:-
o Heer maak U my harte
Nou suiwer, rein
Dan ruis in sterwens smarte
Sy lewende fontein.

G. E. ALERS.

PIET RETIEF VILJOEN.

Piet Retief Viljoen was een zoon van Martinus Jacobus Viljoen, in de oude dagen lid van de Uitvoerende Raad en waarnemende Staats-President, van wie een portret in de Almanak van 1926 verschenen is. Zijn moeder, Magdalena Margaretha Retief, was een dochter van de grote Voortrekker, Piet Retief, naar wie hij genoemd is. Op 25 Julie, 1855 is hij geboren. Aan verschillende Kafferoorlogen vóór 1880 heeft hij deel genomen, waaronder de oorlog tegen Secocoeni in 1876. In de oorlog van 1880-1881 en in de Mapoch oorlog van 1883 fungeerde hij als adjudant van Kommandant Generaal P. J. Joubert. In 1887 werd hij aangesteld als Mijn kommissaris van Heidelberg. Toen de oorlog van 1899—1902 uitbrak ontving hij instrukties van de Regering om zich naar Natal te begeven, om aldaar de Kommandant Generaal bij te staan. Toen Generaal Joubert ziek werd, was het bestuur tijdelijk aan Viljoen en Generaal S. W. Burger opgedragen. Hierna werd hij aangesteld als Landdrost van Potchefstroom, en later als Vecht Generaal, en daarna als Generaal, en ook als lid van de Uitvoerende Raad. Op de Konferentie in Mei, 1902, vertegenwoordigde hij zijn kommando.

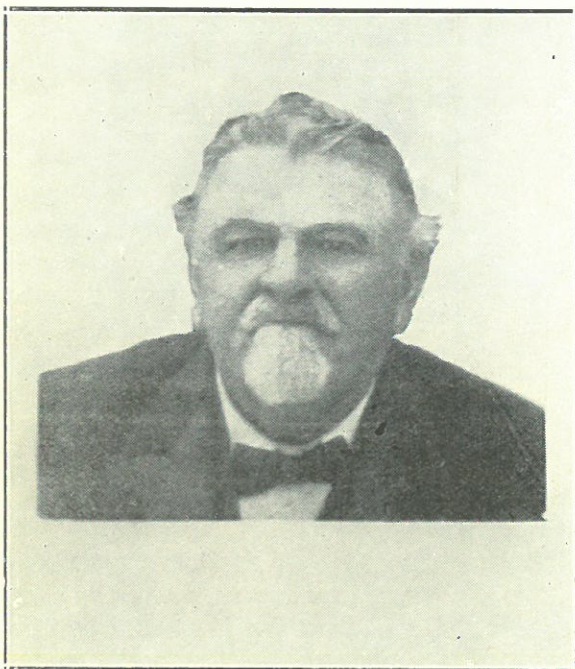
Generaal Viljoen was gehuwd met Susanna Adriana Pretorius. Met de kerkvereniging van 1885

is hij mee gegaan, doch kon zich in die nieuwgevormde kerk maar niet thuis gevoelen, en is later weer naar de Hervormde Kerk terug gekeerd, en heeft de Hervormde Gemeente van Heidelberg nog verschillende jaren als ouderling gediend. Op 13 Februarie, 1926, is hij gestorven.

S. P. E.

P.

Adriana Pretorius. Met de kerkvereniging van 1885
 Generaal Viljoen was gehuwd met Sijmon
 en ook als lid van de Utrechtse Kerk. Op de Kon-
 later als Vrij Generaal, en daarna als Generaal.
 hij aangesteld als Landvoorst van Friesland.
 en Generaal S. W. Burger opgedragen. Hierin werd
 bent ziek werd, was het bestuur tijdelijk aan Viljoen
 mandant Generaal bij te staan. Toen Generaal Jon-
 om zich naar Natal te begeven, om aldaar de Hon-
 1902. naderhand ontving hij instructies van de Regering
 naar de Kaapstad. Toen de oorlog van 1899-
 berst. In 1887 was hij lid van de Kerkvereeniging
 als adjudant van Kommandant Generaal P. J. Joubert
 1881 en in de Slag bij de Rietfontein van 1883. Tijdens die
 lof tegen de Boeren in 1878. In de oorlog van 1880-
 vóór 1880 heeft hij deel genomen, waaronder de oor-
 is hij geboren. Aan verschillende Kerkvereenigingen
 Riet, naar wie hij genoemd is. Op 25 Julie 1855
 Riet, was een dochter van de grote Vorst van Riet.
 rekenen is. Zijn moeder, Margaretha, was de
 van wie een portret in de Almanak van 1892 ver-
 van de Kaapstad. Hij was de oudste zoon van de
 Jacobus Viljoen, in de oudste zoon van de

Generaal P. R. Viljoen.

ANNA ELIZABETH STEENKAMP,
(Geb. Retief.)

Anna Elizabeth, geboren op de 27e Januarie, 1797, was het oudste kind van Francois Retief, de oudste broeder van de bekende Voortrekker Piet Retief. Zij was gehuwd met Dewald Johannes Hatteningh, met wie zij in Mei, 1837 de Kaap Kolonie verlaten heeft. Haar man was lichamelik niet sterk, en is op 23 Julie aan de Tugela rivier gestorven. Later is zij hertrouwd met Thomas Engenaas Steenkamp. Op 9 September, 1891, is zij overleden. Uit haar eerste huwelik is onder meer geboren een dochter Margaretha Louisa Maria, die later getrouwd is met Cornelis Johannes Bodenstein, in de tachtiger jaren lid van de Uitvoerende Raad en vice-President van de Zuid-Afrikaanse Republiek. De Bodenstein familie in Ventersdorp en Lichtenburg stammen uit dit huwelik. Een kleindochter van Cornelis Johannes Steenkamp is gehuwd met ouderling F. W. C. Buitendag van Ventersdorp, die verschillende jaren lang lid was van de H. E. Kommissie der Algemene Kerkvergadering.

Het Gedenkschrift van Anna Elizabeth Steenkamp, dat ook in deze uitgave van onze Almanak afgedrukt wordt, heeft zij, zo als zij het zelf zegt, opgesteld voor haar familie, kinderen en kinds kinderen, die in de Kaapkolonie achter gebleven waren, „opdat zij mogen weten waarom hun ouders en groot-

ouders hun moederland hebben verlaten en welke angst en benauwdheid, pijn en smart, honger en kommer, zoowel van vijanden als van vuur ons getroffen hebben, en oorzaak waren van veel droevig zuchten en bittere tranen, hoewel zij geleid en beschermd werden door onze getrouwe God en Vader in deze zware omstandigheden."

Het gedenkschrift wordt hier afgedrukt naar de oudste ons bekende druk, van 1860 in het toenmalig tijdschrift „Elpis". Ds. S. Hofmeyr van Montagu was in 1859 in de Transvaal, en heeft bij die gelegenheid een afschrift gemaakt en het in genoemd tijdschrift geplaatst. Het oorspronkelijk handschrift was het laatst in het bezit van 'n familie lid in het distrikt Parijs. Wij zouden zeer gaarne dat oorspronkelijke ter inzage ontvangen, indien het nog bestaat.

S. P. E.

P.

SES HONDERD MYL PER MOTER DEUR DIE BOSSE VAN AFRIKA.

Daar was noueliks enige tekens aan die Oosterkim van 'n nuwe dag, toe ons al gereed was om afscheid te neem van die broeders en susters wat by die Hervormde pastorie op Humpata was om ons 'n laaste vaarwel toe te roep. Daar dit 'n lange reis was, moes ons alles so gerieflik moonlik inrig, anders sou dit te vermoeiend wees. Deurdat die bagage aan beide syde op die trappe vasgemaak was, het die Ford meer na 'n smouskar dan na 'n moter gelyk. Swaar het dit ons geval om die vriende 'n laaste handdruk te gee en terwyl die moter wegtrek hulle vaarwel toe te roep. Deur die more skemering het die goeie vriende spoedig uit die gesig verdwyn en langsamerhand was die kerk en pastorie, waaraan so vele heerlike herinneringe vir ons verbind was, ook onsigbaar. Die stilte van die vroeë moreur werd alleen deur die geraas van die Ford versteur. Elkeen was met sy eie gedagtes vervul. Mnr. J. de Klerk, wat ons namens Kerkraad en gemeente vergesel het, het wellig gedink oor sy eggenote en kind wat vir 'n geruime tyd alleen sou wees en aan sy besigheid wat tydelik deur iemand anders bestier sou word. My eggenote en ekself het gedink oor alles wat ons in Angola ondervind het en of God ons sal spaar om in die toekoms weer die vriende te besoek. Ons Portugese drywer het natuurlik alleen

gedink oor die lange reis en of sy Ford hulle weer veilig terug sal kan bring.

Eindelik het die son, omgewe deur purper en goud haar eerste strale triomfantelik oor die berge heengewerp, en het die voëltjies hulle lofliedere gestaak om ook hulle dagtaak te aanvaar.

Weldra was Lubango en na ongeveer nog twee uur ook Chibia agter die rug en was 'n woeste, onbekende wêreld voor ons. Ons pad het gegaan onder hoë bome en deur donkere, skaduryke bosse. Twee keer het ons in die verte 'n grote sendingstasie gesien met mooie tuine en groene landerye. So af en toe werd ons begroet deur nuusgierige kaffers wat op die gedruis van die moter na die pad gesnel het. Die enigste verdere tekens van lewe was so af en toe 'n wilde bokkie en 'n grote verskeidenheid van wilde voëls.

Om één uur was ons te Gamboes waar ons ons middagmaal gebruik het en ons paspoorte moes laat teken. Die aand om ses uur was ons op Ediva en daar die Portugese moterpaaie vry goed is, het ons besluit om nog te ry tot op Humbe waar ons om elf uur die aand aangekom het. In 'n digte soetdoringbos het ons besluit om die nag deur te bring. Nadat ons 'n groot vuur gemaak het om onwelkome gaste weg te hou, en ons elkeen 'n lekker koppie koffie gedrink het, het ons ons bedde om die vuur gesprei. Aan die een kant het Mnr. de Klerk homself ter ruste neergevlei, aan 'n ander kant my eggenote en eksel en aan die derde ons vriend, wat ek maklikheidshalwe die naam van Vuilbaard gegee het.

Die volgende more om ses uur werd ons gewek deur die gesang van die voëltjies, maar eers om sewe uur was ons weer reisvaardig, omdat ons Vuilbaard nie uit sy bed kon kry nie. Enige minute daarna was ons op Humbe en daar moes ons wag tot nege uur omdat ons paspoorte alweer geteken moes

word en die „chef” nog in droomland was. Hier het ek die waarheid van die gesegde begin besef dat die twee woorde wat 'n Portugees die meeste gebruik „sperra manjé”—wag 'n bietjie—is. Die tyd het ons toe gebruik om per telefoon van Fort Resados wat op die ander oewer van die Kunene rivier is, vir ons 'n span osse te bestel om ons deur die moerasse te sleep om by die pond oor die rivier te kom. Ons was nog agt myl van die rivier verwyder en tog kon ons alreeds tekens sien hoe die rivier gedurende die reën seisoen sy noordelike oewer oorstroom het. Deurdadig die water byna helemal weggedroog was, kon ons sonder die osse nog ongeveer ses myl aflê waar ons toe moes wag. Ons het ons self onledig gehou met 'n krokodil en voëljag. So'n grote verskeidenheid van wilde voëls het ek nog nooit gesien nie. Nadat ons alles verwilder had, was ons verplig om Job's geduld te beoefen. Die ure het maar langsaam verby gekruip. Dit was eindelik twaalf uur, één uur, twee uur, drie uur, vier uur, en nog was daar niks van die osse te sien nie. Ons moes maar telkens weer vir mekaar sê: „sperra manjé”. Nadat ons byna nie meer geduld had om te „sperra” nie, het ons eindelijk 'n stoffie in die verte gesien, en enkele oomblikke daarna was al die bagage losgemaak en bo-op die moter gepak en was ons daar bo-op. Die tien osse moes maar net hard trek om ons weg te kry. Met sonsondergang was ons by die pond en enkele oomblikke daarna aan die ander oewer.

Daar ons hier byna 'n hele dag vermors het, het ons besluit om 'n groot deel van die nag ook te ry, want anders sou ons nie Dinsdag, die 24ste Aug., in tyd vir die trein wees op Outjo. Die more vroeg om één uur het ons halt uitgeroep en 'n paar minute daarna was ons algar rondom ons vuurtjie in 'n diepe slaap. Om sewe uur die volgende more moes ons alweer „opsaal”. Na 'n reis van vier uur was

ons by die grens. Hier het die bosse eindelijk begin minder word en was daar ook stukke kaal veld te sien. Die aand om ses uur was ons, afgemat en vermoeid, by die hoofstasie van die Finse Sending in Ovamboland. Besonder gasvry en vriendelik werd ons onthaal. Noueliks was ons die volgende more op weg toe dit ons duidelik werd dat die pad hier nog veel slegter en meer sanderig was dan die gedeelte wat ons die vorige middag afgelê het. Weldra was daar geen pad meer te sien nie en die sand so dik dat ons elke keer die Ford moes help om weg te kom. Die naaste water was sewentig myl van ons verwyder. Selfs in die Etosja Pan was geen water te vinde. Die ongemakke wat ons moes verduur werd vergoed deur die vele wilde diere wat aan beide syde van die weg te sien was. Die meeste was so mak dat hulle nie eers vir ons gevlug het nie. Dit is 'n wildreserwe waar nooit geskiet word. Honderde sebra's, gemsbokke, wildebeeste, springbokke en wat dies meer sy, het daar rustig gegraas.

'n Paar uur na sononder terwyl ons besig was om die moter uit die sand te stoot, merk ons meteens dat ons bekruip word deur ses groot wolwe. Dadelik is ons twee rewolwers voor de dag gehaal en voordat een van ons kon sê: „mes”, brand Vuilbaard al los en kon mens net die sand sien spat ongeveer vyftig tree voor hom. Na die tweede skoot het hy tot die ontdekking gekom dat hy maar 'n slegte skut is en besluit om die skietery te staak. Ons het toe die wolwe agterna gesit, maar nadat ons één gekwes het en die ander skrik gemaak het, het ons tot dieselfde ontdekking gekom as „Vuilbaard” en teruggekeer.

Om half drie die volgende more het Klaasvaak ons bekruip en daarom het ons begin uitkyk na 'n geskikte plek om te kampeer. Groot was ons verbasing egter toe ons in die nabyheid 'n „vuilbaard” van die egte soort bemerk, en kort daarna 'n girraffe

'N JAG PARTYTJIE:

Lings na regs.—Ds. T. Dreyer, twee jonge broeders
Robberts, Mnr. B. de Paiva (ook lid van ons kerk),
en Mnr. D. Robberts.

(kameel). Die spreekwoord sê: Versigtigheid is die moeder van die wysheid, en daarom het ons besluit om onself so gou as moontlik uit die voete te maak.

Na ons nog 'n uur verder gery het, het ons veiliger gevoel. By die lig van 'n groot vuur het ons toe onself ter ruste neergevlei en weldra was ons alger in droomland besig om te veg met leeu en wolwe. Om ses uur die volgende more was ons al weer op pad en om tien uur was ons, na 'n reis van vier dae, in Outjo, vanwaar ons dieselfde middag per trein verder suidwaarts vertrek het.

T. F. J. DREYER.

Standerton,

September, 1926.

ZONDER KRISTUS (Ef. II:12.)

WIJZE PS. 65.

(Alle rechten voorbehouden.)

1. Ik kan niet zonder Kristus wezen:
Hij is mij veel meer waard
Dan al het goud, dan al het zilver,
De schatten van dees aard.
Meer dierbaar wordt mij Zijne liefde,
Zijn trouwe steeds gewis,
Och, dat eens gij mocht ondervinden
Wat Hij voor U ook is.
2. Gij hoeft niet zonder Hem te wezen;
Die op uw noden let,
Hij is bereid U veel te schenken,
Maar wacht op uw gebed.
Hij staat gereed uw ziel t' ontvangen
Voor Hem ten eigendom,
Waarom dan zonder Kristus leven?
En dwalen? Ach! waarom?
3. Wat wilt gij zonder Kristus wezen?
Zijn liefde is zo groot,
Dat om uw arme ziel te redden,
Hij stierf den bitt'ren dood.

Behoeft gij geen Verlosser, Heiland?
Geen vriend, u toegewijd?
Wiens liefd' en trouwe nimmer wank'len
tot in der eeuwigheid?

4. Gij kunt niet zonder Kristus wezen:
Dees wereld gaat voorbij,
Naar 't woord van God; en met die wereld
Vergaat gewis ook gij.
Misschien zal u de zon niet rijzen,
Vervlogen is uw tijd!
Waarom uw zieleheil dus wagen
Voor gans 'n eeuwigheid?
5. Hoe durft gij zonder Kristus wezen?
In 's levens donk're nacht
Doorworstlen zoveel zielelijden,
Als gij Hem nu veracht?
Geen vriendehand om u te helpen,
Geen broeder houdt de wacht,
Geen hoop, geen rust; noch in de morgen
Noch in de lange nacht.
6. Gij kunt niet zonder Kristus wezen:
Wanneer gij eens ontwaakt,
En ziet de keet'nen, die u boeien:
't Is Kristus, die ze slaakt.
Als gij gevoelt de last der zonden
De straf der zonden vreest,
De kanker, die u zal verteren,
Als Hij u niet geneest.
7. Hoe gaat gij zonder Kristus wezen
Wanneer de dood genaakt?
Hoe, zonder Zijn genade en liefde
Die zondaars zalig maakt?

Als gij het somber dal der doden
Gans eenzaam moet betreên,
En gij de diepe, kille waat'ren
Doorwaden moet alleen?

8.

Hoe durft gij zonder Kristus wezen?
Als op de witte troon
d'Alziende Rechter is gezeten
Die Kristus, 's Vaders Zoon?
Die rechter, naar Wien gij op aarde
Als Vriend niet hebt gehoord,
Zal daar ook rekenschap u vragen
Van ieder ijdel woord.

9.

Dan moet gij zonder Kristus wezen;
Wie niet tot Hem, wil gaan
Zolang u heildeer is geopend,
Moet eeuwig buiten staan.
Vergeeefs dan dat gij aanhoudt kloppen
En wachtend buiten staat;
Gelijk de dootsklok klinkt uw vonnis;
Dat vreselik: „Te laat!”

10.

Gij moet niet zonder Kristus wezen:
Geen ander naam op aard,
Die uwe ziel kan zalig maken,
Uw ziel Hem zoveel waard.
Want, „zonder Kristus, zonder hope”
En leven, liefde, licht,
Voor eeuwigheid verbannen wezen
Van 't God'lik aangezicht.

11.

Waarom dan zonder Kristus wezen?
Het is nog niet te laat,
Zolang de deur van Gods genade
Voor u nog open staat.

Hoor! twijf'lend hart, hoor Jezus roepen;
Hij wil niet, zondig kind!
Dat zonder Hem gij rond zult dalen
Daar Hij u teder mint.

12.

Ook Hij wil zonder u niet wezen:
Hij roept en nodigt u:
„O! kom tot Mij!” Is Jezus' roepen
Vergeefs geweest voor U!
Hij wacht op u met zielsverlangen;
Verlangt gij ook naar Hem?
Gij kunt niet zonder Kristus wezen
Hij roept u, hoor Zijn stem!

13.

Want met Hem! O! met Kristus wezen!
Genot dat 't hart verheugt!
Met Kristus onverstoorde ruste
En onverstoorde vreugd.
Want Hij zal 't ledig hart vervullen,
Met liefde en heiligheid,
Volmaakte vrede hier. Daarboven:
Volmaakte zaligheid.

W. P. J. P.

DE ZONDAGSSCHOOL EN HAAR LEDEN.

Zondagsschool is een naam, die met zichzelf in tegenspraak schijnt te zijn; want wat heeft de Zondag met school en wat heeft de school met Zondag te maken?

De Zondag is immers geen dag van leeren en werken: "Zes dagen zult gij arbeiden en al Uw werk doen, maar de Zevende dag is de Sabbat des Heeren Uws Gods, dan zult gij geen werk doen."

Wie nu een knecht is van den letter der Wet, zal krachtens zijn knechtelijke logica de tegenstelling Zondag en school als een volstrekte moeten handhaven. Zij zullen met de Zondagsschool niets te maken willen hebben en haar moeten veroordeelen als vervloekte afgoderij. Maar gelukkig, wij hebben met zulk soort menschen niets te maken, want wij roemen in de heerlijkheid van de vrijheid der kinderen Gods, die weten: alles is het onze maar wij zijn van Christus. Daarom zullen wij ook nooit door Wederdoopers of Sabbatisten ons laten ompraten, want dat zijn allemaal menschen, die Letter met een hoofdletter, maar geest met een kleine letter behooren te schrijven, al meenen zij dan ook in 't particulier bezit van den H. Geest te zijn. Ze verstaan niet dat de letter doodt, maar de Geest „levend maakt". Ze verstaan dit laatste alleen in de zin van „leven maken".

Natuurlijk, als de Zondagsschool en 't onder-

wijs van 't zelfde karakter was als de dagschool zou 't iets anders zijn. Maar de Zondagsschool heeft een geheel eigen, eigen-aardig karakter. Het is een school, die uit den Zondag als den Dag des Heeren, zooals reeds de profheet der Openbaring hem noemde is voortgekomen. 't Is een school waar men—als het goed is—niet anders hoort en ziet dan de dingen des Vaders. 't Is eigenlijk meer een Kerk, een Tempel in 't klein, voor de kleine menschjes, de kinderen. De Zondag is de dag voor—niet voor stilzitten en verveling en luiheid, maar voor heiliging. En nu is de Zondagsschool een van de middelen tot die heiliging n.l. voor onze kleinen.

Geen Zondagsschool denkbaar zonder kinderen, zonder onderwijzers of onderwijzeressen, maar ook niet zonder de belangstellende medewerking van de ouders. Zij allen vormen de leden der Zondagsschool. En kunnen bijgevolg elkaar niet missen.

Elkeen zijn zij elkanders leden. Dit is waar in 't heele Kerkelijke leven, evenals in 't maatschappelijk en 't huiselijke leven. Ik denk in dit verband, over dit elkander-noodig-hebben aan een fijn stuk uit de oude Romeinsche geschiedenis. Shakespeare heeft het dichterlijk verhaald in zijn Coriolanus.

't Is in 't kort het volgende:

In 494 vóór Christus was de bevolking van Rome in twee deelen uiteengeslagen; zij stonden als strijdende partijen tegenover elkaar. Het eene deel verbleef in Rome; het andere had zich gelegerd op den Heiligen Berg, buiten de stad. Maar hoe kan een Staat, die tegen zichzelf verdeeld is, bestaan?—Daar trad Menenius Agrippa op als verzoener. Hij verhaalde van een strijd, eens in een menschelijk lichaam uitgebarsten tusschen de maag en de andere lichaamsdeelen. Men gunde het de maag niet, dat deze altoos alles ontving. En de hand weigerde het voedsel aan te brengen; de tanden weigerden het voedsel te vermalen; de maag lag stil. Maar toen

voelde de hand zich zwakker en de mond voelde gebrek aan kracht.... Toen niet alle deelen samenwerkten werd het voor alle deelen tot schade. De uitgewekenen lieten zich door Agrippa beduiden dat allen allen behoeven. Paulus zegt het zoo: "En het oog kan niet zeggen tot de hand: ik heb u niet van noode, of wederom het hoofd tot de voeten: ik heb u niet van noode" (1 Cor. 12:21). Dus kan ook de Zondagsschool de medewerking niet missen van al hare leden. Willen de ouders, die soms zoo willekeurig met de Zondagsschool omspringen en zoo weinig hart toonen voor dat werk toch in 't belang ook hunner kinderen gedaan, dit alles eens ernstig overwegen?

Kinderen verhinderen verschilt niet zooveel van de kleinen ergeren. En ge weet wat de Heer gezegd heeft over 't ergeren der kleinen!

De Zondagsschool is er om de kinderen. Want het Evangelie, het Koninkrijk der hemelen is er voor hen. En de kleinen zijn zich meestal meer bewust dan de groote menschen dat zij tot dat Koninkrijk behooren. Zij zien alles in hooger licht. En dat hoogere licht zien zij dicht nabij. Er was eens een koning die een school bezocht. Hij praatte met elk der kinderen en vroeg een klein meisje omtrent de verschillende rijken der natuur:-

Tot welk rijk behoort deze appel?—

Tot het plantenrijk.—

En dit geldstuk?—

Tot het delfstoffenrijk.—

En ik zelf?—

Een oogenblik bedacht zich het meisje en antwoordde toen: Gij behoort tot het Hemelrijk.—

Ik denk dat dit kind voorzeker Godvreezende ouders had en een van de beste leerlingen van de Zondagsschool was; dat zij luisterde met ooren en oogen, met haar gansche ziel. Iemand heeft eens

gezegd: kleine kinderen staan zooveel dichter bij den Heer dan de volwassenen zooals de kleine planeten 't dichtst staan bij de zon.

Als een kind niet graag naar de Zondagsschool gaat, dan ligt 't zeker niet aan 't kind, dan moet de fout ergens anders schuilen.

Want hoe luisteren de kleinen als hun de Bijbelsche Geschiedenis goed verteld wordt! En welke wondere vragen komen zij soms stellen en hoe fijn is hun gevoel voor de dingen der eeuwigheid!

Een meisje—ik denk van omtrent 10 jaar—lag te sterven. Moeder probeert haar te troosten met de voorstelling van den hemel en sprak:

Mijn lieve kind, in den hemel zal het licht zijn als louter zonneglans—

Ach, Moeder, mijn oogen zullen dat licht niet kunnen verdragen.—

Neen, maar in den hemel zal er heerlijke muziek voor jou zijn.—

Ach moeder, 'k heb zoo 'n hoofdpijn. 't Zal de hoofdpijn erger maken.—

Toen zweeg de moeder diep bedroefd en teleurgesteld en kon niet anders meer doen dan haar lieveling zacht tegen haar borst te drukken.

Maar toen sprak het kind: Moeder, nu weet ik hoe het in den hemel zal zijn.... Veilig in Jezus armen, veilig aan Jezus' hart.

Wat een verantwoordelijkheid hebben toch allen, wien de zorg van kinderen wordt toevertrouwd. En dus ook: wat een verantwoordelijk werk hebben de onderwijzers en onderwijzeressen van de Zondagsschool.

Alleen hierover is een heel artikel te schrijven, maar ik moet mij om de plaatsruimte bekorten. Laat mij dus enkele dingen slechts aanstippen.

Een goed Zondagsschool onderwijzer moet nooit vergeten, dat wat waard is te doen, waard is het goed te doen. Half werk is altijd slecht werk. Ge

moet dit werk niet als een tijdverdrijf beschouwen, als iets dat er minder op aankomt. Ge zult aan kinderen te vertellen hebben van wat op aarde 't mooiste en beste is uit 't beste boek dat er bestaat.

Toen ik nog school ging kreeg ik eens van mijn vader een Bijbel present en dit stond er op de eerste bladzijde: „Voor Uw veertienden Verjaardag— 't Beste Boek—Uw liefhebbende Vader!”

Hoe gebruikt gij dit „beste Boek”? voor Uw Zondagsschool kinderen? Zeker is dit niet het beste gebruik als gij de kinderen uit den Bijbel de geschiedenis voorleest half binnenmonds. Ge moet de geschiedenis kennen, door en door kennen. Dan komt ge voor de vraag: en hoe moet ik nu die geschiedenis vertellen? En goed vertellen is een kunst. En zij zullen die kunst verstaan, die klein kunnen zijn met de kleinen, zich kunnen verplaatsen in de wereld van het kinderlijk denken en gevoelen.

Vertel kinderlijk, maar nooit kinderachtig. Vertel met een hart dat vervuld is van liefde tot den Heer, met een verbeelding die gevoed is met de wonderen, de wondere dingen des Vaders. Liefde hebt gij noodig, liefde tot God en den Naaste, liefde voor alle menschen en in zonderheid voor de kleinen. A's de kinderen niet luisteren, dan moet gij niet hen, maar uzelf bestraffen. En nu wil ik ook nog eens met nadruk zeggen, dat het niet voldoende is als de onderwijzers ernst met de Zondagsschool maken, neen, ook de ouders moeten medearbeiden. Te meenen dat zij van hun verantwoording af zijn als zij maar de kinderen naar de Zondagsschool zenden is niet slechts oppervlakkig, maar is zondig.

Wij kunnen de kinderen verhinderen als wij ze de Zondagsschool onthouden.

Wij kunnen ze verhinderen door geen belang te stellen in 't werk dat daar voor de kinderen gedaan wordt. Kinderen hebben goede ooren en oogen en

hebben een bijzonder fijn gevoel voor wat vader en moeder ernstig of ook niet ernstig nemen.

Als ouders willen—en wie zou het *niet* graag willen?—dat hun kinderen den Bijbel zullen eeren, dan moeten zij toonen zelf den Bijbel te eeren.

Als ouders willen, dat hun kinderen den Heer zullen lief hebben, dan moeten zij zelf den Heer liefhebben.

Als ouders willen, dat hun kinderen later getrouwe kerkgangers zullen worden—of ziet gij hen liever getrouwe bioscoopgangers of bezoekers van de bar?—dan moeten zij zelf 't voorbeeld geven.

En zoo is het ook met betrekking tot de Zondagsschool, die Kerk voor de kleinen: heb eerbied voor 't werk dat daar gedaan wordt en uw kinderen zullen 't met U eeren. Ondersteunt die arbeid met Uw liefde, met Uw... , maar neen, 't is genoeg—meer vraag ik niet—Ondersteunt maar met Uw liefde, want dan komt het andere wel vanzelf: Uw toewijding, Uw gebed, Uw steun.

God zegene het mooie werk aan de kinderhartten. En wij, laat ons ze liefhebben die kleinen, wien is het Koninkrijk der hemelen.

G. E. ALERS.

BEKEERING.

De woorden van Paulus in zijn brief aan de Efeziërs (4:22—24) worden door den Heidelberg-schen Catechismus gebruikt om te omschrijven wat wij verstaan moeten onder bekeering.

Paulus schrijft: "dat gij zoudt afleggen aangaande de vorige wandeling, den ouden mensch, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding, en dat gij zoudt vernieuwd worden in den geest uws gemoeds, en den nieuwen mensch aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid".

De Catechismus spreekt van de afsterving van den ouden en de opstanding van den nieuwen mensch.

Onder de afsterving van den ouden mensch hebben wij te verstaan een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben en die hoe langer hoe meer te haten en te vlieden en onder de opstanding van den nieuwen mensch moeten wij verstaan een hartelijke vreugde in God door Christus en een liefde om naar den wil van God in alle goede werken te leven.

Bekeering is een noodzakelijk deel van het christelijke leven en daarom mag de prediking daarvan niet achterwege blijven.

Johannes de Dooper heeft gepredikt: Bekeert u, en de Heere Jezus heeft dezelfde woorden gesproken. Ook Paulus heeft herhaaldelijk de men-

*Ds. P. A. C. van Heyningen, vroeger predikant van
Lydenburg.*

schen aangespoord om zich te bekeeren, maar het is wel eigenaardig, dat de prediking niet is: bekeert u, want anders gaat gij verloren, maar bekeert u, want het Koninkrijk Gods is nabij gekomen.

Dus geen gedachte van de zaligheid te verdienen door zich te bekeeren, maar zich gereed te maken voor de heerlijkheid, die komt en waarvoor de mensch niet bereid is en geschikt, tenzij hij zijn leven verandert.

Wij mogen er wel op letten, dat in den Catechismus niet aan het begin, doch aan het einde gesproken wordt van bekeering.

In het begin wordt gesproken van geloof en door het geloof deel krijgen aan de weldaden van Christus en aan Hem verbonden worden, maar later, als er sprake is van aan God te bewijzen, dat de Christen waarlijk dankbaar is voor de verkregene verlossing, dan komt de bekeering ter sprake. Er wordt dus niet tot heidenen of ongeloovigen gesproken, maar tot Christenen, geloovigen.

Wil iemand hiertegen het geval van de bekeering van Saulus op den weg naar Damaskus inbrengen, dan moet toch ook hier nog volgehouden worden, dat Saulus reeds in zijn hart moet overtuigd geweest zijn, dat Jezus de Christus was, anders zijn de woorden van den Heere Jezus "het is u hard de verzenen tegen de prikkels te slaan" onverstaa- baar.

Wat dus door Christus voor en buiten ons gedaan is, moet ook in ons geschieden, wij moeten, n.l. ook sterven en weer opstaan; onze oude mensch moet sterven.

Wat houdt dit in?

Een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben.

Wat is hiertoe noodig?

Zie eens naar wat de Heere Jezus ons vertelt in de gelijkenis van den verloren zoon, die zeker

een van de duidelijkste voorbeelden is van bekeering.

Als de verloren zoon bij de zwijnen zit, komt hij tot kennis van zijn zonden en dan ziet hij in wat een ellendeling hij is, dan is al het mooie van zijn zondige leven en van zijn uitpattingen verdwenen en dan kan hij ook geen oogenblik langer daar blijven in die omgeving, waar hij zoo diep gezonken is, dan moet hij weg en hij vlucht van die gehate plek, waar alles hem herinnert aan zijn zonden.

Wij hebben dan noodig, kennis van zonde; dat wil zeggen niet maar dat wij weten, dat het verkeerd is om te stelen en te liegen en te moorden, want dat weet iedereen wel en dat doen toch duizenden van menschen, ook niet te weten, hoeveel kwaad anderen doen, maar zoo, dat wij beginnen te erkennen, dat wij zelf een of ander kwaad gedaan hebben, dat wij onze eigen zonden inzien, raakzien en belijden.

Dan gaan wij ook die zonden zien als schuld voor God, waarover Hij het recht heeft toornig te zijn en ons te straffen, omdat wij Hem hebben bedroefd en zijn rechtvaardige wetten hebben overtreden.

Maar als wij geen liefde hebben tot God zal het ons nog niet brengen waar wij zijn moeten. Alleen de liefde tot God kan ons helpen om onze zonden te haten, want alleen als wij God liefhebben zullen wij trachten te doen wat Hem welbehagelijk is.

Maar daarmee is dan ook de nieuwe mensch geboren, die niet meer een behagen heeft in de zonde, maar begeert te doen wat goed is, omdat God dat wil.

Toen de verloren zoon terug was in het huis van zijn vader heeft hij zeker nooit weer verlangd naar het verre land, dat de herinnering aan zijn vorige leven droeg, maar toen heeft hij werkelijk

slechts lust gehad om den wil van zijn Vader te doen. En toen heeft hij zeker ook meer dan eens zich verwonderd, dat hij vroeger zoo anders gedacht had.

De nieuwe mensch is vervuld met liefde, leeft van de liefde en straalt liefde uit.

De nieuwe mensch doet goede werken, niet om daarmee iets voor zichzelf te verdienen, maar omdat hij niet anders kan, omdat hij dankbaar is.

Wat zijn dan die goede werken?

Sommige menschen denken, dat goede werken dingen zijn, waar de wereld over spreekt en de handen ineenslaat; geweldige groote opofferingen of daden van groote heldenmoed, of het geven van een groote som geld aan een kerk of zulke soort van dingen.

Dit kan evenwel niet de bedoeling zijn van den Heere Jezus, die gezegd heeft: uw Vader, die in het verborgen ziet, die zal het u in het openbaar vergelden.

Goede werken zijn de kleine dingen van het dagelijksche leven goed en getrouw volbracht, liefde betoond zonder ophef, strikte rechtschapenheid en ware godsvrucht.

Wij hebben wel gehoord van menschen, die altijd praten van bekeering en die voorgeven zelf bekeerd te zijn; zulken zijn ook soms geneigd aan anderen te vragen of zij bekeerd zijn.

Wat gaat gij, lezer, antwoorden, als u die vraag gedaan wordt?

Laat ons twee dingen goed onderscheiden.

Er is een groot verschil tusschen geloof en bekeering.

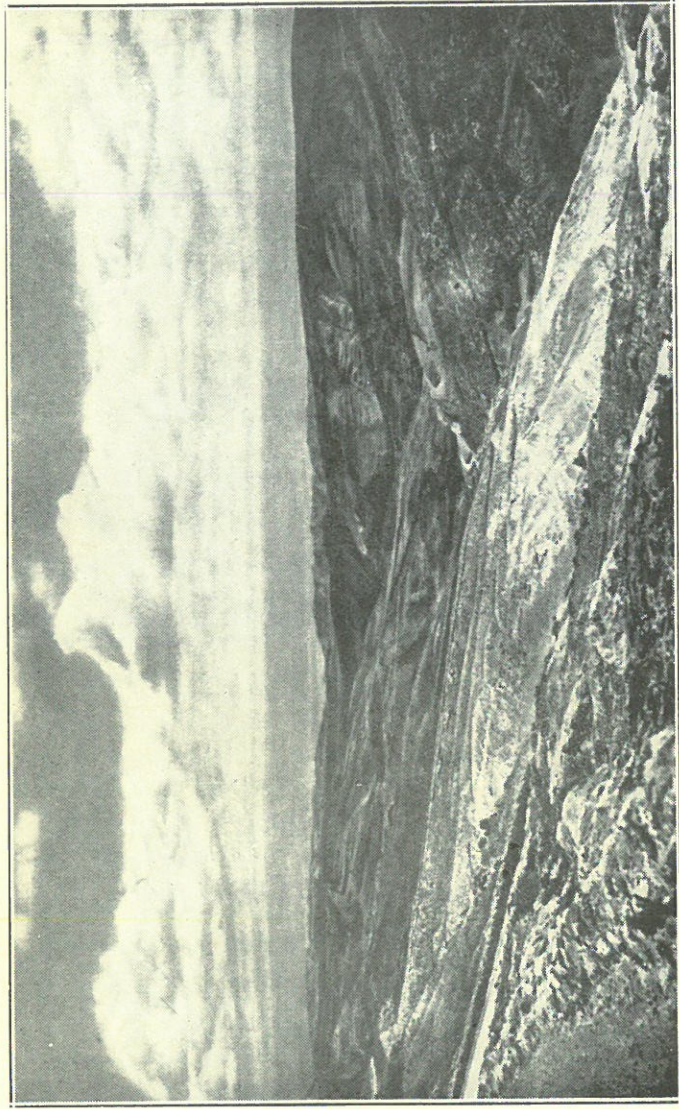
Door het geloof in Jezus Christus worden wij zalig, worden wij verlost van onze zonden, worden wij erfgenamen van het eeuwige leven en als wij reeds gelooven, moeten wij ons bekeeren van onze zonden, waarvan de Heilige Geest ons overtuigt.

Als gij dus moet antwoord geven, zeg dan dit: Indien iemand u vraagt of gij gelooft in den Heere Jezus Christus, zeg dan met de grootste vrijmoedigheid en met een vaste overtuiging: Ja, Ik, van ganscher harte. Ik geloof, dat Jezus Christus is mijn Heer en mijn God.

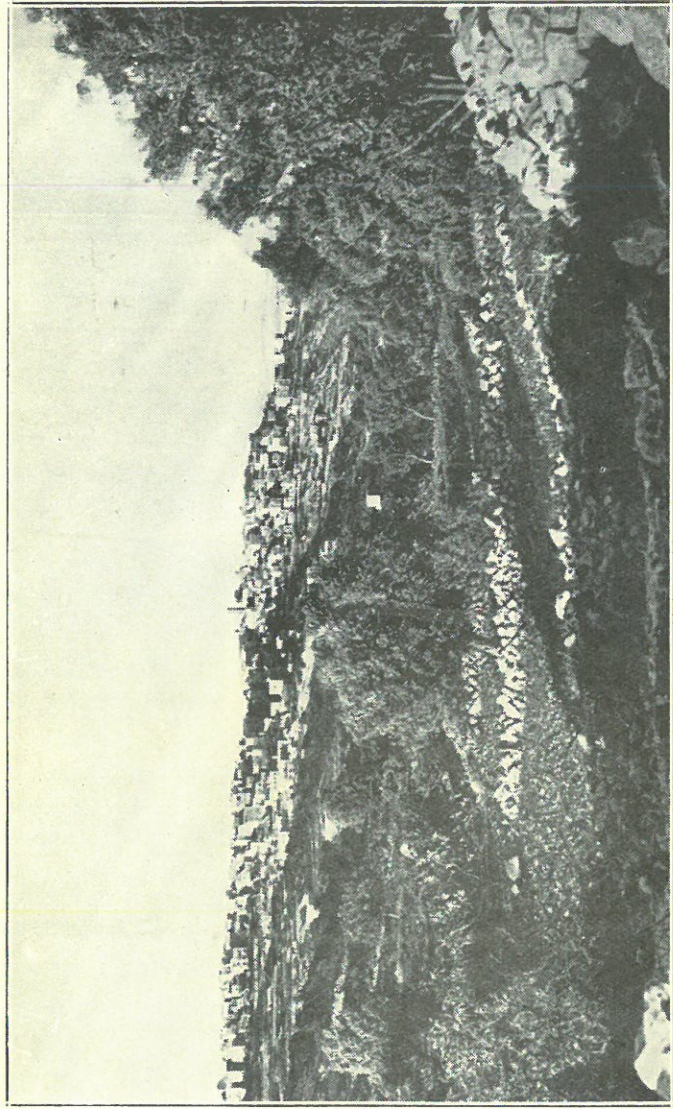
Maar als u gevraagd wordt of gij bekeerd zijt, laat dan iemand anders het antwoord geven, laat dan de menschen, die u kennen zeggen of uw levenswandel die is van een bekeerden mensch; laten dan uwe werken getuigen of in u de oude mensch gestorven is en de nieuwe mensch is opgestaan. Dan is er geen gevaar voor misleiding van u zelf of van anderen en God zal zijn zegel zetten op uw leven.

L. E. BRANDT.

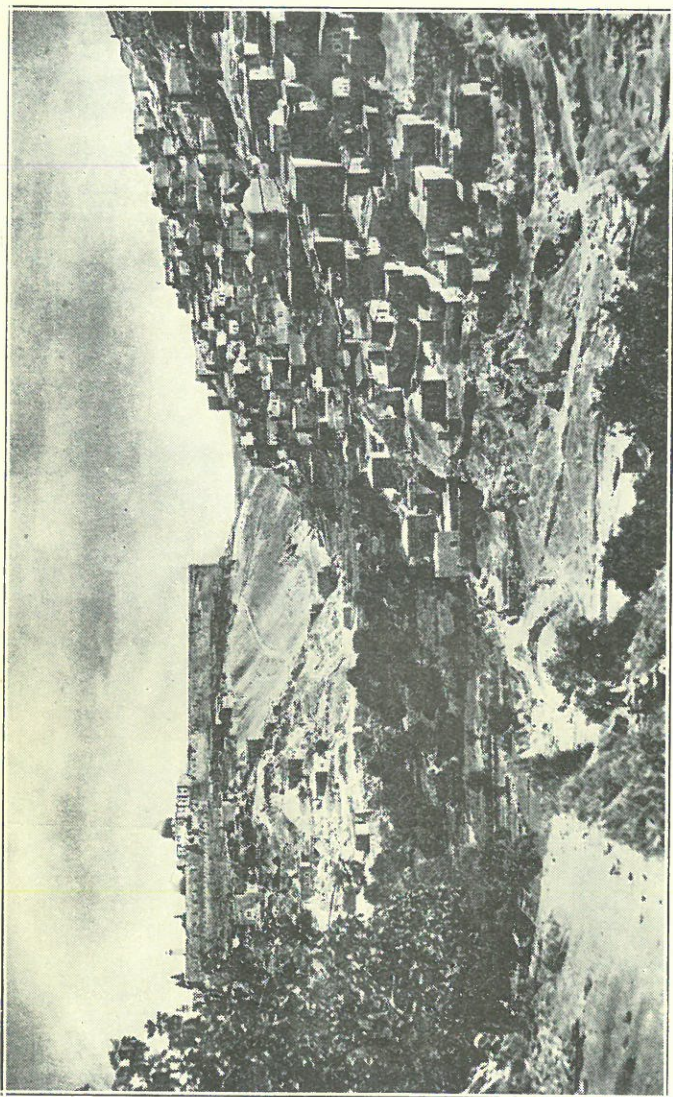
Vereeniging.

De Woestijn van Juda.

Bethlehem.

Jeruzalem van de Zuid zijde gezien.

VAN BETHLEHEM NAAR JERUZALEM. (Een levensgang.)

Ter Bethlehem is het begonnen, het rijkgezeggende leven van David, den zoon van Isai. In Jeruzalem is het geëindigd. Het einde was grootscher dan het begin. Maar of het ook beter was? Liefelijker althans niet. Jeruzalem stelde wel vaker teleur, al moest het dan ook het eindpunt zijn van den weg.

Er is een nog kostbaarder leven dan dat van David geweest. Ook dat is begonnen in Bethlehem, het leven van den Heiland. Ook dat is in Jeruzalem geëindigd. In Jeruzalem moest het eindigen; de week, die laatste week in Jeruzalem was de bekroning van het Heilandswerk. Máár die bekroning was het Kruis.

Ik geloof, het leven van velen onzer is in zekeren zin ook een gang van Bethlehem naar Jeruzalem, van het vredige dorp naar de lokkende stad, van de idylle der jeugd naar de werkelijkheid van het moderne leven. 't Moest zoo komen. Maar of het in alles beter is, in Jeruzalem, dan in Bethlehem? Liefelijker zeker niet.

* * *

Pierre Loti, de bekende Fransche schrijver, heeft in stille, dichterlijke taal een beschrijving gegeven van een maand van zijn leven, welke hij in

het Heilige Land heeft doorgebracht. Het grootste aantal dagen vertoefde hij in de Heilige Stad; hij noemde zijn geschrift dus: Jérusalem. Maar hij kwam van Gaza over Hebron en Bethlehem. En de beschrijving van deze tocht van drie dagen te paard vult de eerste bladzijden. De schrijver was geen kerksch geloovige. Hij betitelt zijn tocht naar het Heilige Land als: een pelgrimage zonder geloof. Maar als op den derden dag, op den weg van Hebron Noordwaarts de stad der Geboorte in zicht komt, dan maakt sterke ontroering zich van den reiziger meester. „Plotseling, daar ver, zeer hoog voor ons uit, op den top van een der meest verwijderde parelgrijze bergen, teekent zich af een kleine grijs-roze stad, onbestemd van tint en van omtrekken, als een droomstad, verschijnend bijna te hoog boven de lage streken waar wij ons bevinden en onze gids wijst er ons op met zijn langzaam Arabische handbeweging en zegt: Bethlehem! . . . O, Bethlehem! Er is nog zulk een bekoring rondom dezen naam, dat er een waas komt voor onze oogen. . . Ik houd mijn paard in, om achter te blijven, want, waarlijk, er komen tranen als ik deze plotselinge verschijning beschouw; bezien van uit de beschaduwde kloof, waar wij zijn, is zij daar hoog op die bergen, die wolken schijnen, aanlokkelijk als een hoogste vaderland. . . Wel onverwacht, deze tranen, maar gebiedend en onmogelijk te weerstaan: oneindig droevig, maar zoo zoet: laatste gebed, niet in woorden meer tot uiting te brengen, laatste aanbidding der herinnering, aan de voeten van den Verloren Trooster. . . .”

Het is, gelukkig, niet noodig om als een pelgrim die zijn geloof verloren heeft, door tranen van weemoed heen, op te zien naar het liefelijke Bethlehem. Wij kunnen danken voor Bethlehem, de stad der Geboorte van Hem tot Wien wij nog spreken mogen: Heere Jezus, Trooster aller smarten, Hem, Die nog

als Zon der wereld in onze harten schijnen wil. Wij kunnen danken ook voor dat Bethlehem, dat in zijn straten des avonds zongebruind zag huiswaarts gaan den jongen knaap, die overdag bij de kudden van zijn vader had gewaakt, door Bethlehems velden had gezworven tot aan de grenzen van de woestijn en de heuvels had laten weerklinken van zijn helder lied. Het zijn, merkwaardigerwijze, vrijwel louter liefelijke herinneringen welke de Bijbelsche verhalen aan Bethlehem verbinden. Bethlehem trekt onweerstaanbaar de in den vreemde zoo zwaarbeproefde Naomi, en haar vereenzaamd leven krijgt weer nieuwen inhoud en blijder glans als Ruth de Moabitische op Bethlehems velden den vriendelijken landheer ontmoet, dien Naomi straks als haar schoonzoon zal mogen begroeten. Wat Bethlehems velden beteekend hebben voor den jongen David, blijkt nergens beter dan uit zijn verlangen in den moeilijken tijd van zijn leven, toen hij als vijand van vorst en volk moest zwerven door eenzame streken, zijn verlangen naar een teug water uit Bethlehem's bornput in de poort van de stad (II Sam. 23:13 vv.) Maar hij heeft het niet geproefd. Want toen zijn drie getrouwen met levensgevaar het voor hem gehaald hadden, goot hij het uit als een offer voor God. Wie zoo gehecht is aan de herinneringen van zijn jeugd, moet wel een gelukkigen kindertijd hebben gehad. En al gevoelt men met David ook later, dat die schoone tijd voorbij is en niet meer geproefd kan worden, heerlijk zoo men dat verleden als een offer aan den Heer kan afstaan.

Bethlehem is mooi gelegen op twee heuvelruggen, die zich van Oost tot West uitstrekken, ongeveer 2550 voet boven de zee. Zacht glooien de hellingen aan weerszijden van de vruchtbare valleien rondom de stad. Hier en daar steken olijfboomen uit boven de lage muurtjes die de wijn- en boomgaarden omgeven. De dalgrond is voor korenbouw geschikt.

Verder van de stad, naar de zijde van de woestijn liggen de velden, waar het vee zijn voedsel graast tusschen rotsblokken en ruinen van oude gebouwen. Veel is hier nog juist als in Davids jonge jaren, wanneer men althans buiten de stad blijft. De stad is veel veranderd. Eens de kleinste onder Juda's steden, telt 't nu meer dan tienduizend bewoners, bijna allen Christenen, maar van een Christendom waartusschen wij ons vreemd zouden gevoelen, gelijk wanneer iemand een plaats der aanbidding zocht en hij kwam terecht in een rariteitenwinkel. Maar wie Bethlehem ziet gelijk 't zich op bijgaande foto vertoont, en 't zich voorstelt in de zacht roze, parelgrijze, een vaal-groene tinten van dit Palestijnsche landschap, zal de bekoring van deze stad der liefelijke geboorte- en jeugdherinneringen nog ondergaan.

* * *

In het Oude Testament is niet Bethlehem, maar is Jeruzalem de stad Davids. Terecht, want Jeruzalem is Davids persoonlijke schepping. Jeruzalem is de bekroning van Davids werk aan en voor zijn volk. Jeruzalem is Davids gloriëtijd, de verwerkelijking van een koningsdroom zoo grootsch als men dacht dat in 't kleine volkje van Israel niet gedroomd zou kunnen zijn, althans niet verwerkelijkt zou kunnen worden. Wijder grenzen dan in Davids Jeruzalemsche dagen heeft Israel nooit gehad. Daar is hij het type geworden van den gezegenden en voorspoedigen koning wiens beeld in zijn „laatste woorden" (II Sam. 23) aldus is geteekend: Wie rechtvaardig heerscht over de menschen, heerscht in de vreeze Gods, is als het morgenlicht, als de zon verrijst, een wolkelooze morgen, die na den regen het groen uit de aarde glanzend doet ontspruiten.

Is niet alzoo mijn huis voor God? in alles geordend en welbewaard. Want een eeuwige beschikking bepaalde Hij voor mij, dat Hij alles mij tot heil, en alles naar mijn [welbehagen, mij zeker zou doen gelukken.

Tusschen Davids liefelijke jeugd en de glorie van zijn koningschap te Jeruzalem ligt echter iets geheel anders. Tusschen het onbezorgde rondwalen met de kudde over Bethlehems velden en het hofleven in de koningsstad ligt de woestijntijd, de tijd van strijd en angst, de tijd ook van verzoeking en zonde. Er is geen somberder landschap denkbaar dan die streek ten Oosten van de kam van het gebergte van Juda, afdalend naar de diepe vallei van Jordaan en Doode Zee, in het Hebreuwsch kenmerkend de Jeschimoon, de starre woeste wildernis genoemd. Het is of daar de schepping niet verder gevorderd is dan tot het woest-en-ledige van Gen. 1:2.

Aan den rand van het bouwland is nog hier en daar wat laag bruin gras, kreupelhout, doornstruiken en arme kruipplantjes, maar al spoedig is het één bruin-gele zandmassa, onderbroken door den ondergrond van grijze kalksteen en door verspreide steenen en rotsblokken. Het terrein is golvend, met heuvelranden en ondiepe valleien; de heuvels hebben van verre dikwijls de vorm van reusachtige hoopen stof. De grond klinkt somtijds onheilspellend hol, en steenen en zand glippen weg onder de voeten; staat de zon hoog, dan branden en gloeien de ondiepe dalen als een oven. Vijftien mijlen breed strekt deze chaos van steen en zand zich uit; van ten Noord-oosten van Jeruzalem tot ver ten Zuiden van Hebron. Tot vlak bij het hart van het landschap Judea brengt deze woestenij de gedachten van verlatenheid en dood. Een welkom verblijf voor roovers, maar voor

zulken vrijwel alleen. Slechts kort wordt elk jaar het wonder gezien, dat na de winterregens ook hier een kleed van groen en veldbloemen den barren grond bedekt, de wildernis zich verheugt en bloeit als een roos (Jes. 35:1), maar spoedig is alles weer even somber.

Hier heeft David geleefd, tusschen Bethlehem en Jeruzalem, tusschen zijn jeugd en zijn koningstijd. Niet in rustige overpeinzing van zijn roeping, als een Johannes, de zoon van Zacharias. Maar zijn leven voortdurend in gevaar, voortgejaagd van plek tot plek, gelijk een arend een veldhoen vervolgt op de bergen (I Sam. 26:20.) Dit was wel de beste streek om te schuilen, waar heuvelen en valleien zoozeer op elkaar gelijken, en waar de beide troepen van vervolgers en vervolgdën kunnen vertoeven vlak naast elkaar zonder het te merken, waar men op zoo menige plaats in hinderlaag liggen kan, maar waar zoo gemakkelijk van heuvel tot heuvel alarmsignalen kunnen gegeven worden.

Het is niet enkel de tijd van de grootste ontberingen in Davids leven geweest, maar ook de donkerste, minst passend bij het beeld van den zingenden herdersknaap zoowel als bij het beeld van den koning bij Gods gratie. Het is eenvoudig het leven van een rooverhoofdman geweest, dat David leidde in dezen woestijntijd. En die zich om hem verzamelden, waren niet enkel zulken, die geen recht hadden kunnen verkrijgen, maar ook zulken, die het maar veiliger vonden de nabijheid van den rechter te ontvluchten. Davids eerbied voor het leven van Israel's en dus ook zijn koning is wel de eenige goede herinnering te midden van zooveel, dat komt op de debetzijde van dit krachtige veelbelovende leven. Het is met Davids ziel in dezen tijd als met de omgeving waarin hij verkeerde: een chaos, een barre woestijn van grillige vormen en huiveringwekkende

schaduwen, slechts met somtijds een vluchtige glans en belofte van betere dingen.

David was zoo handig geweest, tijdens zijn woestijntijd door huwelijk twee geziene Judeesche families aan zich en zijn zaak te verbinden. Ook had hij de Oudsten van Juda aan zich verplicht door hun vijandige stammen te overvallen en hun deel te geven aan de buit op de Amalekieten behaald. Geen wonder, dat, toen Saul en zijn drie zonen vielen op Gilboa in den strijd tegen de Filistijnen, Juda aan zijn landsman, den koenen Filistijnenbestrijder David, de kroon komt aanbieden. Het Noordelijk en grootste gedeelte van Israel blijft voorloopig aan Sauls geslacht nog trouw; maar als zijn opvolger en zoon Ischbaal een zwakke vorst blijkt, en Sauls veldoverste Abner na een tijd van weifeling hem zijn vertrouwen en steun niet langer geeft, dan is voor David de weg naar den troon over heel Israel gebaad. 't Wacht slechts op de vermoording van Ischbaal; dan komen al spoedig ook Noord-Israels oudsten hem het koningschap aanbieden.

Had David zich door gevoelsargumenten en sentimentaliteit laten leiden, hij zou het geliefde Bethlehem tot hoofdplaats des lands en residentie hebben verkozen. Maar David was een staatsman. Hij slaat zijn oog op een plaats, die totnogtoe aan geen van Israels stammen toebehoord had, die dus als koningsstad bij geen der stammen jaloerschheid op kon wekken. Dit was Jeruzalem, nog altijd ongestoord in het bezit van het kleine Kanaanietische volkje der Jebusieten. Veel hadden de Israelietische stammen zich nog niet om deze stad bekommerd. Toch lag ze als een lastige indringer tusschen Noord en Zuid. Dit bolwerk van niet-Israelieten midden in het land moest verdwijnen, of overgaan in Israels bezit, wil-

de de eenheid der natie haar beslag krijgen. Zoo heeft Davids krijgsmans- en staatsmanswijsheid het gezien. Zijn eerste daad na de aanbidding van het koningschap over heel het volk is op te trekken tegen de vesting. Ze was uiterst sterk, gelegen boven op een heuvel met aan alle zijden steile hellingen. We moeten ons haar voorstellen op het Zuidelijk deel van den Oostelijke der beide heuvels waarop het latere en tegenwoordige Jeruzalem is gebouwd. Het dorp rechts op de foto, het dorpje Siloa, genaamd naar den bekenden vijver en waterleiding van dien naam, zag men in Davids tijd nog niet. Ook de sterke muren en daarachter de koepels en torentjes links moeten we ons wegdenken. Maar op het stuk heuvel vóór die muren, waar thans slechts enkele huizen staan, daar zag David de sombere muren van de Kanaanietische vesting zich dreigend verheffen. Men spotte aan de zijde van den vijand met Davids ondernemen: „Hier komt ge niet binnen, blinden en kreupelen slaan u af”; doch 't staat er zoo lakoniek achter dit woord in II Sam. 5:7: Maar David nam den burcht Zion in. En de burcht Zion der Jebusieten werd: Davids stad. De foto is de beste mij bekend om de sterke ligging van David stad te laten zien, ook de beste om zoo min mogelijk den blik te laten afdwalen naar de latere uitbreiding van de stad en het Mohammedaansche stempel, dat de volgelingen van den profeet van Mekka op Israels heilige stad hebben gebruikt door hun moskeeën en minarets. Iets van het dreigende der oude vesting komt er ons op tegen. Rechts loopt het diepe Kedron dal, dat op den voorgrond zich vereenigt met het Hinnomdal, dat van het Noordwesten komt. Ook ten Westen en Noorden van den Zion waren oudtijds, minder diepe, dalen. Door een onderaardsche schacht kon men van binnen de vestingmuren waarschijnlijk reeds in Davids tijd de Siloa-bron bereiken, ook al belegerde een vijand de stad van nabij.

Toen David als koning in zijn nieuwe residentie troonde, kon hij zijn doel bereikt achten. Gods beschikking had het hem alles tot heil en alles naar zijn welbehagen doen gelukken. De donkere dagen van Juda's woestijntijd waren voorbij; maar ook de onbezorgde dagen van het herdersleven, de gelukkige jeugd in Bethlehem genoten, behoorden nu voorgoed tot het verleden. Jeruzalem, deze naam, kenmerkt zijn glorie-tijd, maar of het ook zijn gelukkigste dagen karakteriseert? Maar is het dan het doel van eens menschen leven op aarde zooveel mogelijk geluk te smaken? Dit is de zaak: dat men de roeping Gods in zijn leven niet wederstreeft, dat ons leven anderen nuttig, ja zoo mogelijk tot zegen zij, dat wat er aan gave Gods schuilt in een mensch worde besteed in dienst aan den naaste. Zoo gezien is de laatste, de Jeruzalemsche periode van Davids leven, waarlijk de bekroning van heel zijn levensgang. Al vielen er nog zoo zware slagschaduwen op deze dagen, al is David niet altijd bestand geweest tegen de verleiding van het hofleven, al heeft hij nergens bitterder smart geleden dan in Jeruzalem, zijne stad, in Jeruzalem was zijn van God beschikte plaats. Nooit verloochende Jeruzalem zijn karakter als profetendoodende, Godsvruchtbedreigende stede; en zwaar heeft 't in zijn bewogen geschiedenis daarvoor telkens moeten boeten. En toch, al is 't als de stad van het Kruis, het is de stad des Grooten Konings. Jeruzalem, Jeruzalem, gij, hooggebouwde stad....!

B. GEMSER.

(De foto's bij dit artikel zijn ontleend aan het prachtwerk Palaestina, van Karl Gröber, in 1925 verschenen bij Ernst Wasmuth, Berlijn, met zijn meer dan 300 wondermooie afbeeldingen uit het Heilige Land en omgeving, welk werk ten eerste wordt aanbevolen aan allen, die den Bijbel beminnen.)

HET ONTSTAAN VAN DE OPLEIDING ONZER PREDIKANTEN.

De geschiedenis van het ontstaan van de opleiding van onze eigen predikanten is een van de belangrijkste delen van de geschiedenis van de Ned. Hervormde Kerk gedurende de laatste jaren. Immers onze Kerk kan zonder die opleiding niet bestaan; geen Kerk ter wereld heeft nog enige toekomst, zo zij niet zorgt voor de voorbereiding van haar aanstaande leraars. Dat hebben ook die mannen gevoeld, die jaren achtereen met alle macht gestreden hebben voor het totstandbrengen van die opleiding, en dat gevoelt iedereen in de Kerk, die onze opleiding lief heeft en haar belangen op het hart draagt. Over enige maanden zal het tien jaar zijn, dat onze Kerk daarmee begonnen is, en deze heilige zaak heeft zoveel ingang gevonden, dat wij ons de Kerk zonder de opleiding van haar aanstaande predikanten niet meer kunnen voorstellen. Maar wij mogen niet nu, dat wij die opleiding hebben en Gods zegen daarop boven bidden of verwachting gerust heeft, vergeten, met welk een heilige ijver daarvoor geijverd is, en daarom willen wij hier een overzicht geven van de geschiedenis van het ontstaan van die opleiding.

Het spreekt vanzelf, dat onze vroegere predikanten, Ds. van der Hoff, Ds. Smit en Ds. van Warmelo, er niet aan konden denken om met de op-

*Gert Johannes Buitendag,
geb. 16 Mei, 1827.*

richting van een Kweekschool te beginnen. Zij moesten arbeiden in moeilijke tijden, toen de hitte van de dag en de koude van de nacht bijzonder groot was. Bovendien was de toestand van het onderwijs van die aard, dat het niet doenlik was om hier wetenschappelijk gevormde mannen op te kweken, en onze Kerk heeft altijd hoge eisen gesteld aan de opleiding van haar Evangelie dienaars. Daarom bepaalde de Kerk zich in vroegere dagen dan ook maar tot het beroepen van de predikanten van elders, en wel uit Holland, omdat men ons daar sympathiek gezind was. Onder die oude Hollanders heeft de Kerk een grote bloei bereikt. Het jaar 1873 zou echter een keerpunt vormen. Toen is Ds. N. J. van Warmelo naar Holland gezonden om predikanten te zoeken, vooral voor de vakante Gemeenten van Pretoria en van Wakkerstroom. Doch, helaas, tijdens zijn afwezigheid waren kwade invloeden aan het werk. Van uit de Kaap Kolonie zond Ds. W. Robertson enige proponenten om ongevraagd onze vakante Gemeenten te bezoeken. Allerlei laster werd verspreid, en onze goedgezindige mensen lieten zich vangen. Aan Ds. van Warmelo werd bericht, dat het niet meer nodig was predikanten te zoeken, men kon ze hier wel vinden. Toen is onze Kerk overstroomd geworden met predikanten waarvan de meesten haar niet sympathiek gezind waren. De Kerk zou er echter voor boeten, getuige de Kerkvereniging van 1885, waarmee maar één doel beoogd word, en wel om de Hervormde Kerk uit te roeien, zodat haar plaats zelfs niet meer gekend zou worden. Gelukt is het echter niet. Weer moest de Kerk zich tot Holland wenden, en Ds. M. J. Goddefroy is in 1887 gekomen om die vervallen Kerk weer op te bouwen. In die benauwde dagen, toen men sprak van „redeloos, radeloos, reddeloos” is ook voor het eerst de gedachte opgekomen, dat de Kerk zelf moest zorgen voor de opleiding van haar predikanten. Men kon niet

altijd op Holland steunen, maar moest zijn eigen zonen voor dat voortreffelijk werk opleiden, en men moest dat zelf doen. In „De Volkstem” van 28 April, 1890 verscheen onder het opschrift „Theologische School” de volgende brief, die geen naamtekening draagt, doch waarschijnlijk afkomstig is van ouderling M. J. Willemse van Roos Senekal:

Mapochsgronden, 16 April, '90.

Aan de Leden en in het bijzonder de Kerkerads-Leden der Nederduitsch Hervormde Gemeenten in de Zuid-Afrikaansche Republiek.

Waarde Broeders in den Heere,

Vernomen hebbende dat onze Algemeene vergadering in Mei a.s. zitting zal nemen, zoo waag ik het, om hieronder de volgende punten, als soort van voorstel, onder de aandacht van U Eerwaarden te brengen. Het is n.l. om te be- raadslagen of het niet mogelijk zoude zijn, onze Staatszonen op den kansel te zien.

Wij hebben in onze Republiek onze getrouwe Herder en Leeraar, Ds. Goddefroy, maar deze heer (zoo geloof ik) heeft omtrent 12 gemeenten onder zich, waar hij Gods Woord moet verkondigen. In sommige gemeenten, voornamelijk die op de grenzen liggen, bestaat eene groote behoefte aan geestelijk onderwijs.

Nu, mijne broeders, om voortdurend predikanten uit Nederland te beroepen, hiertegen bestaan m.i. bezwaren, want ten eerste zijn de reiskosten nog al hoog en ten tweede zullen deze predikanten, die in Nederland in grootheid zijn opgevoed, voor geen klein salaris hier willen arbeiden.

Ik heb gedacht, of wijzelven er niets toe zouden kunnen doen, hier eene school voor Theologie op te richten, dat wil zeggen, waar jonge-

lieden voor het predikants-amt worden onderwezen, want dit zou veel onkosten sparen.

Mijne Broeders, gij zult hierop antwoorden: „Ja die het Evangelie dienen, moet ook volgens het Evangelie leven”. Ik stem dit toe, maar ik ben ervoor, dat wij op bezuiniging moeten werken, om de kleinere en meer behoeftige Gemeenten onzer aloude Kerk meer bij te kunnen staan. Er bestaat een tekst: „Om niet hebt gij ontvangen en om niet zult gij het wedergeven.”

Te Lydenburg is een man op de kansel, die eerst op 40-jarigen leeftijd is begonnen te studeeren en heden een verkondiger is van Gods Woord voor zijne landgenooten, en zullen nu ook wij niet onder onze Kerkeradsleden iemand kunnen vinden, die, na oefening van enige jaren het Woord van God zal kunnen verkondigen. Ik meen van ja. Indien de Heer iemand aan het hart roert, wie zal het dan stilhouden? Bedenkt eens, waar was Paulus op studie?—een enkel oogenblik op den weg naar Damascus. Waar de Apostelen?—Maar een dag bij het ontvangen van den Heiligen Geest.

De heer Willemse diende dan ook met het oog op het tot stand brengen van een eigen opleiding bij de Algemene Kerkvergadering van 1890 het volgende beschrijvingspunt in: „De Vergadering acht het wenschelijk om eenige van onze landszonen zoo spoedig mogelijk te doen opleiden tot predikanten der Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R.” Uit de discussie blijkt, dat de Vergadering eenstemmig van gevoelen was, dat plannen beraamd moesten worden om zonen der Kerk te laten opleiden voor predikant. Men stond voor de keus van drie wegen: Onze jongemannen naar Stellenbosch te sturen, of ze naar Holland te sturen, of ze hier in Transvaal te laten opleiden. De laatste weg was het ideaal, maar op dat tijdstip geheel onuitvoerbaar, aan de andere

kant wilde men er niet van horen om de jonge mannen naar Stellenbosch te sturen, en zo berustte de Vergadering er in, om op Holland te blijven steunen, en dan maar verder af te wachten tot tijd en wijl er in Pretoria van Staatswege een Universiteit zou worden opgericht, want universitaire opleiding was het ideaal. Al had de Regering reeds in 1889 de oprichting van een Universiteit voor de Volksraad ter sprake gebracht, toch zou zulk een Universiteit op zich laten wachten. Trouwens, het was ook niet mogelijk een Universiteit op te richten waar het lager onderwijs nog zo veel te wensen overliet, en er helemaal nog geen middelbare scholen waren. Maar wat zou de Kerk in de tussentijd doen! Op de Algemene Kerkvergadering van 1893 diende ouderling Christiaan Joubert een beschrijvingspunt in, dat vrijwel hetzelfde was als dat van diaken Willemse in 1890; het luidde: „Door onze Kerk worden zoodanige maatregelen genomen om onze landszonen op te leiden tot leeraren voor de Ned. Herv. Kerk.” Men begreep, dat er voorlopig geen Universiteit zou komen, en wachten kon men niet. Daarom werd de zaak opgedragen aan de Kommissie der Algemene Kerkvergadering om plannen te beramen om uitvoering te geven aan de wens, uitgesproken in het beschrijvingspunt van ouderling Joubert. In die moeilijke dagen was het een onmogelijke opdracht voor de Kommissie der Algemene Kerkvergadering om uit te voeren. Verschillende Gemeenten waren toen door de kerkvereniging nog van hun kerkelijke goederen beroofd, en daar moest nog kerk gehouden worden onder bokzeilen, want op enige plaatsen waren nog processen of schikkingen hangende, en het gedeelte van de Hervormde Kerk, dat voorlopig wel met de Kerkvereniging was meegegaan, maar later uitgetreden was en zich onder leiding van de Procuratie Kommissie georganiseerd had, was nog niet met de Hervormde Kerk ineen gesmolten; de disorganise-

rende werking van de Kerkvereniging werd nog steeds gevoeld. De Algemene Kerkvergadering van 1894 vond uitsluitend plaats met het doel om de ineen-smelting met de Kerk onder Procuratie te bewerkstelligen, zodat over de zaak van de opleiding van predikanten toen, niet gesproken is. In 1897 kwam de Algemene Kerkvergadering weer bijeen. Het Staats Gymnasium was inmiddels opgericht, zodat het tenminste mogelijk was, dat men zich in Transvaal voor Universitaire studie kon voorbereiden. Bij de Alg. Kerkvergadering was dan ook van wege de Gemeente Pretoria (de vroegere Procuratie afdeling) op aandringen van ouderling A. D. W. Wolmarans het volgende beschrijvingspunt ingediend: „In hoeverre kan de Ned. Hervormde Kerk in de Zuid-Afrikaansche Republiek, met het oog op de opleiding van hare aanstaande Evangeliedienaren, nu reeds profiteren van de bestaande inrichting van Hooger Onderwijs, n.l. het Gymnasium te Pretoria?” Het resultaat was, dat men besloot van het Gymnasium gebruik te maken, door hun, die predikant wensten te worden, daar te laten voorbereiden voor de studie aan de Universiteit. Maar, de oprichting van zulk een Staats-Universiteit liet op zich wachten, terwijl de Kerk niet wachten kon: het gebrek aan predikanten werd al groter. Daarom diende de Kerkeraad van Rustenburg bij de Algemene Kerkvergadering van 1899 het volgende beschrijvingspunt in: „De Kerkeraad verzoekt de Algemene Vergadering stappen te nemen tot het oprichten van eene school tot opleiding van predikanten voor de Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R.” Met algemene stemmen werd daarop het volgende voorstel van ouderling A. D. W. Wolmarans door de Algemene Kerkvergadering aangenomen:

De Eerw. Algemene Vergadering der Ned. Herv. Kerk de oprichting van een school voor de opleiding van predikanten in de Zuid-Afri-

kaansche Republiek als de levenskwestie der kerk beschouwende,

draagt aan alle kerkeraden op met hunne Gemeenten daarover te onderhandelen en hen toe te lichten dat wanneer ieder lidmaat onzer kerk gewillig is 5 shilling per jaar bij te dragen,

de Algemene Vergadering van gevoelen is dat er dan een begin kan gemaakt worden met de oprichting van zulk een inrichting.

Het zal verder de plicht der kerkeraden zijn binnen vijf maanden verslag te doen aan de Algemene Commissie.

Aan de Algemeene Commissie wordt verder opgedragen met de H.Ed. Regeering te confereren omtrent een geschikt lokaal voor dat doel of zoodanige gronden beschikbaar te stellen voor het oprichten van een schoollokaal en verder de Ned. Herv. Kerk behulpzaam te zijn tot het uitvoeren van hare roeping en plicht in een schenking van grond of anderszins, waardoor de Kerk in staat zal worden gesteld een zoodanige school op te richten.

Helaas, zoals het met zo vele dingen gegaan is, de oorlog van 1899—1902 heeft deze levenskwestie der Kerk op de lange baan geschoven. Eerst in 1906 werd enig resultaat bereikt, toen Prof. Dr. P. J. Muller, in overleg met de Kommissie der Algemene Kerkvergadering, de opleiding van twee predikanten ter hand nam, n.l. Ds. J. J. Prinsloo en Ds. J. J. Kuhn. Hiervoor kan de Kerk de nagedachtenis van Professor Muller niet genoeg in ere houden, want dit heeft de stoot gegeven om tot een eigen opleiding te geraken.

In 1909 is door de Algemene Kerkvergadering dan ook tot de oprichting van een Kweekschool besloten. Aan Universitaire opleiding dacht men toen niet, want er bestond op dat oogenblik niet het min-

Theunis Frederik Jacobus Steyn en echtgenote.

L. J. Stoop, in leven ouderling van Ermelo.

ste vooruitzicht, dat er in Transvaal een Universiteit zou komen. Het is ten zeerste te betreuren, dat, waar men in 1899 eenstemmig was, er zich langzamerhand in de Kerk een oppositie tegen een kweekschool gevormd had, en met het oog daarop is het merkwaardig de diskussies daarover in de gedrukte notulen van 1909 en 1912 te lezen, alsook de ingezonden stukken daarover in De Hervormer van die jaren. De zaak had echter warme pleitbezorgers zoals o.a. Di. Jac. van Belkum, L. E. Brandt, C. J. L. Ruysch van Dugteren, P. W. Ennis, J. J. Prinsloo, J. J. Kuhn, P. van Drimmelen, en de heren A. D. W. Wolmarans en A. H. Koomans. Men was echter gedetermineerd deze zaak niet te laten afspringen, en in de Almanak van het jaar 1911 verscheen het volgende stuk van de hand van Ds. J. J. Prinsloo, dat wij hier in zijn geheel overnemen:

„ONZE KWEEKSCHOOL.”

Het oprichten van een Theologiese Kweekschool voor de Ned. Herv. Kerk van Z.A. behoort niet meer tot onze vrome wensen, maar is nu werkelijkheid geworden. Verleden jaar is de Alg. Vergadering tot zulk een besluit overgegaan.

Al bestaat er een zodanige school te Stellenbosch vanwege de Ned. Ger. Kerk en al worden er predikanten gekweekt te Potchefstroom in de Kweekschool der Ger. Kerk, toch is het hoogst noodzakelijk dat er een dergelijke school opgericht wordt voor de Ned. Herv. Kerk.

Verschillende dingen en toestanden maken dat een vereiste. Dikwijls wordt er gezegd: „Als ik in de Herv. Kerk kom dan zie ik we hebben dezelfde bijbel, dezelfde leer, dezelfde tien geboden, dezelfde artikelen des geloofs, hetzelfde doop- en avondmaals-formulier, wij zijn allen van één en dezelfde natie, waarom

„kunnen wij nu toch niet één kerk zijn en maar verenigen?” Die woorden klinken erg broederlijk en schoon. De mensen, die zo praten, geven gewoonlijk zelf het antwoord, waarom veel mensen juist aan de Ned. Herv. Kerk willen behooren. Ze geven, als ze openhartig spreken, wat soms gebeurt, te kennen, dat in de Herv. Kerk nog niet zoveel „nieuwigheid” is, maar dat zegt niet veel, doch zij voelen zich daarin meer thuis dan in de andere, en in die Kerk ontvangen ze welkwijs dat wat de andere niet geven. Als de mensen van andere Kerkgenootschappen dat zeggen, dan zullen zij het natuurlijk weten. Zij voelen dus dat in de Hervormde Kerk nog niet is de nieuwe geest van elders ingevoerd, maar nog die oude voortrekkersgeest hier overgeplant, toen ze in 1853 de Ned. Herv. Kerk te Potchefstroom stichtten eerst ook met de naam Ned. Ger. genoemd, maar later geworden Staatskerk en toen altijd aangeduid met de naam Ned. Herv. Waar de Kerk in de goede oud-Hollandse richting voortgaat, waar in haar een gezonde geest heerst, en waar zij zich nog nooit het recht heeft toegeëigend om andere kerken voor rechtzinnig of voor vals te verklaren, daar is het goed en nodig dat haar voortbestaan verzekerd worde. Te veel van de zonen en dochters van de voortrekkers hebben nog behoefte aan zo'n Kerk, dan dat zij zoude ophouden te bestaan. Willen wij haar niet zien veranderen, onttaarden, en ondergaan in een andere Kerk misschien, dan moeten wij zorg dragen dat zij in dezelfde goede geest en ingeslagen richting blijft voortgaan, en daarvoor hebben wij nodig mannen in die richting opgevoed, die de leiding op zich kunnen nemen.

De predikanten, die wij uit Holland hebben, zijn daarvoor uitnemend! en gevoelen zich ook

volkomen thuis bij ons, maar ze weten het kan niet altijd zo blijven. Zij willen het ook niet en maken tot leugenaar al die mensen die beweren dat de Hollandse Predikanten zich aan ons willen opdringen of altijd onze Kerkelijke leidslieden willen blijven. Immers, welke predikanten zijn het, die er steeds op aandringen, dat wij een eigen theologiese school moeten hebben en voor de oprichting ervan gevochten hebben? Dat zijn de predikanten uit Holland geweest; en de man wiens naam voor altijd onafscheidelijk aan onze opgerichte kweekschool verbonden blijft is.... Prof. Dr. P. J. Muller. Hij had er absoluut geen belang bij gedurende zijn kort verblijf in Z.A., neen, integendeel, veel moeite en strijd heeft het hem gekost om die school tot stand te brengen; veel tegenstand heeft hij ondervonden. Doch als een man begon en overwon hij. Hij alleen kon het niet doen, dat spreekt vanzelf, maar daar waren ook nog mannen als Di. J. van Belkum, L. Brandt, en anderen, allen Hollanders uit Holland, gelukkig ook Ds. P. W. Ennis, een echte Hervormde, al is hij Afrikaner en Afrikaans opgevoed. Die mannen hebben meegeholpen en de goede zaak gesteund.

Maar hebben die predikanten uit Holland dan niet gezien, dat als onze Kerk zelf eigen jonge mannen gaat opleiden dat de tijd voorbij is dat wij predikanten hoofdzakelijk uit Holland beroepen? Zeer zeker, maar zij willen ook niet dat wij altijd onze predikanten uit Holland krijgen. Het zijn juist die predikanten die ons willen doen verstaan, dat wij onze eigene predikanten moeten opleiden. Zij komen niet met mooie woorden, dat ze ons zo liefhebben en zo graag één met ons willen zijn, zoals zo menig een doet, neen, ze willen ons helpen en tonen,

ook weer in dit geval, dat ze ons welzijn bedoe-
len, al is het ook tot hun eigen nadeel. Dit heb-
ben ze ook in de jongste oorlog getoond toen ze
goed (duizende ponden) en bloed voor ons feil
hadden.

Is het niet schande voor de Afrikaners, dat
die mannen, die er geen belang bij hebben, ons
moeten leren, dat wij een eigen school moeten
hebben tot instandhouding van de Kerk, ons
door de voortrekkers overgeleverd? Is het niet
nog groter schande om die mannen niet een-
parig te helpen het belang van onze Kerk te be-
vorderen? Wij moeten het met schaamte beken-
nen. Want wij hadden dit groot werk moeten
doen en niet zij.

Doch daar het nu eenmaal zover is, moeten
wij die predikanten uit Holland, die „vreemde-
lingen” zoals ze soms uitgescholden worden,
dankbaar zijn, en verder het nodige doen om
die school tot een sukses te maken, door gere-
geld en getrouw onze bijdragen daarvoor te
storten.

Als wij dat gedaan hebben dan zijn wij nog
niet klaar met Holland, want daarvandaan moe-
ten wij vooreerst nog onze leermeesters en
hoogleraren krijgen. De Schotten mogen goed
genoeg zijn voor andere scholen, niet voor de
onze, bovendien wekt die naam onaangename
herinneringen op.

Zodra we zover zijn, moeten de Hollandse
Professors weer opgevolgd worden door eigen
jonge mannen, maar dat zal wel nog een tijdje
duren.

Eerst als onze Kweekschool goed en hecht
staat, kunnen wij erop rekenen, dat we niet
maar zo op de achtergrond geduwd zullen wor-
den. Dan behoeven wij ook niet weer bevreesd
te zijn dat wij overrompeld of „ingeslikt” zul-

len worden, wat dikwels met het woord „ver-
enigen” bedoeld wordt.

De toekomst van onze Kerk hangt grotendeels
af van een Theologische Kweekschool. Met een
Kweekschool staat of valt onze Kerk in zekere
zin.

Die school moet goed zijn, met een goede
geest. Want is de geest een vreemde of onge-
wenste dan zijn de mannen die opgeleid worden
dat ook en dan is het misschien gedaan met onze
Kerk. Dit alles is niet om een naam in de we-
reld te veroveren, maar omdat, wie de toestan-
den in Zuid-Afrika kent, de grote en schone
toekomst van de Ned. Herv. Kerk ziet. Een
grote taak heeft de Kerk nog te vervullen door
het middel te zijn, waardoor de Heer der Kerke
grote zegeningen aan vele zielen wil schenken.”

De Algemene Kerkvergadering had in 1909 een
Kuratorium benoemd, dat met de oprichting van
een Kweekschool belast zou zijn. Het Kuratorium
ging het volgend jaar er toe over om Prof. Dr.
P. J. Muller, die intussen naar Holland terug ge-
keerd was, als de eerste professor te benoemen.
Ongelukkig meende Professor Muller die benoeming
niet te moeten aannemen, en heeft Dr. W. J. Aal-
ders, toen predikant van de Ned. Herv. Gemeente
Beesd in Nederland, als professor aanbevolen. Maar
er was toen, in 1911, moeilijkheid in de Kerk, en het
Kuratorium meende na het bedanken van Professor
Muller te moeten wachten met een verdere benoe-
ming, totdat de moeilijkheden voorbij waren. Ds.
Aalders zou ongetwijfeld een sieraad voor onze Kerk
en onze opleiding geweest zijn. Op het ogenblik is
hij professor in de Theologie in Groningen, en be-
hoort hij onder degenen, die in Holland belang-
stellen in de vooruitgang van onze Kerk, en zich ver-
heugen in de groei van onze opleiding. In 1912 meen-
de het Kuratorium weer tot een benoeming te moe-

ten overgaan, en benoemde twee docenten, Ds. J. van Belkum en Ds. H. C. M. Fourie, om zich voorlopig met de opleiding van de aanstaande predikanten te belasten. Ds. Fourie meende voor die benoeming te moeten bedanken, waarop het Kuratorium besloot om geen tweede docent te benoemen, maar de hele zaak over te laten aan de Algemene Kerkvergadering, die twee maanden later bijeen zou komen. Op die vergadering werd besloten geen Kweekschool op te richten, als tussenschakel tot er eenmaal een Universiteit zou komen, maar voorlopig studenten naar Holland te zenden. Toen heeft het Kuratorium geld geleend aan studenten om in Holland te studeren, en, wat wel heel snaaks is, ongevraagd de Professoren in Holland geld geschonken, omdat zij ook aan onze studenten les gaven, iets wat alleen geldverspilling genoemd kan worden, en wat in Holland de indruk te weeg gebracht heeft, dat men in de Hervormde Kerk hier te lande geen raad weet met zijn geld, door de professoren in Holland boven hun gewone salaris ook nog van hieruit te salariëren.

Eindelijk, in 1917, is het vraagstuk van de oprichting van een of meer universiteiten in Z.A. opgelost, en in Pretoria werd een afdeling van de Universiteit van Z.A. in het leven geroepen, met een Fakulteit voor Godgeleerdheid, en de Hervormde Kerk kreeg de gelegenheid in die Fakulteit een professor aan te stellen, en te salariëren, terwijl de Universiteitsafdeling dan verder zorgen zou voor het onderwijs in die vakken, die behalve de theologiese vakken ook nog door de aanstaande predikanten bestudeerd moeten worden. De theologiese Fakulteit zou uit vier personen bestaan, een Professor van de Hervormde Kerk, een van de Presbyteriaanse Kerk en twee Lektoren van wege de Staat te benoemen.

Het was een historisch oogenblik, toen het Kuratorium op 25 Januari, 1917 bijeenkwam, om de eerste Professor van wege onze Kerk aan het Uni-

versiteits Kollege te Pretoria te benoemen. Toen is benoemd Dr. J. H. Greyvenstein, destijds predikant van onze Gemeente van Pretoria. Senator A. D. W. Wolmarans, lid van het Kuratorium en ouderling van Pretoria, heeft bij die gelegenheid zijn leedwezen uitgedrukt om Dr. Greyvenstein weg te nemen als predikant van Pretoria, om het uitnemend werk, dat hij als predikant deed, en de groei van de Gemeente onder zijn leiding, en wilde daarom liever een professor uit Holland benoemd zien.

De geschiedenis van onze opleiding, de band der Kerk met de Theologiese Fakulteit vanaf 1917 tot heden, zal voor de latere geschiedschrijver onzer Kerk een belangrijk en hoogst interessant werk zijn. De Notulen van de Algemene Kerkvergadering zowel als van de Kommissie der Algemene Kerkvergadering, van de verschillende Ringen en van het Kuratorium, benevens vele brieven, die in ons Algemeen Archief bewaard worden, zijn dan tot zijn beschikking. God heeft ons boven bidden of verwachting gezegend, vooral als wij bedenken, dat drie van de vier hoogleraren ook vanwege onze Kerk benoemd zijn. Ieder lid onzer Kerk, als hij de naam van Hervormd waard wil zien, is verplicht onze opleiding te steunen, want dat is de hartader der Kerk, en de liefde voor onze Kerk kunnen wij altijd veilig afmeten naar de liefde voor onze opleiding.

S. P. E.

P.

THEUNIS FREDERIK JACOBUS STEYN.

Theunis Frederik Jacobus Steyn, gedoopt op 4 September, 1808, was de zoon van Johannes Steyn, die op 2 Mei, 1790 gehuwd is met Anna Elizabeth van Vuuren, en op de plaats gewoond heeft waarop het tegenwoordige, naar hem genoemde, dorp Steynsburg uitgelegd is.

In 1844 was hij een van de aanleggers van het dorp Ohrigstad. Later is hij, bij het opgeven van dat dorp, naar het distrikt Potchefstroom verhuisd. In de zestiger jaren heeft hij het distrikt Potchefstroom in de Volksraad vertegenwoordigd. Hij was iemand met een vrome levenswandel, en mystiek van aard. Voor de Hervormde Kerk was hij een pilaar, en in de Openbrief aan Ds. Jooste in 1871 noemt Ds. van der Hoff hem als een van de getuigen, die het bevestigen konden, dat het de oude Voortrekkers waren, die gewild hadden, dat de Hervormde Kerk in Transvaal zelfstandig georganiseerd moest worden. In de tachtiger jaren is hij overleden. Twee van zijn achterkleinkinderen, de tweelingbroeders Dreyer, dienen de Kerk vandaag als predikant.

S. P. E.

P.

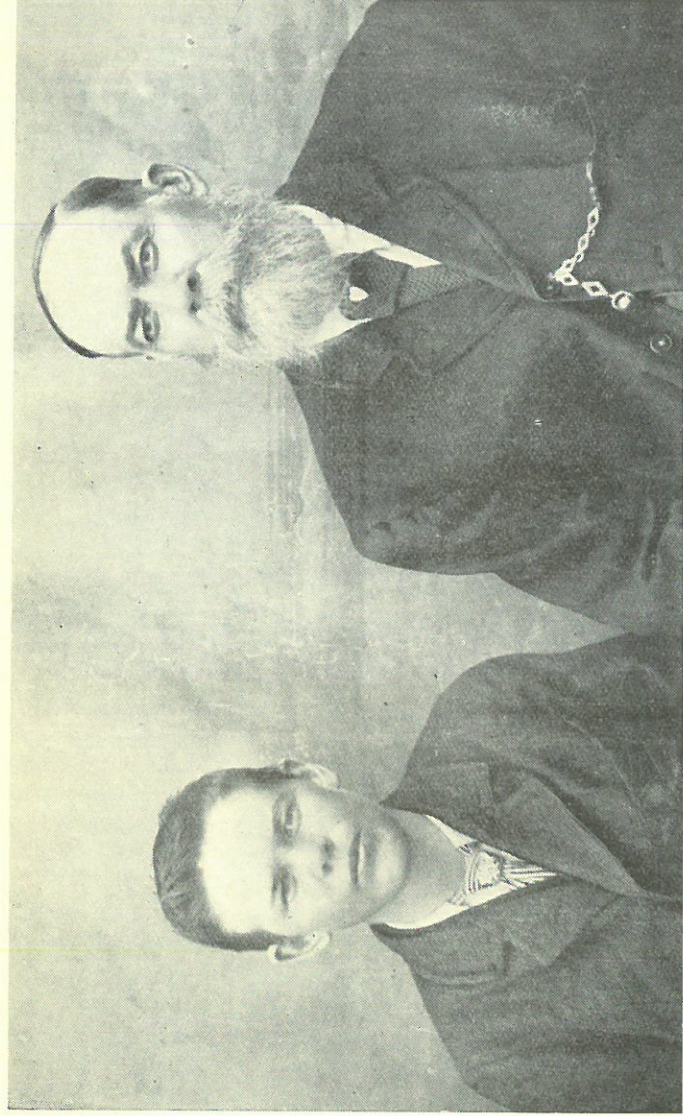
PIETER JACOBUS GREYLING.

Pieter Jacobus Greyling, een man met een trouw karakter en een hart van goud, is op 5 Februarie, 1847 in het distrikt Ladysmith, Natal, geboren. Zijn grootvader was Jan Christoffel Greyling, die in 1812 door de Kosa Kaffers in de Kaap Kolonie vermoord is. Zijn grootmoeder, Magdalena Johanna de Wet, is later hertrouwd met Pieter Retief, de bekende Voortrekker. In het jaar van zijn geboorte trokken zijn ouders met Andries Pretorius naar Transvaal en vestigden zich in het distrikt Potchefstroom. In 1865 ging hij voor eerst op kommando tot hulp van de Vrijstaters tegen Masoes. Op dertigjarige leeftijd vestigde hij zich in het distrikt Standerton. In de oorlog van 1880—'81 nam hij deel aan de slagen van Laingsnek en Ingogo, en in 1883 aan de oorlog tegen Mapoch. Kort hierop is hij als assistent veldkornet aangesteld, en later als veldkornet. Toen in 1895 het nieuwe distrikt Bethal geproklameerd was, werd hij eenparig door de burgers van dat distrikt tot kommandant verkozen. Als zodanig nam hij deel aan de veldtocht in Natal in 1899. Wegens toenemende doofheid moest hij in Maart, 1900 zijn kommandantschap neerleggen. Hij bleef echter aan de oorlog deel nemen, en werd op 14 April, 1902 met een vijftienjarige zoon van hem krijgsgevangen genomen en door de Engelsen naar Brits-Indië gezonden. Het portret, dat wij hier van hem met zijn zoon plaatsen, is in de dagen van zijn krijgsgevan-

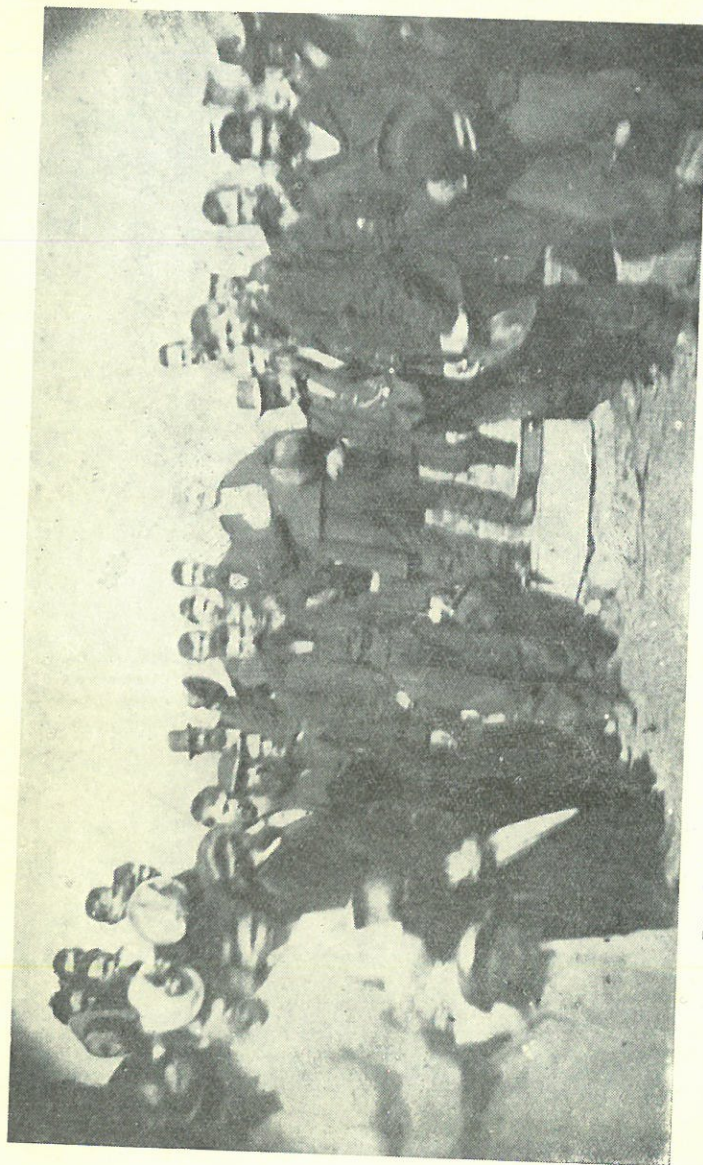
genschap in Indië gemaakt. Hij weigerde om na de vrede terug te keren, en eerst in 1904, door persoonlijke tussenkomst van Generaal de la Rey, ondertekende hij met de aldaar achter gebleven burgers de deklaratie van trouw aan de Britse Regering. Op 28 Julie, 1915 is hij gestorven. Hij was een vrome christen, en wakkere Hervormer, in bijzondere mate gehecht aan de Kerk van zijn voorvaderen.

S. P. E.

P.

Pieter Jacobus Greyling.

Hoeksteenlegging van de Kerk te Makwassie in 1878.

HOEKSTEENLEGGING VAN DE KERK TE MAKWASSIE IN 1878.

Wie het genoeg heeft de Gemeente Makwassie te bezoeken, moet heel voorzichtig zijn en vooraf alles goed informeren, anders vindt hij de Kerkplaats niet dadelik. Gaat men met de trein vanaf Johannesburg, dan moet men niet doorgaan tot aan het station Makwassie, want dan is men reeds zestien mijl te ver gereisd, zódat men weer terug moet. Het station, waar men moet afstappen, heet Leeuwdoorns, en de kerkplaats, waar men dan heen moet, draagt de naam van Witpoort. De pastorie staat op de Kerkplaats, maar als men aan Ds. Strijdom schrijft, moet men niet naar het postkantoor „Witpoort” schrijven, want dat bestaat niet: het postkantoor wordt „Bosmansrust” genoemd. Bovendien ligt de Gemeente Makwassie niet in het distrikt Makwassie, want dat bestaat ook al weer niet, maar in het distrikt Wolmaransstad.

De reiziger houde dus in het oog, dat de Gemeente de naam van Makwassie draagt, het distrikt heet Wolmaransstad, het station heet Leeuwdoorns, de kerkplaats heet Witpoort, en het postkantoor heet Bosmansrust.

Makwassie was vroeger een wijk van de Gemeente Potchefstroom, en wijlen Ds. Dirk van der Hoff heeft gewoonlik in die streek een maal per jaar buitenkerk met nachtmaalsviering gehouden.

In 1878 is op de plaats Witpoort, behorende aan de heer H. S. L. Bosman, een kerk gebouwd, waarvan de hoeksteen op Maandag 5 Augustus van dat jaar door Ds. van der Hoff gelegd is. De hoeksteenlegging zou eerder plaats gevonden hebben, maar moest door ziekte van Ds. van der Hoff en door de dood van zijn enigste dochter uitgesteld worden tot op 5 Augustus, toen het niet alleen droog maar ook bitter koud was, waardoor de opkomst niet al te groot was. Toen de hoeksteen gelegd was plaatste Ds. van der Hoff op de steen enig gēld als 'n bijdrage voor het bouwen der kerk, als ook een Bijbel om op de preekstoel te gebruiken. Vóór in de Bijbel, die nog steeds op de kansel gebruikt wordt, schreef Ds. van der Hoff eigenhandig het volgende:

Ten geschenke aan de Nederduitsch Hervormde Gemeente van Makwassie en wel op Maandag den 5den Augustus, 1878, bij gelegenheid van het leggen des hoeksteens voor een Kerkgebouw van bovengenoemde gemeente.

De ondergeteekende, die den hoeksteen heeft gelegd, plaatste dezen bijbel op den steen als eene gifte met bijvoeging van eenig geld.

D. van der Hoff, v.d.m.

Nevensgaand portret is bij die gelegenheid genomen. Men ziet Ds. van der Hoff op de hoeksteen staan, terwijl de door hem geschonken Bijbel naast hem op de steen ligt. Rond om hem zien wij verschillende leden van de Gemeente. Het Kerkgebouw is later afgebroken en in 1912 door een groter gebouw vervangen. De hoeksteen van de oude Kerk wordt in de konsistoriekamer van de tegenwoordige Kerk bewaard, en de Bijbel door Ds. van der Hoff geschonken wordt, zoals boven gezegd, nog steeds op de kansel gebruikt. De Gemeente Makwassie kan trots zijn met het bezit van zulk een gedachtenisstuk op haar preekstoel.

In de dagen van Ds. van der Hoff was Makwassie immer een buitenwijk van Potchefstroom, en eerst in 1888 is zij door Ds. M. J. Goddefroy als afzonderlijke Gemeente gesticht. In de dagen van de kerkvereniging heeft de Verenigde Kerk op het kerkgebouw beslag gelegd en het verkocht onder de bepaling dat het nimmer als kerk of school mag gebruik worden. Dit heeft echter niets gebaat, want daar de Verenigde Kerk geen recht had om het wettig eigendom van de Hervormde Kerk te verkopen, moest de koper het weer aan de Hervormden terug geven.

S. P. E.

P.

KINDEREN.

De statistieken van de gedoopte kinderen zijn meer dan eens het onderwerp van bespreking geweest op onze Ringsvergaderingen. Soms omdat er in een gemeente in een of ander jaar meer jonge mensen waren aangenomen dan kinderen gedoopt, soms omdat het totaal cijfer van de gedoopte kinderen minder was dan in vorige jaren.

Vergelijking van zulke cijfers is dan een vingerwijzing naar iets anders, n.l. dat er minder kinderen geboren worden in de laatste jaren in ons land, en dat is een zeer ernstig verschijnsel.

In den Oranje Vrijstaat heeft de nieuw benoemde Directeur van Onderwijs gesproken over de vermindering van het getal schoolgaande kinderen en het Volksblad schrijft daarover het volgende:

"Vir 'n jong volk wat vir sy hele toekoms van sy teenswoordige groeikrag afhankelik is, is dit bepaald 'n ernstig vraagstuk. Wat moet van die toekomstige nasie word as hy noual oorgelewer word aan daardie euwels wat reeds vir jare besig is om die rugmurg van die Europese volke te verpes? As daar geen groeikrag in 'n jong liggaam te bespeur is nie, dan is daar iets ernstig verkeerd met daardie liggaam; so is dit ook met 'n volk. Nieteenstaande ons gesonde klimaat en ons heerlike natuurlawe vind ons dat daar verlamme invloede op die volksliggaam inwerk wat onheilspellende gevolge kan hê."

Verleden jaar is er voor den Provincialen Raad van Transvaal een voorstel geweest om aan de plaatselijke autoriteiten het recht te geven om aan menschen, die dit verlangen onderricht te geven in de kunstmatige beperking van de geboorte van kinderen.

Een Roomsche jongemannen-vereeniging te Johannesburg heeft daarover het volgende besluit genomen:

"Hierdie kwartaalse vergadering van die Roomse Jongmanne Vereniging, beskouende dat die enige vorm van geboortebeperking wat kan veroorloof word, selfbeheersing is, neem met verontwaardiging kennis van 'n voorstel, wat hierdie week in die Prow. Raad sal ingedien word om onderrig te verskaf in die metodes van kunstmatige geboortebeperking en verbind hom om met alle geoorloofde middels die invoering van so'n anti-sosiale en heidense maatreël te bestry."

Het voorstel is niet aangenomen door den Provincialen Raad.

Op het onlangs gehouden Congres van Kindersorg Vereenigingen te Pretoria is er heel ernstig gesproken over deze zaak en zijn meeningen ten gunste en ten nadeele daarvan uitgesproken en ten slotte is de zaak zonder een besluit te nemen uitgesteld.

Een merkwaardig feit is, dat in Roomsche huize gezinnen gewoonlijk veel kinderen gevonden worden en dat in de Protestantsche families zoowel op het platteland als in de dorpen dikwijls slechts een of twee kinderen aangetroffen worden en vele huize gezinnen geheel kinderloos zijn. De oude traditie van een dozijn vol is naar het schijnt voorbij bij de nakomelingen van het voortrekkers geslacht.

Dit zijn feiten, die ieder geloovige ernstig moet overwegen en waarover wij ons zelf moeten verantwoorden tegen onszelf en ons volk en ons eigen na-

geslacht maar allermeeft tegenover onzen God.

Is het waar, dat ook onder ons zonden zijn ingeslopen, die met een sluier van geheimzinnigheid worden toegehouden, maar die daarom juist te meer met een dodelijk venijn voortwoekeren en hun slachtoffers tellen bij duizenden?

Ik wil probeeren deze teere zaak op een breede basis te bespreken van uit een godsdienstig oogpunt.

Er zijn zekere physiologische verschijnselen in verband met de voortplanting in het algemeen en die kunnen heel duidelijk aangetoond worden in de dieren wereld.

De laagste soorten vermenigvuldigen het snelst en het meest. Van de visschen en de laag ontwikkelde diertjes in het water is het bekend, hoe zij bij duizenden vermenigvuldigen, terwijl de grootere zeedieren zich veel minder voortplanten. Het zelfde is waar van de vogels en wij weten allen hoe konijnen en muizen voorttellen en hoe schaars b.v. een jonge olifant geboren wordt.

Een ander feit is, dat veel of weinig voedsel en het soort van voedsel een heel grooten invloed heeft op de voortplanting bij de dieren. Wij kunnen dit allen zien bij onze schapen en bij de wilde bokken in het veld in een droog jaar.

Dit verschijnsel is ook bij de menschen op te merken, want bij de lager ontwikkelde volken en menschen in het zelfde volk zien wij ook gewoonlijk een grooter getal kinderen, dan bij de hooger ontwikkelden. Dat de lager ontwikkelden naar verhouding niet sneller in getallen toenemen, komt hiervan, dat er onder hen ook gewoonlijk een veel groter aantal kinderen jong sterven.

Er is ook een economisch verschijnsel, n.l. dat de lager ontwikkelden minder behoeften hebben en dus meer exemplaren kunnen genieten van dezelfde waarde, terwijl hoe hooger een groep menschen ontwikkeld is, des te hooger ook hun behoeften zijn en

er dus of meer waarden moeten komen of minder personen daarvan genieten kunnen.

Er is ook nog een geestelijk verschijnsel in deze zaak. Wij vinden, dat hoe hooger geestelijke ontwikkeling bereikt wordt, des te minder is de lichamelijke vermenigvuldiging.

Het schijnt alsof er een zekere bepaalde hoeveelheid energie door God uitgedeeld is aan elk individu en als die energie gericht wordt op de reproductie alleen, dat dan er een groot getal kinderen verwekt wordt, maar het is een feit, dat geestelijke werkzaamheid veel meer energie vereischt dan fysieke en daarom is het verstaanbaar, dat bij diegenen, die zich toelagen op geestelijke productie, zoo veel energie verbruikt wordt, dat er niet veel overblijft voor puur fysieke vermenigvuldiging.

Zoo zien wij het werk van de natuur, maar nu komt de mensch met zijn verstand en zijn begeerten en grijpt in in het werk van de natuur en begint kunstmiddelen te gebruiken.

Wij doen dit elken dag in de boerderij en daar is het zeker niet alleen geoorloofd, maar ook noodzakelijk, maar als wij in het leven van ons zelf en van onze medemenschen ingrijpen met kunstmiddelen om niet samen met God den Schepper naar Zijn geopenbaarden wil te werken, maar om Zijn wil tegen te werken, dan is het zonder twijfel zonde. En dat is, wat in onze dagen gedaan wordt door de menschen, die gebruik maken van kunstmiddelen om de geboorte van kinderen te beperken of te verhinderen en dat geeft aanleiding tot de grofste onzedelijkheid in en buiten het huwelijk, bij oud en jong. Kan het anders of die zonde komt terug op het hoofd van hen die zondigen en op hun onschuldigen nageslacht?

Wat willen dan de voorstanders van de kunstmatige beperking van geboorten?

De naam van Malthus is verbonden aan deze

richting als een van de eerste verkondigers van deze leer. Hij had uitgerekend, dat de bevolking van de wereld naar een zekere schaal vermeerderde en nu zou volgens zijn sommetjes op een zekeren tijd de wereld zooveel menschen bevatten, als het zoo voortging, dat er geen voedsel meer zou kunnen verbouwd worden om allen in het leven te behouden.

Daarom vertelde hij rond aan al zijn volgelingen, dat elk paar menschen, dat trouwde niet meer menschen in de wereld moest brengen dan zij zelf telden, dus elke familie moest bestaan uit twee kinderen. Ik zal nu niet op het dwaze van zijn redeneering ingaan. Iedereen voelt terstond, dat hiertegen honderden bezwaren zijn in te brengen.

Anderen, vooral in onze dagen, trekken zich het lot aan van de arme huisgezinnen en zeggen, dat als er niet zooveel kinderen geboren werden in de families van de arme menschen er meer geld zou zijn voor elk kind en dus elk een betere opvoeding zou kunnen krijgen en ook zou opgroeien tot een beter burger van den Staat. De levensstandaard zou daardoor algemeen verhoogd worden, er zou meer gerief zijn voor ieder mensch, hooger beschaving en beter leven en vooral de moeders zouden een gemakkelijker en aangenamer leven hebben en een meer menschelijk bestaan.

Hiertegen over staat, dat er geen vrees behoeft te bestaan voor gebrek aan voedsel om het menschelijk geslacht in het leven te behouden. Met onze moderne verkeersmiddelen is het mogelijk voedingsmiddelen van het eene einde van de aarde naar het andere te brengen in een korten tijd en de aarde wordt altijd meer intensief bewerkt, zoodat zij meer kan voortbrengen en dan wordt er dag en nacht gedacht over een meer doelmatige en goedkopere manier van voeding van de menschheid. In het algemeen geldt de waarheid, dat hoe meer de menschen

toenemen in ontwikkeling des te langzamer zal de overmenigvuldiging voortgaan.

Maar wat is nu bereikt met deze leer van kinderbeperving?

De kennis, die verspreid is, is in handen gekomen van hen voor wie dit niet bestemd was en heeft aanleiding gegeven tot de gruwelijkste onzedelijkheid, en moord op groote schaal.

Onze jonge menschen zijn aan den eenen kant hopeloos onkundig en aan den anderen kant veel te geleerd. Zij weten bijna niets van de ware natuur en van hun eigen lichaam, maar zij weten wel allerlei vuile dingen, die onuitspreklijk zijn en onzedelijk en zondig.

Als de dokters mochten spreken, zouden zij kunnen vertellen hoe groot de onzedelijkheid is onder de jonge menschen en hoe veel of hoe weinig jonge menschen, die nog voor eerlijk doorgaan dat in waarheid nog zijn; als de apothekers hun boeken wilden openleggen, dan zouden zij kunnen aantoonen, hoeveel handel zij doen in onnatuurlijke kunstmiddelen en door wie zulke dingen het meest gekocht worden.

Het gevolg is natuurlijk een schrikbarende toename van venerische ziekten en omdat er dan als het te laat is een zekere verkeerde en valsche schaamte opkomt, wordt er dan niet over gesproken met personen, die zouden kunnen helpen en die zouden kunnen genezen en woekert het kwaad voort.

In een vergadering van de South African Social Hygiene Council onlangs in Johannesburg gehouden is openlijk gezegd, dat vele jonge mannen in Johannesburg en het geheele land door geloofden, dat het krijgen van venerische ziekte een teeken van mannelijkheid was.

Hoe gaat het met jong getrouwde paartjes? Als er een kind moet geboren worden, wordt de jonge aanstaande moeder door haar beter ingelichte vrien-

dinnen bespot. Waarom is zij dan zoo dom geweest, en dergelijke vragen worden haar gedaan.

Bij anderen is de gedachte, dat een kind de moeder zal verhinderen om deel te nemen aan de tennispartijen en de sportsvergaderingen en dat zij dan zal moeten thuis blijven en niet zal kunnen doen wat de andere menschen doen in de wereld en dan zal zij vergeten worden en veracht door die menschen met wie zij zoo graag wil omgaan en die vooraan staan in zekere kringen.

Er is ook bij sommigen de zucht naar geld, die de familie klein houdt. De gevallen, waar man en vrouw beiden een goede betrekking hebben en groote salarissen verdienen en daarom geen kinderen meer willen hebben is niet zeldzaam en zeker bij allen bekend.

Als er gesproken wordt van een familie van 6 of 7 kinderen, dan wordt er in kringen, waar men dat nooit zou verwachten, gelachen of gespot of de ouders worden beklagd. Zoo ver is het reeds in onze dagen gekomen met de wijsheid van de menschen, die wijzer willen zijn dan God.

Waarom is het dan verkeerd de geboorten kunstmatig te beperken?

Omdat het tegen de natuur is en daarom tegen God. Aan al wat leeft heeft God het bevel gegeven om te vermenigvuldigen, maar ook aan elk op zijn eigen manier en de mensch, die het hoogste schepsel van God is, heeft ook ontvangen een hoogere kennis, dan de dieren en kan daardoor samen met de natuur, doch ook tegen haar in werken, en misbruik maken van de gaven hem door God gegeven. Bij de dieren vinden wij geen onzedelijkheid.

Omdat het tegen onze natie is. Een jong volk moet groeien en de beste groei is de natuurlijke, maar als een volk zooals dat van Zuid-Afrika nu al seniel en oud en gebrekkelijk wordt en aangetast is door de zonden van de oude afgeleefde volken:

*Johannes Jacobus Mijnhardt en echtgenote, in leven
ouderling van Zoutpansberg.*

van Europa, dan is het tijd, dat daartegen gewaarschuwd en de stem verheven wordt.

De geschiedenis leert ons, dat van al de groote en roemrijke volken van de oudheid de oorzaak van hun verval gelegen was in de knagende vorm van onzedelijkheid, die hun levenssappen heeft vergiftigd en de raad van Bileam aan Koning Balak, toen hij geen andere kans zag om het volk van Israel kwaad te doen, was om het te verleiden tot onzedelijkheid.

Al de volken van de beschaafde wereld doen tegenwoordig al wat zij kunnen om elk kind, dat geboren wordt, in het leven te behouden, omdat zij inzien, dat een levend kind een aanwinst is voor het volk en den Staat.

Kunstmatige kinderbeperking leidt tot een minderwaardig nageslacht, omdat de ouders, die dit toepassen zelf daardoor toonen, dat zij een minderwaardige zedelijke opvatting hebben.

In de kleine families krijgen de kinderen geen goede opvoeding, want de beste opvoeding is die, welke de kinderen elkander geven onder de leiding van verstandige ouders, zelfzucht wordt in de hand gewerkt en allerlei goede eigenschappen, die ontwikkeld worden door den omgang met een groot aantal broers en zusters, kunnen niet tot hun recht komen.

Bijna al de groote figuren in de geschiedenis stammen uit groote families.

Als het voor de Roomsche Kerk de moeite waard is, om door haar priesters haar leden aan te moedigen om groote families in de wereld te brengen, om zodoende de kerk groot en sterk te maken, dan mogen wij daar ook waarlijk wel notitie van nemen, en letten op de waarheid en het gevaar, dat er schuilt in dit groote sociale vraagstuk.

Wat willen wij dan wel?
Onderricht en voorlichting door de ouders.

Eenige jaren geleden hebben sommige van onze predikanten hier en daar afzonderlijke samenkomsten gehouden met de zusters in de gemeente. Het was merkwaardig, maar ook treurig hoe veel van de jongere zusters erkenden, dat hun moeders nooit met haar gesproken hadden over de teedere dingen van het leven en van het huwelijk; door schade en schande hadden de meesten maar zelf dingen moeten uitvinden, of door halve en verkeerde inlichting van onbekwame en onreine bronnen, en oneindig veel lijden en schade had kunnen voorkomen worden, als er maar door de moeders gepraat was.

Ouders behooren het vertrouwen van hun kinderen te hebben en te houden door nooit leugens te vertellen over sexuele dingen. Sommige kinderen beginnen al heel jong te vragen en te denken over het leven en de voortplanting en dan is het verkeerd om niet een waar antwoord te geven, want dan gaat het kind zoeken en vragen bij anderen en wordt het op een of andere manier ingelicht, maar meestal op een onreine manier. Alle geheimzinnigheid over zulke dingen moet weggenomen worden en het kind moet leeren de heiligheid van zijn leven en zijn lichaam te kennen en het menselijke lichaam te eerbiedigen als een tempel van God.

In de hoogere klassen van de school behoort er door bekwame en geschikte personen op uiterst kiesche wijze les gegeven te worden in de leer van het menselijke lichaam en de functies van de verschillende organen en algemeene gezondheids leer.

Voor de jonge menschen is mijn raad: houdt uw gedachten rein en uw lichaam schoon, eet matig en geen prikkelende spijsen, leest geen schuine boeken en bekijkt geen onreine prenten, houdt u niet op met vrienden, die vuile grappen willen vertellen en van wie gij weet of vermoedt, dat zij niet rein leven, gedenkt, dat uw Moeder eenmaal een jong meisje was en dat elk jong meisje, dat gij ontmoet een

broer heeft, die even trotsch is op haar, als gij zijt op uw zuster en die even zeker aan u zou doen wat gij zoudt doen aan hem, als hij het waagde om uw zuster te beleedigen. Aan de jonge dochters zou ik willen vragen om zich niet te verlagen in het gezelschap van jonge mannen, maar zich zelf te respecteren en hoog te houden. Hoe kan een meisje, dat zich zelf niet respecteert verwachten, dat een ander dat wel zal doen?

Maar boven alles is er hulp en kracht om rein te blijven voor jonge mannen en jonge meisjes in het geloof in God. Wij beroemen er ons soms op, dat wij een christelijke natie zijn en wij hebben de vormen van godsdienst, maar die houden ons helaas menigmaal niet terug van onzedelijkheid. Is dit omdat de godsdienst voor velen niets meer is dan een ledige vorm zonder inhoud of kracht?

Dan is dit wel een van de ernstigste aanklachten, die tegen de Kerk kunnen gemaakt worden en dan moeten wij terug gaan tot de wortel van het kwaad en die uitroeien, want een krachteloze godsdienst is gelijk aan geloof aan een afgod, die niet kan helpen of verlossen. Hooge idealen helpen veel, maar de hoogste idealen zijn die, welke voortvloeien uit levend geloof in een levenden God.

Als het leven van Jezus Christus in onze jongelingschap bruist, dan is hij veilig op de levenszee in stormweer en in kalmte, in de verzoeking en in den arbeid.

Ik was eigenlijk uitgegaan van wat ik zou willen noemen onzedelijkheid in het huwelijk, want wij moeten niet denken, dat getrouwde menschen vrij zijn van de gevaren van onzedelijkheid. Behalve echtbreuk en overspel is er een soort van onzedelijkheid tusschen man en vrouw, die in de hand gewerkt wordt door de leer van de beperking van geboorten zonder beteugeling van den hartstocht.

Daarom pleit ik voor ware liefde tusschen man en vrouw, voor het ontzien van elkander in lichamelijken zin evenzeer als in zedelijken en geestelijken zin. Ons trouwformulier noemt het "aan de vrouw als het zwakkere vat hare eer geven" en als wij dat goed verstaan, houdt dit o, zooveel in. Ook hierin is het waar, dat de liefde zichzelf niet zoekt. De liefde leert zelf beheersching en een sterk en gezond nageslacht kan alleen geboren worden uit ouders, die geleerd hebben elkander te ontzien en die in het vertrouwen op God en tot Zijne eer en dienst hun kroost willen verwekken, en zelf levende naar de geboden des Heeren, ook hun kinderen willen opvoeden in de vreeze van Zijnen Naam.

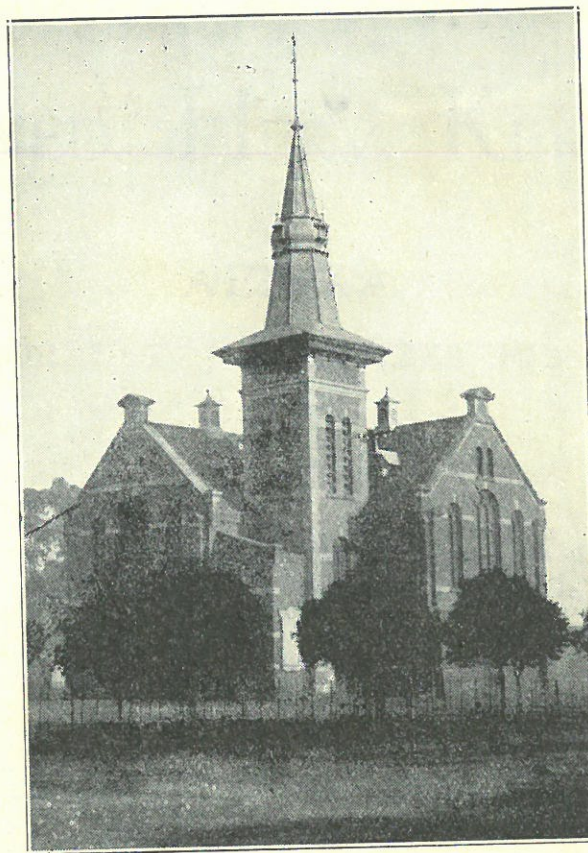
Dan zal elk kind, dat God geeft, waarlijk zijn een belooning en een vreugde en als de pijlkoker goed gevuld is, zal de vader niet beschaamd worden als hij onder zijn volk verschijnt en de moeder zal zich verblijden over de olijfplanten rondom hare tafel.

Waarlijk daar is ongeloof en ongehoorzaamheid in de kunstmatige beperking van geboorten, die niet anders dan tot schade van de ouders en van het geheele volk kan strekken.

Alleen een volk, dat in het geloof in den levenden God zedelijk rein leeft, kan groot worden en sterk, want de kracht van een volk ligt niet in de eerste plaats in de getallen, maar in de zedelijke en geestelijke kracht, die het ontwikkelt.

L. E. BRANDT.

—oOo—

Ned. Herv. Kerk te Pretoria.